ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

*TSİP I. Kongresi Yapılırken

*SBKP 25. Kongresi ve Brejnev'in Konuşması

*Enternasyonal Gençlik Hareketinin Kökenleri

*III. ENTERNASYONAL

Cilt 5/Sayı 27
1976 Mart

ilke

Mart 1976
Sayı: 27

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Sahibi: Oya Baydar / Sorumlu Yazıişleri Müdürü: İlker Demir / Yazışma ve havale adresi: P.K. 71, İstanbul / Yönetim ve Dağıtım adresi: Cağaloğlu Başmusahip Sokak Tan Apt. 10/11 İSTANBUL / Abone şartları: Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi - Baskı: İshak Basımevi 27 73 37 / İlân: Tam sayfa 500 lira. Diğer ilânlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih : 20 Mart 1976.

TSİP
I. KONGRESİ
YAPILIRKEN

İLKE

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi I. Kongresi 21-24 Mart tarihleri arasında yapılacak. Sosyalist hareketimizin eriştiği bugünkü düzeyde ve sosyalist birliğin gündeminin bir hayli kabarık olduğu bu aşamada, TSİP I. Kongresi daha bir önemlilik kazanıyor.

Kitle Gazetesinde yayınlanan TSİP Program Taslağı ve yine Kitle'de yansıyan parti görüşlerinin ışığında, bu kongre her bakımdan sosyalist harekete yeni katkılar getireceğe benzemektedir.

Özellikle Program Tasarısı; işçi sınıfı biliminin emrettiği bazı temel ilkeleri yansıtması, ve bunun tasarı'ya öz ve biçim bakımından geçirilmesi açısından dikkati çekmektedir.

Öte yandan, gerek kongreye sunulacak Genel Yönetim Kurulu Raporu'nda, gerekse oluşacak kongre karar taslaklarında, işçi sınıfı sosyalistlerinin, eleştiri - özeleştiri ilkesi ve yine işçi sınıfı sosyalistlerinin iki kongre arasındaki taktik hedeflerini belirlemesi, sosyalist hareketimize yeni perspektifler getirmektedir.

İLKE'nin çıkışından bu yana savunduğu görüşlerle büyük ölçüde izdüşen bu uslup, «birlik» sorununun yinelenmesinin gerektiği bir ortamda sevindiricidir.

Bu bakımdan İLKE, önümüzdeki sayılarında bu konuları derinlemesine irdeleyecek ve TSİP I. Kongresinin sonuçlarına, alınan kararlara sayfalarını açmaktan kıvanç duyacaktır.

MC'NİN BİR YILI BİTERKEN

Refik EVREN

Mart ayının sonlarına doğru Milliyetçi Cephe iktidarının birinci yılı tamamlanacak.

Bir yıllık MC iktidarının tablosu, emperyalizme bağımlı bir azgelişmiş kapitalist ülkedeki bunalımın ve egemen sınıfların açmazının en canlı belgesidir.

EGEMEN SINIFLARIN BUNALIMI VE 12 MART'IN 5. Cİ «YILDÖNÜMÜ» :

Esasen, hem içteki sınıf mücadelesinin yükselmesine bağlı olarak hem de dünya sosyalist sistemi, uluslararası işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketi bütünlüğünün, yani dünya devrimci sürecinin emperyalizmi geriletip, kapitalist sistemin krizini ve emperyalistlerarası çelişkileri derinleştirmesinin bir sonucu olarak Türkiye'deki egemen sınıfların bunalımı 1960'lar sonundan başlayarak giderek yoğunlaşmaktadır. Bu olgunun tartışılmaz biçimde yüzeye vurduğu ilk somut olay 1969'da % 60 gibi yüksek bir oranda yapılan devalüasyon ve bu

ekonomik yapı üzerinde, 1969 seçimlerinden sonra kurulan hükümette büyük sermayeyi temsil etmeyen bir kısım temsilcileri Demirel'in kabineden çıkarması, sonra da AP içinde «dosyalı muhalefetin» başlatılması, 1970 bütçesinin meclisden geçmemesi, Demirel'in BP'den mebus satınalarak zar zor güven oyu alması, sonra da DP'nin kurulması vb.'dir.

12 Mart rejiminin faşist terörü, devrimci-demokratik hareketi kanla, zulümle bastırma çabalarına rağmen, ne emekçi halk hareketini (sosyal muhalefeti) geriletebildi, ne de hakim sınıflar arasındaki krizi dindirip, çelişkileri yumuşatabildi. Tekelci sermaye, diğer burjuva kesimler ile sair egemen zümreler üzerindeki otoritesini bir ölçüde artırabildi, ama bu olgu hakim sınıflar arasındaki çekişmelerin şiddetlenmesine yol açtı. Çelişkiler 1970 başlarında tekelci sermaye ile diğer egemen sömürücü zümreler arasında kristalleşirken, 12 Mart döneminde ve özellikle 12 Mart'tan çıkışta, tekelci oligarşi içinde de ciddî çıkar çekişmeleri sürtüşmeleri başgösterdi. 14 Ekim'den sonra bu çelişkiler gitgide belirginleşti, ayrı finans grupları, ayrı siyasal tercihler ve formüller, hattâ ayrı ekonomi politikaları göstermeğe başladılar.

Öte yandan kapitalizmin hakim üretim biçimi olduğu ve ülke ekonomisini kapitalizmin kontrol ettiği Türkiye'de sömürü içinde, işçilerin bıraktığı artı-değer — bir ileri kapitalist ülkedeki kadar olmamakla birlikte gene de — ekonominin can damarı, egemen tekelci sermayenin başlıca sömürü kaynağıdır, varlığının biricik teminatıdır. 1960'ların ikinci yarısında işçi sınıfının — esas olarak ekonomik ve demokratik planda da olsa — yükselen sınıf mücadelesi, egemen sınıflar bunalımının birincil nedenidir. İşçi sınıfı özellikle 1960'ların ikinci yarısında artı-değer oranını yükseltmemek için giderek sertleşen ve yaygınlaşan bir ekonomik mücadele vermiştir. 12 Mart faşist diktası başlıca işçi sınıfının sınıf mücadelesini hedef almıştır. Sıkıyönetimin İstanbul, Ankara, İzmir dışında Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, Adana gibi önemli sanayi merkezlerinde ağırlık kazanması bunun en somut kanıtıdır. Ayrıca 12 Mart'ta da hayat pahalılığı (fiyatlar) 1971'de % 12, 1972'de ise % 19, 1973'de % 22 artarken *reel* işçi ücretlerinin 1971'de % 5,5 ve 1972'de ise % 5,6 azaldığını gözönünde tutarsak 12 Mart rejiminin en şiddetli 2 yılında, en ufak bir liberalleşmeye bile göz yumulmadığı ilk 2 yılda, artı-değer oranının ne denli büyüdüğünü görürüz... Kapitalist sınıf ve bunun egemen kesimi tekelci burjuvazi, işçi sınıfının sadece nisbi yoksullaşmasını hızlandırmamış, aynı zamanda zorbalık yoluyla işçi sınıfının mücadelesini bastırarak mutlak yoksullaşmayı da sağlamıştır. Oysa işçilerin mutlak yoksullaşması kapitalist krizin had safhasında (doruk noktasında) kaçınılmaz olan yani alt-üstlük duru-

munun, *devrimci durumun* (devrimin objektif koşullarının) varolduğu dönemlere özgü bir olgudur. Mutlak yoksullaşmanın iki belirgin göstergesi vardır: 1) işçi ücretleri *reel* olarak azalır, 2) Had kriz yaşayan burjuvazi kitle halinde tenkisata (işçi çıkarmaya) gider, zaten varolan — küçük köylülerin mülksüzleşip, yoksullaşması ve sanayide yeterince istihdam alanı bulamadığı için proleterleşmemesi sonucunda zaten mevcut olan — işsiz emekçi kalabalıklarına, bu kez işlerini kaybetmiş yüzbinlerce ve yüzbinlerce proleter de katılarak korkunç işsiz orduları, Marx'ın Lazar yığınları (orduları) dediği yoksul kalabalıklar oluşur.

12 Mart döneminde yerli kapitalizm bu denli keskin bir kriz içinde olduğundan değil fakat faşist zorbalığın sınıf mücadelesini geriletme çabası nedeniyle, burjuvazi geçici bir süre emeline ulaşmış artı değer oranını yüksek tutabilmiştir. Ama bu olgu kalıcı olmamış emekçi halk muhalefetinin ve sosyal hoşnutsuzluğun daha da büyümesine yol açmıştır. Ayrıca emekçi halk hareketini sindirmek amacıyla 12 Mart faşizmini getirenler, 12 Mart'tan çıkışta, egemen sınıfların çok daha büyük yaralar aldıklarını görmüşlerdir. 14 Ekim emekçilerin demokratik ve anti-faşist özlemlerinin *bir* yansımasıdır. Bunu izleyen dönemde, egemen sınıflar aylar süren bir hükümet krizi, sonra bir CHP-MSP hükümeti, tekrar aylar süren bir hükümet bunalımından geçerek zar zor MC iktidarına varmışlardır. Ama aşağıda da göreceğimiz gibi, bugün emekçi yığınların halk düşmanı MC topluluğuna nefreti artarken, egemen sınıfların geniş bir kesimi de MC'den memnun değillerdir. Halkın yükselen demokratik hareketi karşısında gerilemek ve reformcu, hiç değilse liberal bir yol eğilimi taşımak zorunda kalmışlardır.

Öte yandan burjuvazi 12 Mart rejiminden çıkmak durumunda kaldıktan sonra işçi sınıfı mücadelesi 1973 yazındaki yaygın grevlerden başlayarak hızla yükselmiş, 1974 Haziran'ında İskenderun'daki büyük işçi direnişi patlak vermiş, hatta Türk-İş'e bağlı bazı işyerlerinde bile grevler başlamışken o yaz yeniden ilan edilen sıkıyönetim işçi sınıfına ve emekçi halka, işçi sınıfının mücadelesine baskı uygulamıştır. Böylece özellikle tekelci burjuvazi bir yıl süreyle gene grev yasakları koyarak, demokratik direnişleri bastırarak işçi sınıf üzerindeki egemen çıkarlarını artırmıştır. Ama bütün bunlar da ne sıkıyönetimi sürekli kılmağa, ne de emekçilerin demokratik siyasal mücadelesini engellemeye yetmemiştir. Özellikle işçi sınıfının mücadelesi gitgide güçlenmektedir.

Bugün egemen sınıflar kendi açılarından «istikrarlı» bir yönetim kuramaz durumdadırlar. Aralarında sömürüden pay alma kavgası kızışmıştır. Tekelci oligarşi içinde bile Amerikancı faşist ya da ortak Pazarcı sosyal demokrat yöntemler ayrı ayrı finans gruplarını temsilen karşı karşıya gelmiştir. Özetle egemen sınıfların bunalımı derinleşerek

sürmektedir. Bu bunalıma bağlı olarak egemen sınıflar, AP-MSP-DP-CGP-MHP ve sosyal demokrat CHP yönetimi gibi, ikisi büyük, ikisi orta boy, 2'si küçük 6 burjuva partisine bölünmüştür; hükümet krizleri, ekonomik-politik açmazları giderek büyümektedir.

ANTİ FAŞİST MÜCADELE KİTLELERE YAYILMAKTADIR :

MC iktidarının bir yılı, tüm MC iktidarı dönemi daha şimdiden Türkiye tarihine kapkara ve kanlı bir leke olarak geçmiştir.

- MC iktidarı onlarca devrimci ya da yurtsever genci resmi veya gayri resmi faşist kuvvetler aracılığıyla katletmiştir.
- MC iktidarı başta işçi sınıfımızın ve tüm emekçi halkımızın demokratik-siyasal mücadelesini bastırmak için burjuva despotizmini azdırmış, egemen sınıf zorbalığını emekçiler üzerinde yoğunlaştırmıştır.
- MC iktidarı kitle hareketlerinin üzerine silahlı ve kanlı bir şekilde saldırmış. Burjuva terörünü kendisine tek araç edinmiştir.
- MC iktidarı yüzlerce sosyalist ya da yurtseveri zindanlara tıkmış. Sadece işçi sınıfı sosyalizmi üzerinde değil, geniş anti-emperyalist, anti-faşist çevreler üzerinde de istibdat kurmağa çalışmıştır.
- MC iktidarı tüm halkın siyasal hak ve özgürlüklerini, demokratik taleplerini zorbaca bastırmak ve kısıtlamak için elinden geleni yapmıştır.
- MC iktidarı Doğu'daki emekçi halkın demokratik özlemlerine karşı ulusal baskıyı, asimilasyon politikasını ve ırkçı-şoven uygulamaları yoğunlaştırmıştır.

Bir yıllık MC iktidarının karakteristiği budur. Fakat AP'nin başını çektiği, MHP'nin kiralık-profesyonel katil çetelerinin sivil vurucu güç olarak kullanıldığı, ve egemen sınıfların baskı aracı olan militarist-bürokratik mekanizmanın, bütünsel üst yapı aygıtının, beyaz terörist karakterinin güçlendirildiği MC iktidarının tüm çabaları ve «kudreti» ne işçi sınıfını geriletmeğe, ne emekçi sınıflar mücadelesini bastırmağa ne de egemen sınıflar arasındaki çelişkileri çözmeğe yetmemiştir. Tam tersine ekonomik kriz ve egemen güçler bunalımı keskinleşmiş, emekçi halkımızın anti-faşist bilinci ve tepkisi son bir yıl içinde hem nitelik olarak gelişmiş, hem de tüm yurt sathına yayılmıştır. O kadar ki, kontrgerilla şeflerinin şefi 12 Ekim seçim çalışmalarında her gittiği yerden, özellikle işçi semtlerinden kovulmuş, çocuklar tarafından bile yuhalanmıştır... Artık köylüler bir treni durdurup içindeki faşist-ülkücü ko-

mandoları dövmektedirler. Artık AP sözcüsü olarak Meclis kürsüsüne çıkan bir kiralık cellatın köpekliği yurtsever ve anti-faşist milletvekilleri tarafından yüzüne vurulmakta ve ilerici parlamenterlerden sadece «köpek» lakabını almakla kalmayıp, dayak bile yemekte ve konuşamaz hale gelmektedir.

Artık anti-faşist mücadele üniversite sınırlarını aşmış, bu mücadelenin biricik öncüsü olan işçi sınıfına, oradan da emekçi yığınlara yayılmıştır. Yani anti-faşist mücadele artık kitlelere malolmuştur.

Kitleler 1 yılı aşkın zamandır İstanbul-Ankara-İzmir ve Adana'dan, Artvin'e kadar yurt sathında faşistlere karşı mücadele etmekte, faşistlere hakettikleri cevabı vermektedir.

MC iktidarı bugün egemen tekelci oligarşinin güçlü ve geniş kesimlerince bile desteklenmemektedir. MC'nin sınıfsal dayanağını ve yabancı-yerli tekelci güçler arasındaki çıkar kavgasındaki yerini anlayabilmek için sık sık tekrarladığımız bazı noktaları bir kez daha hatırlatmağı uygun buluyoruz.

MC'NİN ZAYIFLAYAN SINIFSAL DAYANAĞI VE TEKELCİ ÇELİŞKİLER :

MC iktidarı kurulduğu sırada da tekelci sermayenin geniş bir desteğini sağlamış değildi. O sıralarda bilindiği kadarıyla İzmir, Adana ve Ankara'nın büyük sermaye gruplarının desteğini sağladı. Büyük burjuvazinin bu kesimi yerli tekelci sermaye içindeki daha geri kesimleri teşkil ediyordu. Şöyle ki, MC'nin kurulmasında önemli rol oynayan başlıca büyük sermaye grupları Akbank, DYO ve tekstil işverenleri olmuştur. İş Bankası ve Koç grubunun başını çektiği daha ağırlıklı kesimler ise önce CHP-AP koalisyonu, o olmazsa iyice ehlileşmiş, kendi içindeki sol kanadı etkisizleştirmiş sağ sosyal demokrat CHP iktidarını yeğliyorlardı.

Tekelci sermaye içindeki bu ayrılığın şüphesiz ki, ekonomik bir temeli vardı. Başını Koç'un çektiği Marmara'nın büyük finans grupları, sanayi bakımından en palazlanmış ve bu bakımdan Türkiye'de en güçlü tekelci gruplardır. Bunlar genellikle dayanıklı tüketim malları üretiyorlar ya da ürünlerinin rekabetten fazla etkilenmeyen ve depolarda üretim fazlası biriktirmeyen veya dayanıklı tüketim malları sanayi için işlenmiş montaj malzemesi imal eden sanayi dallarında önde giden, yani Türkiye'nin güdük sanayiinin en gelişkin dallarını kontrolları altında tutan, ayrıca devlet kapitalizmi kalıntılarından, devletin

ekonomik kurumlarından ve kredilerinden en çok yararlanan, devletin üretim ve malî faaliyetiyle en yakın ilişkisi ve ortak yatırımları olan en palazlanmış finans gruplarıdır.

MC'yi destekleyen tekelci gruplar ise bu avantajların ve imkânların çoğuna sahip değildir. Bunlar arasında en gelişkini olan Akbank-Sabancı grubu, birçok sanayi tesislerinin sahibi bulunmasına rağmen en kârlı üretim dallarından, dayanıklı, tüketim malları üretiminden uzaktır. Yakın yıllara kadar başlıca tekstil, margarin yağ vb. gibi tarıma dayalı sanayi üretimi yapan bu grup yeni yeni lastik-plastik, çimento, kimyasal (sentetik) üretim üniteleri edinmiştir.

Koç ve Sabancı gibi iki ana finans grubunu karşılaştırdığımızda, Koç'un metale dayalı sanayi üretimindeki büyük ağırlığına karşılık, Sabancı Holding grubunun bu alanda çok geri kaldığını (sadece bir termo-mekanik sanayi şirketi (Temsa) ile bir traktör montaj firması (donatsa) dışında metalik üretim yapmadığını) göz önünde bulundurursak, bugün tekelci gruplar arasındaki kıyasıya mücadelenin nedenini, ve silah-motor sanayii konusundaki büyük kavganın içyüzünü daha iyi anlarız.

Türkiye'de tekelci sermaye içindeki kavgayı ve çıkar çatışmasının nedenini daha iyi kavramak için Koç ve İş Bankası grubuyla, Sabancı ve Akbank grubunun sahip oldukları yatırım ve ortaklıkları kısaca tekrarlamakta yarar görüyoruz.

Koç Grubu Sınaî Yatırım ve Ortaklıkları: Al-iç, Ansan, Arçelik, Türk General Elektrik, Bekoteknik, Bozkurt, Bürosan, Cedko, Döktaş, Ersu, İzocam, Kav, Metaş, Pınar süt (büyük hissesi Yaşar Holding'in), Simko, Simtel, Tat Konserve, Türk Demir Döküm, Türk Siemens Kablo, Türkay, Beldesan, Mako, Otosan, Eaton Yale, Cam Elyaf, Oto Yol, Karsan, Tofaş, Ankara Gaz, Aygaz, Mobilgaz, Derosol, Bursagaz, Gazal.

Koç Holding'in özellikle Koç Bankası ile yakın ilişkileri ve ortaklıkları vardır. Ayrıca Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası da Koç Holding için önemli bir dolaylı araçtır.

Sabancı Holding'in Sınaî Yatırım ve Ortaklıkları: Pilsa, Temsa, Plassa, Kordsa, Donatsa, İslon, Bossa, Sasa, Teksa, Morsa, Yağsa, Çimsa, Akçimento, Yünsa, Olmuk, Akkardan.

Bununla birlikte Sabancı Holding'in içiçe olduğu banka Akbank'tır. Sabancı ailesi, Akbank'ın yüksek olmayan belli hisselerle katıldığı iştiraklerde *dolaylı olarak* hisse sahibi olduğu — Türkiye çapında — büyük sayılacak sınaî kuruluşlar da vardır (çelik halat, Nasas Alimünyum, Karadeniz Bakır, Ereğli Demir Çelik, Oto Yol, İstanbul Oto, Çu-

kurova Elektrik gibi...).

Bu sınaî yatırımlardan da görüldüğü gibi koç grubunun başını çektiği finans çevreleri Türkiye'de sanayinin gelişkin kesimlerini kontrol etmektedirler.

Ticarî Şirketlere Gelince:

Koç Grubunun Ticarî Firmaları veya Ortaklıkları: Ak-yak, Beko, Bürokur, Koç Burroughs, Kofisa, Koçtaş, Tekiz, Koç Yatırım ve Pazarlama, Merkez Ticaret, Porsuk, Ram, Tam Sigorta, Tataş, Bursa Oto, Ege-mak, Opar, Örmek, Otokoç, Royal Tevzi, Setur Oto, Standart Belde, Tofaş Oto, Tormak.

Sabancı ve Akbank Grubunun Ticarî Firma ve Ortaklıkları: İnşaat Malz. Ltd. Şti., Tekstil Ticaret, Exsa, Sapek, Teksa, Marsa, Çimsa, Olmuk, Akkardan.

Böylece Koç'un başını çektiği ve İş Bankası ile gelişkin ilişkileri olan, Marmara grubu diyebileceğimiz tekelci çevreleri ile, Sabancının başını çektiği ve Akbank'la içiçe geçmiş olan, Çukurova grubu diyebileceğimiz tekelci çevreler arasındaki fark — ve dolayısıyla çıkar çatışması — adı geçen bankaların sanayi ve ticaret şirketlerinin Türkiye kapitalizmindeki yerini bilen bir göz için yeterlidir. Salt bu ismleri saymakla bile anlaşılır.

Koç Holding'in 1973 yılı hakkıda sadece *kendi verdiği* rakamlara göre Koç Holding'in direkt yatırımlarının sermaye toplamı 484,8 milyon lira, toplam iştirak kârları ise 103,4 milyon liradır. 1973'de iştiraklerine verdiği krediler 177,1 milyon TL, Koç Holding'in 1973'de kendi sermayesi ve kredileriyle kontrol ettiği iştiraklerin sermaye ve ihtiyatları 2,1 milyar liradır (unutmamak grekir ki bu sadece Holding'in kendi açıkladığı (yani vergiye tabi) rakamlardır. Gerçek rakamların ne olduğu ise bilinmemektedir. Gene 1971-73'ün Koç Holding rakamlarına göre, kuruluşun sermayesi 3 yılda % 115,8 (evet üç yılda iki katından fazla) iştirak kârları ise % 143,9 (yani üç yılda iki buçuk misli) artmıştır.

Öte yandan Sabancı Holding'in hisse sahibi olduğu şirketlerin (iştiraklerin) toplam sermayesi 1973'de 1,4 milyar TL'yi aşıyordu.

Bu bilgilerin incelenmesi gösterir ki, Türkiye çapındaki iki dev malî imparatorluk Koç Ailesi ile Sabancı Ailesine aittir. Bunlardan birincisi hem direkt sermaye bakımından, hem de iştirakleri (ortaklıkları) nın toplam sermayesi, cirosu ve kârı bakımından hayli üstündür. Çünkü özel sektörün elindeki sanayi ünitelerinin en gelişkin köşe baş-

kurova Elektrik gibi...).

Bu sınaî yatırımlardan da görüldüğü gibi koç grubunun başını çektiği finans çevreleri Türkiye'de sanayinin gelişkin kesimlerini kontrol etmektedirler.

Ticarî Şirketlere Gelince:

Koç Grubunun Ticarî Firmaları veya Ortaklıkları: Ak-yak, Beko, Bürokur, Koç Burroughs, Kofisa, Koçtaş, Tekiz, Koç Yatırım ve Pazarlama, Merkez Ticaret, Porsuk, Ram, Tam Sigorta, Tataş, Bursa Oto, Ege-mak, Opar, Örmek, Otokoç, Royal Tevzi, Setur Oto, Standart Belde, Tofaş Oto, Tormak.

Sabancı ve Akbank Grubunun Ticarî Firma ve Ortaklıkları: İnşaat Malz. Ltd. Şti., Tekstil Ticaret, Exsa, Sapek, Teksa, Marsa, Çimsa, Olmuk, Akkardan.

Böylece Koç'un başını çektiği ve İş Bankası ile gelişkin ilişkileri olan, Marmara grubu diyebileceğimiz tekelci çevreleri ile, Sabancının başını çektiği ve Akbank'la içiçe geçmiş olan, Çukurova grubu diyebileceğimiz tekelci çevreler arasındaki fark — ve dolayısıyla çıkar çatışması — adı geçen bankaların sanayi ve ticaret şirketlerinin Türkiye kapitalizmindeki yerini bilen bir göz için yeterlidir. Salt bu isimleri saymakla bile anlaşılır.

Koç Holding'in 1973 yılı hakkıda sadece *kendi verdiği* rakamlara göre Koç Holding'in direkt yatırımlarının sermaye toplamı 484,8 milyon lira, toplam iştirak kârları ise 103,4 milyon liradır. 1973'de iştiraklerine verdiği krediler 177,1 milyon TL, Koç Holding'in 1973'de kendi sermayesi ve kredileriyle kontrol ettiği iştiraklerin sermaye ve ihtiyatları 2,1 milyar liradır (unutmamak grekir ki bu sadece Holding'in kendi açıkladığı (yani vergiye tabi) rakamlardır. Gerçek rakamların ne olduğu ise bilinmemektedir. Gene 1971-73'ün Koç Holding rakamlarına göre, kuruluşun sermayesi 3 yılda % 115,8 (evet üç yılda iki katından fazla) iştirak kârları ise % 143,9 (yani üç yılda iki buçuk misli) artmıştır.

Öte yandan Sabancı Holding'in hisse sahibi olduğu şirketlerin (iştiraklerin) toplam sermayesi 1973'de 1,4 milyar TL'yi aşıyordu.

Bu bilgilerin incelenmesi gösterir ki, Türkiye çapındaki iki dev malî imparatorluk Koç Ailesi ile Sabancı Ailesine aittir. Bunlardan birincisi hem direkt sermaye bakımından, hem de iştirakleri (ortaklıkları) nın toplam sermayesi, cirosu ve kârı bakımından hayli üstündür. Çünkü özel sektörün elindeki sanayi ünitelerinin en gelişkin köşe baş-

larını tutmuştur. Bununla birlikte direkt ve dolaylı yatırımları 1,5 milyara yaklaşmakta olan Sabancı imparatorluğunu da küçümsememek gerekir, Türkiye'nin ikinci büyük finans kapital grubudur.

İLKE'nin 1974 Haziran ve Ağustos sayılarında yayınlanan bir incelemeden buraya aktardığımız bu kısa bilgiler bize yerli tekelci sermayenin bugün karşılaştığı yatırım ve pazar tıkanıklığı karşısında niçin bu kadar kıyasıya bir ekonomik ve politik mücadelelerinin devam ettiğini ve yerli (!) silah-motor sanayii konusunda yabancı tekellerin yanı sıra bu iki yerli malî imparatorluğun Türkiye oligarşisine düşen kemikten, aslan payını kapmak için ne denli cehennemi bir yarışa giriştiklerini göstermeye yeter sanırız.

Yerli tekelci sermaye arasındaki tüm çıkar çekişmelerinin bu iki imparatorluk arasında kaldığını sanmak şüphesiz ki, mekanizm olur.

Bunlar dışında, İzmir (veya Ege) grubunun başını çeken DYO (Yaşar Holding), Transtürk Holding, Eczacıbaşı, Hür Holding gibi büyük finans grupları ve aile imparatorlukları da vardır... Bunlardan Yaşar Holding ve Transtürk Holding'i de kısaca hatırlatmakta yarar var.

Koç ve Sabancı İmparatorluklarından başka diğer büyük bir tekelci grup Transtürk Holding'dir.

Toplam iştirakleri 1973'de 457 milyon olan bu Holding, bu ortaklıklardaki payı % 49'dur. Transtürk Holding iştiraklerinin aynı yıl toplam yıllık cirosu 323 milyon, kârı ise 108,5 milyondur.

Transtürk Holding Yatırımları: Makine Takım End., *Tezsan* Tak Tezgâhları, *Tamsan* Tomruk, *Evsan* Ev Aletleri, *Comag* Magnezit, Transtürk Tic., Metal Tic., Çelik Makine Tic., Dima Tic., Transtürk Export.

İştirakleri: Olmuk, Ak-Kardan, Bemis, Presiz, Akdeniz Turizm.

İzmir grubu diye adlandırdığımız Yaşar Holding de Türkiye'nin en büyük malî gruplarından birisini oluşturur.

İştirakleri dışında, tek başına Yaşar Holding'in sermayesi 1973'de 167 milyonu bulan bu holding'in iştirakleriyle birlikte toplam sermayesi 281 milyon, cirosu 601 milyon, yıllık kârı ise 98 milyon TL. idi.

Yaşar Holding'in iştirakleri ise; DYO Boya-Vernik, *DYO-Sadolan,* Türk Tuborg, *Arev* Boya, *Otak* İnş., *Botaş* Teneke-Amb., *Desa* Demir Kazan, *Park* Turizm, *Tifsat* Basım, *Yaşar* Dış Ticaret.

Bunlar dışında, Eczacıbaşı, Tekfen, Hür Holding gibi gene büyük sermaye çevreleri vardır.

Yukarıya aktardığımız rakam ve bilgiler, bu büyük malî grupların 12 Mart rejiminden çıkıldığı sıralardaki durumlarıdır. 1975 yılına ait rakamlarla yapılacak değerlendirme bize şüphesiz ki, son durumları hakkında daha sıhhatli bilgiler verecektir. Ama yukarıya aktardığımız bilgilerden de görüleceği gibi, yerli tekelciler içinde hem yatırım alanları, hem kredi imkânları ve hem de pazar bakımından yarışan başlıca iki grup Koç ve Sabancı imparatorluklarıdır.

MC'Yİ BUGÜN KİMLER DESTEKLİYOR?

MC kurulurken Adana ve İzmir grupları (Sabancı ve Yaşar Holding'ler) ile Ankara'lı tekelci sermayedarlar ile tekstil işverenlerinin önemli bir rol oynadığı bilinir. MC'nin öncüleri arasında özellikle Sabancı ve Yaşar gruplarını belirtmeliyiz. Nitekim Sabancı önemli görevler yapmış Korkut Özal, Yaşar Holding'in mutemet adamı Yılmaz Ergenekon (AP'li Maliye Bakanı) MC kabinesine girecek kadar bu iki tekelci çevrenin hükümet üzerinde rolü olmuştur.

Buna karşılık Koç, Eczacıbaşı ve Tekfen grupları ise MC'nin kurulmasına taraftar olmamışlar, sürekli olarak CHP-AP koalisyonu istemişlerdir. Bu Marmara grubunun bugünkü koşullarda, hâlâ ayni koalisyonu istediği, hatta CHP'nin tek başına iktidarını MC iktidarına tercih ettiği bilinmektedir.

Ne var ki, Sabancı ve Yaşar Holding'ler de MC'den umduklarını bulamamışlardır.

Önce 1975'in yaz aylarında Sabancı hükümeti eleştirmiş ve muhtıra vermiştir. Daha sonra 1976 Ocak başında ise Ege Sanayi Odası Başkanı «MC'nin ekonomik sorunları çözecek yetenekten yoksun olduğunu» belirtmiş, birkaç gün sonra da İzmir Ticaret Odası Başkanı, Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon'a muhtıra «sunmuştur» (Kitle, MC'nin Ekonomik-Politik Bozgunu ve Faşist Saldırısı, 21.1.1976).

Bugün MC iktidarı bir yandan işçi sınıfı ve emekçi halkın yükselen demokratik-siyasal mücadelesi, öte yandan yerli egemen sınıflar ve özellikle büyük tekelci çevrelerin talepleri ve baskısı, diğer yandan uluslararası finans kapitalin ABD ve AET emperyalizminin çeşitli ekonomik ve siyasî istekleri, baskıları karşısında her yandan sıkıştırılmaktadır. MC iktidarı gerçekten iflas ve bozgun halindedir. Cephe önden emekçiler tarafından sürekli saldırılara uğrarken arkadan da yabancı ve yerli sermayedarlar tarafından sıkıştırılmaktadır. Cephe'de derin yaralar açılmış, panik başlamıştır. MSP uyumlu bir koalisyon ortağı de-

ğil, AP için bir ayak bağıdır. MSP Genel Başkanı Erbakan Meclisteki son bütçe tartışmalarında sömürüye ve kapitalizme bile çatarken, elbette AP'de bu salvoların dışında değildi. Öte yandan CGP kendi mebuslarını zaptedemez olmuştur.

MSP'nin MC içinde uyumlu bir tutum içinde olmaması, AP ile Türkeş ve Feyzioğlu avanesini başbaşa bırakmıştır. Bu durumda Demirel klişeleşmiş bir politik ayakoyunu çevirerek bütçe oylamasının arefesinde birtakım «bağımsız» mebusların oylarını satınalmış, ayrıca AP teşkilâtına gönderdiği bir genelge ile teşkilâta seçimlere hazır olmak konusunda uyarmış ve muhtemel bir talimatla derhal seçim çalışmalarına geçebilmek için gerekli hazırlıkları bitirmelerini belirtmiş, verdiği bir demeçte «seçim Mayısta mı olur, Temmuzda mı olur bilemem» demiştir...

Böylece tehdit ve satınalma yoluyla hem MSP'lileri, hem de «bağımsızları» hizaya getirmiş, bütçenin tümü üzerine yapılan ilk oylamada 229 oyu sağlayabilmiştir.

Ama bir ülkedeki sosyal olayları 3-5 milletvekiline para vererek «kişilere» bağlamak olanaksızdır. Bütçeyi Meclisten geçirmek, MC'nin açmazını çözmez. O kadar çözmez ki, aşağıda değineceğimiz bazı ekonomik gerçekler MC'nin açmazının gerçek aynası ve tekelcilerin daha geniş kesimlerinin desteğini niçin yitirdiğinin basitçe izahıdır. Şu halde MC artık Türkye'nin egemen zümresi tekelci oligarşinin geniş desteğinden yoksundur... Geriye MC'nin destekçisi olarak kala kala taşra esnafı, zengin köylüler, toprak ağaları, tefeciler, yani bir yanıyla prekapitalist ilişkiler içinde, öbür yanıyla kapitalizmin ticaret ağı içinde olan, genellikle modern kapitalist değil, «ilkel kapitalist ve prekapitalist» karışımı bir sömürüyü kırsal kesimde sürdüren, özellikle kapitalizmin pek gelişmediği illerde, kasabalarda ve kırlarda güçlü olan sömürücü zümreler kalmaktadır. Bu kesim Türkiye ekonomisinde önemli bir pazarlama alanını kapladığı, ayrıca köylüden rant aldığı ya da yaygın tekelci sömürüsünü sürdürdüğü, köylüyü ayni veya nakdî olarak borçlandırıp, ürünlerini ucuza kapattığı, öte yandan ortakçılık, yarıcılık gibi yarı-feodal sömürü biçimlerinin kalıntılarını sürdürdüğü için önemi ve yaygınlığı olan bir kesimdir, ama asla ne ekonomide ne de siyasette tayin edici rolü yoktur, etkisi giderek azalmaktadır. Bu nedenle cılız tekelci desteğe sahip olan MC, bu kırsal sömürücülerin tümünü bile arkasına alsa, gene de koltuk değneği ile yürüyen bir sakat gibidir. Rahatlıkla diyebiliriz ki, MC'nin sınıfsal desteği bir yıl öncekinden çok daha zayıftır.

● Dış Ticaret açığı 1975'de % 62,5 gibi yüksek bir artış göstererek 3,25 milyar dolara yükselmiştir (son üç yıldaki dış ticaret açığı % 300 artmıştır).

● Türkiye'de tekelci sermayenin en önemli ihracatından olan işgücü ihracı duraksamış, yurtdışındaki işçilerimizin gönderdiği toplam döviz ilk kez 1975'de % 8 ilâ 9 arası bir *düşüş* göstermiştir (daha önceki son yıllarda işçi dövizleri sırasıyla % 57, % 60,8 ve % 24,2 *yükselme* kaydetmiştir.)

● Devletin dış borçları 1975'de % 100'e yakın bir artış göstererek 26,69 milyardan, 46,67 milyar liraya yükselmiştir ki, bu artış olağanüstü fazladır.

● Devletin iç borçları da 64,95 milyar liraya yükselmiştir.

● 1975 Malî yılı sonunda kamu iktisadî teşebbüslerinin zararlarının 2,9 milyar liraya ulaşacağı hesaplanmıştır.

● Döviz rezervleri tamamen tükenmiştir.

● Son iki yılda fiyat artışları % 36 gibi yüksek bir orana varmıştır.

● Merkez Bankasının ocak başında piyasaya 900 milyon TL sürmesi MC'nin enflasyonist politikasının bir örneğidir.

● Bütün bunlardan başka, sadece şu olay bile MC'nin ekonomik tablosunu göstermeğe yeter. Maliye Bakanlığı teknisyenlerinin hazırladığı yıllık ekonomik rapor Maliye Bakanı Ergenekon tarafından matbaada sansür edilmiş... bu nedenle rapordan birçok istatistiki bilgiler ve ilgili yorumlar çıkartılmış, o sayfalar boş olarak yayınlanmıştır.

● Hazırlanmış olan 1976 bütçesi «aşırı iyimser» olmaktan da öte tamamen muhayyel tahminlere ve hesaplara dayandırılmıştır. Bu gerçeği pek çok burjuva iktisatçıları ve özel sektör temsilcileri çeşitli vesilelerle dile getirmişlerdir.

● Bütün bu rakamlar, tarımsal üretimin (rekoltenin) ender rastlanır derecede yüksek olduğu bir «çok iyi hasat yılına» aittir. Yani bir tarım ülkesi olan Türkiye'de bu denli iyi bir hasat yılına rağmen ekonomik manzara bu kadar karanlık olmuştur.

● AET, Türkiye tekelci sermayesinden yeni tavizler istemiş ve bu tavizleri fazla direnç göstermeden koparmıştır.

İÇ POLİTİK MANZARA :

● MC iç politikada tam bir açmaz içindedir... Bir yandan yükselen sosyal muhalefet karşısında paniğe kapılmıştır. Cinayet üstüne ciniyate işlemektedir. Sivil kiralık katillerin cinayetlerine, şimdi de Zeytinburnu, Kocamustafapaşa, Tophane, Malatya ve Mardin'deki resmî kuvvetlerin linç olayları eklenmiştir. Bazı yurtsever CHP Milletvekilleri bu cinayetleri meclise getirmişlerdir. CHP'li önerge sahipleri Zeytinburnu, Malatya ve Mardin'de kolluk kuvvetlerinin bile bile cinayet işlediklerini belirtmişlerdir.

● MC partiler topluluğundaki Demirel-Feyzioğlu ve Türkeş çetesi sıkıyönetimi ilan etmek, bu sayede halkı daha yoğun bir baskı ve zulüm altına almak, grevleri yasaklayıp artı değer oranını yükseltmek ve tekelci sermayenin yeniden desteğini kazanmak için ısrarla sıkıyönetim ilan etmeğe çabalamış, bunun için çeşitli mizansenler ve provokasyonlar, yeni yeni siyasî suikast ve linç olayları düzenlemişlerse de, emellerine nail olamamışlardır.

● MHP'li militanlar, MC'nin sivil vurucu gücü iyice azıtmıştıı. Artık işi MSP'li gençleri hatta kendilerine karşı çıkan ya da kendilerinden ayrılan ülkü ocaklıları vurmağa kadar götürmüşlerdir.

● MC içindeki çatlak, Demirel-Türkeş-Feyzioğlu çetesi ile MSP arasındaki kamplaşmaya dönüştürmüştür. MSP'li İçişleri Bakanı Ülkü Ocaklıları açık açık suçlamış ve anarşi yaratmakla, olayları kışkırtmakla itham etmiştir. Gene MSP'li İçişleri Bakanı ve MSP Genel Başkanı bu olayların polisiye tedbirlerle önlenemiyeceğini, sosyal nedenlerine inmek gerektiğini sık sık tekrarlıyarak AP-MHP ve CGP'nin faşist yöntemlerini üstü kapalı eleştirmiştir. Oysa MC'nin başını çeken çete burjuva despotizmini daha da azgınlaştırmaktan yanadır. MC'nin iç uyumsuzluğu ve yöntem farkları o hale gelmiştir ki Mc Chartist bir faşist olarak bilinen CGP Genel Başkanı bile «mutedil» ve kaypak sözler kullanmak zorunda kalmıştır.

● MC'nin kamburlarının üstüne, Demirel'in kardeşlerine çıkar sağlaması olayı üzerine bir de Lockheed firmasının rüşvet dağıtmış olduğunu açıklaması eklenmiştir.

DIŞ POLİTKA VE KIBRIS :

● MC'nin dış politikada en çok başını ağrıtan olay Kıbrıs'dır. ABD'nin uzun süren baskılarından sonra Kıbrıs konusunda son günlerde gizli pazarlıkların yapıldığı ve anlaşma zemini bulunduğu anla-

şılmaktadır. Türkiye Kıbrıs'daki asker sayısını azaltmaktadır. Ayrıca Klerides ile Denktaş arasında toprak pazarlığı başlamıştır. Türkiye kendisinden istenen toprak «tavizini» verecek ve işgal ettiği bazı yerleri boşaltacaktır.

● Buna karşılık ABD'nin istediği gibi ada federasyon adı altında taksim edilmiş olacak ve adanın kuzey kesimi tamamen gericiliğin ve emperyalizmin emrine girecektir.

● MC iktidarı buna karşılık ABD'den askerî yardım koparmıştır.

● Fakat bu Kıbrıs meselesini MC tereyağdan kıl çeker gibi halledemeyecektir. Bu konuda muhalefet ve iktidar partileri arasında şovenizm ve oy yarışı başlayacaktır. MC içindeki MSP, Dışişleri Bakanı Çağlayangil'in ABD'ye gitmesini engellemiş «bizim malumatımız haricinde gizli pazarlıklar yapılacak» demiştir. Bu bir sinyaldir.

Gerçi emperyalizm ve çeşitli işbirlikçileri buna da bir «çözüm» bulmuşlardır. Viyana'da Klerides'le görüşmeden dönen Denktaş'ın yaptığı açıklamadan (21.2.1976) *anlaşıldığına* göre Türkiye'nin Kıbrıs'daki bazı yöreleri boşaltması (yani toprak «tavizi» vermesi) 1977 seçimlerinden sonra gerçekleşecektir. Böylece MC paıtileri ve özellikle AP genel seçimlerdeki oy kaybı kaygusundan uşaklaşabilmekte, eğer seçimleri CHP kazanırsa «sorumluluğu» onun üzerine yıkmaktadır.

● Önceden de yazdığımız gibi, Kıbrıs'da rüzgar eken, burjuvazi, Türkiye'de fırtına toplamaktadır. 1 1/2 yılı aşkın zamandır halkın şovenizm duyguları kışkırtılmış, istilacılık göklere çıkartılmıştır. Yerli tekelci sermaye ve onun çeşitli partileri, diğer egemen sınıf partileri için bu şovenizm rüzgârı fırtına haline dönmüştür... Yakın gelecekte «kanla aldığımız toprakları, masa başında verdik», «Mehmetçiğin kanının hesabını soracağız» gibilerinden şovenist ve oy avcısı «ajitasyonları» duyarsak şaşmamak gerekir.

● Türkiye dünya kamu oyunda büyük prestij kaybetmiştir... Ne gariptir ki, Kıbrıs fatihi Ecevit, istilacılıktan dolayı Türkiye'nin dünyada kaybettiği prestiji yeniden onarmak ve dünyanın liberal demokratik güçlerine Türkiye egemen sınıflarını, sempatikleştirmek misyonuna taliptir. Ve CHP yanlısı tekelciler, Ecevit'in hem AET nezdindeki prestijinden yararlanmak istemekte hem de Ecevit sayesinde bazı bloksuz ülkelerle daha yakın temaslar kurabileceklerini bazı pazarlar elde edebileceklerini ummaktadırlar.

MC'YE KARŞI SOSYALİST VE DEMOKRATİK GÜÇLER :

Sosyalistler ilk günden beri aktüel hedefin MC'yi düşürmek olduğunu koymuşlardır.

Ama bu konuda 1 yıl geçtiği halde ve faşizme karşı kitle mücadelesi yükseldiği, anti-faşist mücadele kitlelere yayıldığı halde sosyalist ve demokratik güçler 1 yıl sonunda MC'yi düşürebilmiş değillerdir.

● Sosyalist güçlerin egemen sınıflara ve MC'ye karşı mücadelesi ayrı ayrı ve dağınıkça da olsa azimle sürecektir (Konumuz demokratik mücadele olduğu için sosyalist hareketin dağınıklılığı bu yazının kapsamı dışındadır).

● İşçi sınıfının politik hareketinin zayıflığı nedeniyle anti-emperyalist ve anti-faşist öğrenci kitlesi üzerine yapılan faşist saldırılar etkili olmakta, gençliği işçi sınıfından ve emekçi kitlelerden tecrit etme planları yer yer başarılabilmektedir.

● CHP yönetimindeki sağ-kanat sosyal demokrasisi bir yandan MC'ye karşı sert bir politika izlerken, aslında seçim ve oy hesapları yaparak MC'yi düşürmek için vurucu darbeler indirmektense, meseleyi sertleşen söz düellosunda bırakmakta, yani son tahlilde MC ile uzlaşmaktadır.

● Buna karşılık son aylarda şu olumlu gelişimi gözlemekteyiz. CHP içindeki ilerici ve sol kanadın inisyatifi ve radikalleşmesi artmıştır. Sol kanat milletvekillerinin parlamento çalışmaları demokrat güçler açısından sevindiricidir. Bu unsurların parti içindeki etkinliğinin de objektif şartlara bağlı olarak arttığı görülmektedir.

Sol kanat sosyal demokratları Zeytinburnu ve Kocamustafapaşa'da iki gencin polis tarafından öldürülmesini, Akçadağ ve Mardin linçlerini Meclis'e getirmişler, olayların içyüzünü açıklayarak kolluk kuvvetlerini cinayetle itham etmişlerdir. CHP'nin yurtsever milletvekillerinden biri öğretmen kıyımına ve Töb-Der'e yapılan baskılara temasla AP'li Eğitim Bakanı A.N. Erdem'e «gestapo şefinin gaddarlığını da aştınız» demiştir. Gene CHP milletvekilleri AP adına söz alan bir «cellata», Aii Elverdi'ye «köpek» diye haykırmışlar ve onu dövmüşler ve konuşturmamışlardır.

Uzun zamandır CHP'de unutturulmuş olan Dr. Kâmil Kırıkoğlu CHP adına sert ve demokratik bir konuşma yapmış ve mealen MC'nin Mc Chartis-antikomünist histerilerine sert bir cevap vererek ve ko-

münizmin suç olmadığını, suç sayılamıyacağını, bütün demokratik ülkelerde komünist partilerin varolduğunu ve komünizmin, komünist partilerin tehlike olmadığını, MC'nin tehlike olmayan bir şeyi «beynelmilel komünizm» çığlıkları sahtekârca bir şekilde tehlike gibi gösterdiğini söyleyerek: «batı demokrasilerinde komünist partiler, sosyalist partiler var... Gerçekte komünizmden Türkiye'de kimsenin korktuğu da yok, onu çirkin politikada alet olarak kullanma kurnazlığı var» diyerek kendilerine «milliyetçiyiz diyenlerin komünizme karşı çıkanların gerçekte emperyalizmle ve uluslararası tekelci sermaye ile bütünleşip sarmaş dolaş olduklarını» söylemiştir.

Dr. Kırıkoğlu'nun 21.2.1976'da Meclis'te yaptığı bu konuşma, ne Ecevit'in ne de başka bir CHP milletvekilinin bugüne dek ağzından pek duyulmadık derecede ileri ve özgürlükçü, siyasî hak ve hürriyetleri, işçi sınıfının ve emekçi halkın güncel siyasal-demokratik taleplerini savunan bir konuşmadır.

MC'nin ve azgınlaşan faşizmin karşısında sol-kanat sosyal demokratlarının giderek radikalleşen işçi sınıfı politik hareketine giderek yakınlaşan anti-emperyalist, anti-monopolist ve anti-faşist tutumları parti içinde kolay tasfiye edilemiyecek bir konuma ulaştıklarının görülmesi, bu kanadın genel merkezdeki «sosyalist Enternasyonal»e girme planlarını, emperyalizmle bütünleşmek diye niteleyecek kadar kararlı tutuma girmesi vb. vb... Ve bu nedenlerle Genel Başkan Ecevit'in de CHP içinde yeni bir «denge» politikasına zorlanması son 1-2 ayda, tekelci sermaye yanlısı sağ sosyal demokrasi şampiyonlarından çoğunun seslerinin kısılıp, anti-emperyalist ve anti-monopolist, radikal, ileri unsurların inisyatif kazanarak, CHP'nin ihmal ettiği demokratik görevi üstlenmeleri, Türkiye'de demokrasi güçleri açısından sevindirici başlıca gelişimler arasında sayılmalıdır. Şüphesiz ki tekelci sermayeyi temsil eden sağ sosyal demokrasi karşısında sol kanat sosyal demokratları önemli başarılar kazanmış değildir, ama emekçi halkımızın sınıf mücadelesi ve kabaran anti-faşist öfkesi sol kanadın gelişmesinin başlıca objektif nedeni olmakta, bu olgu boyuna sağa kaçmak isteyen tutucu merkez yönetiminin önüne set çekmektedir. Ayrıca CHP'nin sağ kurmayları MC'ye karşı vurucu güç olarak sol kanadı çıkararak bir taşla iki kuş vurma politikası gütmektedirler. Ama bu tutum parti içi solu daha da güçlendirmektedir.

GÜNCEL HEDEF : MC

1 yıl önce olduğu gibi bugün de kitlelerin güncel hedefi MC iktidarıdır. Tırmanma çabasında olan faşizme, gösterilmek istenen sıkıyöne-

time, arttırılmakta olan tekelci burjuva despotizmine karşı en geniş emekçi kitleleri demokrasi için seferber etmek, sosyalist ve tüm demokrat güçler arasında dayanışma ve güçbirliği yaratmak acil siyasal görevimizdir.

12 Mart'ın üstesinden gelen emekçi halk hareketinin çok daha güçlü ve örgütlü olduğu bugünkü koşullarda, MC'nin de üstesinden geleceğine şüphemiz yoktur.

SBKP 25İNCİ KONGRESİ YAPILDI

İLKE

5000'e yakın delegenin katılmasıyla yapılan ve dokuz gün süren SBKP kongresi, yaşadığımız çağın özelliklerine göre yeni ve ileri kararlarla sona ermiştir.

25. Kongre Dünya devrimci sürecinin, yani sosyalist sistem, uluslararası işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketinin güçlenmesi doğrultusunda bir aşama olarak değerlendirilmelidir.

Yankıları ve etkisi ile bu kongre, aynı zamanda barış, bağımsızlık, demokrasi, toplumsal ilerleme ve sosyalizm mücadelesini güçlendirmiştir.

Dünyanın dörtbir yanından marksist-leninist ve işçi partilerinin birer delegasyonla hazır bulunduğu Moskova'daki Kongre'de mesaj gönderen ya da konuşma yapan konuklar bu gerçeği dile getirdiler.

FKÖ adına Yaser Arafat'ın mesajı şöyle:

«Filistin Kurtuluş Örgütü İcra Komitesi, bütün savaşan Filistin halkı ve onun devrimci öncüsü adına sizi ve komünist partisi önderliğinde olan Sovyet halkını, 25. kongrenin açılışı münasebetiyle kutlar. Kongre çalışmalarını, özgürlük ve bağımsızlık isteyen Filistin halkı ve dünyanın bütün diğer halkları dikkatle izlemektedir.

Filistin Kurtuluş Örgütü tarafından yönetilen Filistin devrimi, bizler ile sizin halkınız, partiniz ve hükümetiniz arasında meydana gelen sağlam bağlardan dolayı büyük bir gurur duymaktadır. Biz bu bağların daha da geliştirilmesine ve derinleştirilmesine çalışmaktayız. Ülkenizin

Arap milletine gösterdiği muazzam yardıma üstün bir değer veriyor, bu yardım sayesinde bizler emperyalizm ve siyonizme karşı önemli zaferler kazanmış bulunuyoruz. Gerek Filistin halkına, gerekse dünyanın bütün uluslarına millî kurtuluş savaşlarına gösterdiğiniz yardımınıza da çok üstün bir değer vermekteyiz, bizim kurtuluş hareketimizi desteklemekle, emperyalizm ve siyonizme ve bunların yerli ajanlarına karşı mücadelemizi sürdürebiliyoruz.

Biz daima sizlerle olan ilişkilerimizi sağlamlaştırmak için gayret sarfediyoruz, çünkü yardımınız Filistin topraklarında bağımsız millî iktidarın kurulması uğruna çarpışmamızda çok önemli bir faktördür.

Kongrenizin başarısı ve dost ülkeniz ulusumuzun ve millî kurtuluş hareketinin bütün güçlerinin bundan böyle daha da pekişmesine yararlı olacaktır. Sevgili yoldaşlar, dünya milli-kurtuluş hareketi, sizin daimi yardımınız ve barış ile adalet davasını da desteklemeniz sayesinde barış ve insanlığın düşmanları altedebilecektir.

Yaser Arafat
Filistin Kurtuluş Örgütü İcra Komitesi Başkanı, Filistin Devrim Kuvvetlerinin Başkumandanı.»

ENTERNASYONALİZM GÜÇLENİYOR

Marksist-Leninistlerin gücü, kendi aralarında dayanışmalarındadır. Fedakârca mücadelelerinde, savaşırken ölmüş ve hâlâ savaşmakta olan arkadaşlarını unutmamalarındadır. SBKP'nin 25. Kongresine katılmış olan beşbin delege devrimci ateşliliği ve coşkunun verdiği ilhamla hep bir ağızdan şu bildiriyi kabul etti: «Emperyalizmin ve gericiliğin tutsaklarına özgürlük!»

Diktatörlerin zindanlarında çürüyen, gericilerin bütün dünyanın nefretini üzerlerine çekmekten de çok korktuğu, bütün insanlara özgürlük!

Enternasyonal dayanışmanın yeni boyut ve derinliğe eriştiği kongrede, uluslararası işçi mücadelesine ışık tutucu tespitler de yapıldı :

«Hepimiz biliyoruz ki, insanlık bizim dayanışmamızda inanç ve kendi kendine güven ve dayanma gücünü buluyor. Çünkü kendimiz de yeraltında geçen zor, büyük fedakârlıklar gerektiren yoldan geçtik, sürgünü, barikatları, savaşları tanırız! Devrimimizin güneşi işçi ve köylülerin dökülen kanlarından meydana gelmiş denizden doğuyordu, kurşuna dizilmelerin tek sebebi, özgürlük istememizdi. Karşı devrimin provoke ettiği iç savaşta devrimcileri başaşağı asıyorlardı, kuyulara atıyorlardı, gırtlaklarından aşağı eritilmiş kurşun döküyorlardı, lokomotif ve gemi ocaklarında diri diri yakıyorlardı, sırtlarında yıldız oyuyorlardı. Özgür olmağa cesaret gösterenlerden alınan bu intikam sınıfsal bir intikamdı.

Sovyet Marksist-Leninistleri herkesten önce iktidarı ele geçirdiler ve herkesten önce emperyalizmin top ağızları altında sosyalizm temelini attılar. Sosyalist Rusya'yı kapitalist ülke tehdit ettiği zaman, Batı Avrupa ve Amerika'nın işçileri kendi kentlerinin sokaklarına «Çek ellerini Rusyadan!» gibi bir dayanışma sloganı ile döküldüler. Beyaz ordu subaylarına ve karşı devrim çetelerine silâh temini sözkonusu olduğu zaman, liman işçileri Rusya'ya karşı kullanılacak silâh ve tankları yüklemeyi reddettiler. Sovyet komünistleri özgürlüğü kendi elleri ile kazandılar. Kendi kanlarının tadını ve proleter yardım ve dayanışmanın ne olduğunu lafla değil, kendi tecrübesi ile öğrendi proletarya.

Biz bütün ülkelerin proletaryasına ve ezilenlere herkesten önce yardıma koşmayı devrimci görev bildik. Sovyet iktidarının neredeyse altmış yıllık sayılabilecek tarihi, Marksist-Leninistlerin partisi tarihidir ve bu parti her gün devrim yolundan, enternasyonalizm yolundan gidiyor.»

İspanya Komünist Partisi Başkanı Dolores İbarruri 25. SBKP kongresinde, *«Halkların, özgürlük için, millî bağımsızlıklarının elde edilmesi veya güçlendirilmesi için savaştıkları her yerde, Sovyetler Birliğinin yardımını ve dayanışmasını iyice hissediyorlar,»* dedi.

Evet, Sovyet insanları İspanya'nın özgürlüğü için hayatlarını veriyorlardı. İbarruri'nin *«diz çökerek ömür boyunca yaşamaktansa, ayakta dik durarak ölmek daha iyidir!»* çağırısı bizim de çağırımız olmuştur. Tank armatları ile Volga'ya ve Leningrad duvarlarına sıkıştırılan Rusya, iki büklüm olmamış, diz çökmemişse, faşizmi Avrupa'dan bir tekme ile dışarı atabilmişse, bunda bayan Passionaria'nın da tuzu olmuştur. «Sovyet devletinin kuruluş anından beri her savaşan millet, Avrupada olsun, Asyada veya Latin Amerikada olsun bütün Marksist-Leninistlerin yardım ve dayanışmalarına güvenebilirdi.» Bunları 25. SBKP kongresinde söyleyen Fidel Kastro, özgürlük ve devrim isteyen-

lerin kahramanı olmuştur.

Enternasyonalizmin gücü olmasaydı, emperyalizmin en büyük devletinin burnunda olan Küba devrimini başarır ve koruyabilir miydi hiç? Ve Küba'nın ta kendisi kendi örneği ile başka ülkelerin savaşan halklarına umut ve güveni ilham edebilir miydi?

Nguyen Thi Bin diyor ki:

«Marksist-Leninistlerin devrimci bilinçlerine enternasyonalizm oya gibi işlenmiştir. Bu onları, özgürlük için savaşan, bağımsızlıklarını korumak isteyen halkların yardımına çağırıyor. Sovyet insanları ve başka ülkelerin devrimcileri Vietnamlıların kahramanlığını nasıl unutabilirler? Bu onların geleceklerinin de bir parçasıdır. Bu, onların da zaferidir. Vietnam'ın kazandığı tam zaferinde Sovyetler Birliğinin ve başka kardeş sosyalist ülkelerinin çok büyük katkısı olduğunu hiç bir zaman unutmuyoruz.»

Sosyalizm dünyası özgürlük savaşında zafer kazanıyor.

Gece ne kadar karanlık olsa, yıldızlar o kadar fazla parlarlar. Gericiliğin karanlık gecesinde işkence çeken kahramanların adları pırıl pırıl parlayan en iri yıldızlardır. Hayatları sönmüş olsa da, ışıkları gelecek nesillere binlerce yıl sonra da ulaşacaktır.

YOLUMUZ GERÇEK YOLU ÖZGÜRLÜK YOLU HALKIN MUTLULUĞU YOLUDUR

— SBKP M.K. GENEL SEKRETERİ LEONİD BREJNEV'İN 25. PARTİ KONGRESİNE SUNDUĞU RAPORUN ÖZETİ —

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 25. Olağan Kongresi Moskova'da Kremlin Sarayı'nda başladı. SBKP M.K. Genel Sekreteri Leonid Brejnev, Sovyetler Birliğini yöneten bu partinin 15,7 milyon üyesini temsil eden delegeler ve kongrenin yabancı konukları önünde SBKP Merkez Komitesi çalışma raporunu ve partinin iç ve dış politika alanındaki görevlerini açıkladı! «Sosyalist ülkelerin gelişmesi, onların gücünün artması, uluslararası politikaya yaptıkları olumlu etkinin güçlenmesi — bütün bunlar şimdi, insanlığın sosyal ilerlemesinde başlıca yönelimdir. Sovyetler Birliği'nin uluslararası durumu, her zamankinden daha sağlamdır. Gerginlik yumuşaması başlıca eğilim haline gelmiştir. 5 yıllık plânın belli başlı sosyo-ekonomik sorunları çözümlenmiştir. Ülke tarihi, raporun kapsadığı dönemde yerine getirilmiş olan sosyal program kadar geniş bir program görmedi. Ülkemiz daha önceden böylesine güçlü ekonomik ve bilimsel - teknik potansiyele sahip olmadı - insanlığın benzerini görmediği yeni bir toplum yaratılıyor! Bu; kriz nedir bilmeyen, ekonomisi sürekli olarak gelişen, olgun sosyalist ilişkilerin, gerçek özgürlüğün üstün olduğu bir toplumdur. Barışı korumak ve güçlendirmek için, insanlığı yeni yokedici savaşlardan kurtarmak için elimizden gelen herşeyi yapıyoruz ve yapacağız!»

Leonid Brejnev, SBKP'nin uluslararası faaliyette, sosyalist devletlerle birliğin ve çok yönlü işbirliğinin güçlenmesine öncelikle önem verdiğini belirtti. Geçen 5 yıl, sosyalist ülkelerin sürekli olarak yükselmesiyle, onların gelişmiş sosyalist topluma, komünizme doğru güvenilir şekilde ilerlemeleriyle belirginlik kazanıyor.

Sosyalist ülkelerin birliği sayesinde, uzun süredir bu ülkelerin uğrunda mücadele ettikleri şeyler gerçekleştirilebildi. Vietnam halkının zaferi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en büyük denemenin, emperyalizmin giriştiği silâh zoruyla sosyalist bir devletin hakkından gelme ve ulusal-kurtuluş devrimini ezme denemesinin başarısızlığı oldu. Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin egemenliğinin, genel olarak tanınması, sosyalist devletlerin ortak çabalarının büyük bir sonucu oldu. Amerikan emperyalizminin çabalarının aksine Küba'da sosyalizm sağlam şekilde yerleşti. Sosyalizm, bugün artık, yeryüzündeki yüz milyonlarca insanın düşünce ve duygularına büyük ölçüde etki yapmaktadır.

Çin'le olan ilişkilerden söz eden Leonid Brejnev, Çin'in şimdiki yöneticilerinin sürdürdüğü politikanın açıkça sosyalist devletleri hedef aldığını, tüm dünyadaki en gerici çevrelerin tutumuyla birleştiğini belirtti. Yeni bir dünya savaşını kışkırtma arzusunda olan Pekin'in politikası, tüm halkların çıkarlarına tamamen ters düşmektedir. Sovyetler Birliği gelecekte de Maoizmle ilkesel ve amansız bir mücadele sürdürecektir. Eğer Pekin, sosyalist dünyayla işbirliği ve dayanışma yoluna girecek olursa, bu durum tarafımızdan gerekli ilgiyi görecek ve SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında iyi ilişkilerin gelişmesi için olanaklar açacaktır.

Sovyetler Birliği'nin gelişmekte olan ülkelerle ilişkileri genişlemiş ve daha sağlam temellere oturmuştur. Sovyetler Birliği genç devletlerin yasal isteklerini, onların emperyalist sömürüden kurtulma kararlılıklarını tamamen desteklemektedir.

Sovyetler Birliği'nin kapitalist ülkelerle ilişkilerinde, barış içinde bir arada yaşama ilkelerinin uygulanması için, barış için, yeni bir dünya savaşının doğması olasılığını zayıflatmak için mücadele politikası, eskiden olduğu gibi şimdi de yürürlüktedir ve de yürürlükte kalacaktır. Son 5 yılda bu yönde önemli ilerlemeler kaydetmiştir. «Soğuk savaş»ın yok edilmesinde tutulan gerçek yol, savaş tehlikesinden, barış içinde bir arada yaşama politikasına geçiş, SBKP 24. Kongresi Barış Programında yer alan konulardı. Özellikle Avrupa'da gerginliğin azal-

tılması ve barışın güçlenmesi konusundaki gelişmeler hissedilir ölçüdedir.

Helsinki Avrupa Ortak Konferansı sonucunda, barış içinde bir arada yaşama ilkeleri üzerinde çalışılmış, tüm kıtalarda barışın korunması ve güçlendirilmesi konusunda uygun koşullar doğmuştur. Şimdi önemli olan, Helsinki'de üzerinde anlaşmaya varılan tüm ilkelerin uygulamaya geçirilmesidir.

Yeni bir dünya savaşı çıkması tehlikesinin azalması ve barışın güçlenmesi, SSCB-ABD arasında iyi ilişkilere doğru dönüşümde tayin edici bir unsur olmuştur. Ancak Sovyet-Amerikan ilişkilerinde kaydedilen olumlu gelişmeler, ABD'deki bazı etkin güçlerin engellemeleriyle karşılaşmaktadır. Onların açısından, ABD'de ticarî alanda alınan diskriminasyon (ayrıcalıklı muamele) tedbirleri, Sovyetler Birliği'nin iç işlerine müdahale teşebbüsleriydi. Leonid Brejnev, böyle bir şeyi kabul edemiyeceğimizi, Sovyetler Birliği'yle böyle bir dille konuşulamıyacağını belirtmiştir.

Sovyetler Birliği dış politikasının ana doğrultularından birisi de, silâhlanma yarışının durdurulması ve silâhsızlanmadır ve öylece de kalacaktır. Yumuşamanın, askerî bir yumuşamayla desteklenmeye ihtiyacı vardır. Bu münasebetle stratejik silâhların gelecekte sınırlandırılmasına ilişkin Sovyet-Amerikan görüşmelerine ve Orta Avrupa'da silâhlı kuvvetlerin ve silâhların indirimine ilişkin görüşmelere değinen Leonid Brejnev, NATO ülkelerinin, kendilerine tek taraflı askrî üstünlükler sağlamak için görüşmelerden yararlanma denemelerinden henüz daha vazgeçmek istemediklerini belirtti.

Leonid Brejnev, barış, halkların özgürlüğü ve bağımsızlığı uğrunda verilecek bundan sonraki mücadelenin, şimdi öncelikle halli gereken şu sorunların çözümünü gerektirdiğini belirtti; Kardeş sosyalist devletlerin birliğini sarsılmaz şekilde güçlendirerek, yeni toplumun kurulmasında onlarla çok yönlü işbirliğini geliştirerek barışın güçlenmesi işine yaptıkları etkin, ortak katkıyı artırmak, giderek artan ve barış için tehlike arzeden silâhlanma yarışını önlemek ve biriktirilmiş silâh rezervlerinin indirimine ve silâhsızlanmaya geçişi sağlamak; barışsever devletlerin çabalarını mevcut savaş merkezlerinin ortadan kaldırılmasında ve öncelikle Yakın Doğu'da âdil ve sağlam bir düzenlemenin gerçekleştirilmesinde birleştirmek; uluslararası gerginlik yumuşamasının derinleşmesi ve yumuşamanın devletler arasındaki karşılıklı yararlı işbirliğinin somut şekilleri halinde maddileşmesi için herşeyi yapmak; Avrupa Ortak Konferansı nihaî belgesinin tam olarak hayata geçirilmesi ve Avrupa'da barışçı işbirliğinin gelişmesine yönelik doğrultuyu aktif

biçimde izlemek. Barış içinde birlikte yaşama ilkeleri uyarınca kapitalist devletlerle çeşitli alanlardaki karşılıklı yararlı ve uzun vâdeli işbirliği ilişkilerini geliştirmeye devam etmek; Asya'da güvenliğin, bu kıtadaki devletlerin ortak çabalarına dayanılarak sağlanması meselesini halletmek; uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanmamaya ilişkin olarak dünya çapında bir anlaşmanın imzalanmasına çalışmak; sömürge zulmü, halkların hak eşitliğinin ve bağımsızlığının çiğnenmesi sisteminden tüm arta kalanların, bütün sömürgecilik ve ırkçılık merkezlerinin tamamen ortadan kaldırılmasını en önemli uluslararası görevlerden biri olarak kabul etmek; uluslararası ticarette diskriminasyonun ve sun'î engellerin yok edilmesini, bütün hak eşitliği, dikta ve uluslararası ekonomik ilişkilerde sömürü tezahürlerinin ortadan kaldırılmasını sağlamak.

Leonid Brejnev, bu önerileri, 24. SBKP Kongresi'nde ileri sürülen Barış Programı'nın organik bir devamı ve gelişmesi şeklinde ele aldıklarını belirtti.

Leonid Brejnev, dünya devrimci sürecinin gelişmesi üzerinde ayrıntılı şekilde durdu: «Kapitalist dünya ekonomik kriz içinde burjuva toplumdaki ideolojik - politik buhran arttı. Bazı uluslararası gericilik merkezlerine güçlü darbeler indirildi. Portekiz devrimi, son sömürge imparatorluğunu ortadan kaldırdı. Sovyetler Birliği, Portekiz'in iç işlerine yapılacak herhangi bir müdahaleye kesinlikle karşıdır.» Leonid Brejnev, Sovyet halkının Luis Corvalan'ın ve Şili'deki bütün mahpuslarının serbest bırakılmasına ilişkin isteğini açıkladı, bir dizi kapitalist ülkelerde ağır koşullarda illegal olarak mücadele eden bütün komünistlerle olan dayanışmayı ifade etti ve uluslararası komünist hareketin ve işçi hareketinin sınıf düşmanının elinde can veren kahramanlarının anısına Moskova'da bir anıt yapılmasını önerdi.

Leonid Brejnev, kapitalist dünyadaki komünist partilerin etkisinin arttığını, proleter enternasyonalizminin önemini belirtti, uluslararası gerginlik yumuşamasının neden sınıf savaşı yasalarını kaldırmadığını, kaldırmayacağını ve değiştiremeyeceğini açıkladı.

5 YILLIK PLANIN SONUÇLARI VE PARTİNİN EKONOMİ POLİTİKASININ TEMEL GÖREVLERİ

Leonid Brejnev'in de belirttiği gibi geçen dokuzuncu beş yıllık plân döneminde, komünizmin maddî - teknik bazlarının kurulması, halkın yaşam seviyesinin yükseltilmesi, ülkenin güvenliğinin sağlanması yolunda muazzam bir adım atılmıştır. Partinin XXIV ve XXV. kongreleri

arasındaki ekonomik faaliyetlerin politik sonucu böyledir işte.

Dokuzuncu beş yıllık plân, ülkenin ekonomik gücünün artışında başka hiç bir plânla kıyaslanamıyacak ölçüde başarılıdır. Sanayi malları üretimi, öngörüldüğü üzere % 4,3 artmıştır. Temel üretim fonları 1,5 kat artmıştır. Ülkenin, kurulmasının üzerinden aşağı yukarı yarım yüzyıldan fazla zamanın geçtiği üretim fonlarına, on yıl içinde bir o kadarı daha eklenmiştir.

Dokuzuncu beş yıllık plânın ana görevi — halkın yaşam seviyesinin yükseltilmesi — başarıyla yerine getirilmiştir. Yeni sosyal tedbirlerin uygulanması için, geçen iki beş yıllık plânın toplamından daha fazla araç seferber edilmiştir. İnsan başına reel gelirler % 25, toplumsal tüketim fonlarından ödenen ücret ve avantajlar % 40 artmıştır. Emekli maaşları, işçi, memur ve kolhozcuların (tarım kooperatifleri üyeleri) yardım paraları, öğrenci bursları yükselmiştir. Geçen beş yıllık dönemde 56 milyon kişinin daha konut şartları düzelerek modernleşti.

Ülke, tarımın gelişmesi gibi diğer bir ana sorunda da sıçrayış yaptı. Hiç bir Sovyet köyünde şimdiye değin görülmemiş kuraklığa rağmen, tüm tarımsal ürünler sekizinci beş yıllık plân dönemi yıllık ortalamasına oranla % 13 daha artmış ve yıllık ortalama hububat hasatı 14 milyon ton artmıştır.

Dokuzuncu 5 yıllık plân döneminde üretim etkinliğinin yükseltilmesi gibi köklü bir sorunun çözümünde büyük başarılar kazanıldı.

Leonid Brejnev, raporunda partinin ekonomik stratejisini ve ülkenin millî ekonomisinin onuncu gelişme plânının belli başlı özelliklerini ayrıntılı kanıtlarla açıkladı. Halkın maddî ve kültürel yaşam düzeyinin sürekli olarak yükseltilmesi partinin ekonomik stratejisinde en yüce görevdi ve öyle de kalmaktadır. Onuncu beş yıllık plânda işçi ve memurların ortalama iş ücretinin % 16-18, kolhozcuların gelirlerinin ise % 24-27 oranında yükseltilmesi tasarlanıyor. Toplumsal tüketim fonlarından halka yapılan ödemeler ve sağlanan avantajlar % 28-30 artacak, ana mallar üzerindeki devlet perakende fiyatlarının istikrarını sağlama doğrultusu ilerde de izlenecek ve çeşitli mal türlerinin fiatları olanaklar ölçüsünde indirilecektir.

«Partinin ekonomik politikasının onuncu beş yıllık plâna ve uzun bir geleceğe ait temeli ülkenin ekonomik gücünün daha da artması, üretim fonlarının genişletilmesi ve kökten yenilenmesi, ağır sanayinin istikrarlı ve dengeli artışının sağlanması — ekonominin temelidir, —» diyen Leonid Brejnev, «Örneğin, makine yapım ürünlerinin toplam hacminin onuncu beş yıllık plânda 1,5 kattan fazla artırılması tasar-

lanıyor. Ortaya konan görevin yerine getirilmesine götürecek yol, iş veriminin hızlı artışı, tüm toplumsal üretimde etkinliğin hızla yükselmesidir. Onuncu beş yıllık plânın en önemli özelliklerinden biri, bu plânın bir etkinlik ve nitelik plânı olmasındadır.» Bu münasebetle Leonid Brejnev, bir dizi işletmelerin uygulamasındaki yetersizlikleri eleştirdi.

Leonid Brejnev, raporda, çağdaş aşamada Sovyet ekonomisinin en önemli 5 gelişme sorununu belirledi: «Bilimsel - teknik ilerlemenin hızlandırılması; ulusal bir görev olarak tarımın daha da geliştirilmesi; halk tüketim mallarının üretiminin arttırılması; ticaretin ve halka sağlanan kamu hizmetinin iyileştirilmesi; dış ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi; ekonomi yönetiminin, ekonomik mekanizmanın yeni taleplerin düzeyine uygun olması.»

SOSYALİZMİN GELİŞME KOŞULLARINDA PARTİ

Leonid Brejnev, SBKP'nin işçi sınıfının, tüm emekçilerin, tüm Sovyet halkının politik önderliğini lâyıkiyle yaptığını belirtmiştir. SBKP büyümeye ve güçlenmeye devam edecektir, onun saflarını 15,7 milyon kişi oluşturmaktadır. Partiye girenlerin % 58'ini işçiler oluşturmaktadır; böylece işçi sınıfı ülke yaşamında öncü rol oynamaktadır. Gençlerin parti saflarına akınları büyümektedir. Parti içi demokrasinin aşamalı olarak artışı ve her parti üyesinin titizlik ve ciddiliği şeklindeki leninist ilkeler, partinin çelikleşmesinde ana ilkeler olarak kalmaya devam etmektedir. Leonid Brejnev, partinin halktan gizli bir şeyi bulunmadığını ve tüm Sovyet insanlarının, partinin çalışmaları ve plânları hakkında bilgi sahibi olmaları ve görüşleriyle parti çalışmalarına katkıda bulunmalarını canla başla istediklerini belirtmiştir.

SBKP tüm çok yönlü çalışmalarında, insanların düşünsel plândaki eğitimleri, komünizmin inşacısı yeni insanın lâyıkiyle eğitimi sorunları önemli yer tutmaktadır. Değiştirici, yeni bir şekil verici eylemlerinde SBKP, sağlam bir temel üzerinde marksist-leninist teoriyi inşa etmektedir.

SBKP eylemlerinin en önemli doğrultusu, Sovyet toplumunun politik sisteminin gelişmesidir. SBKP, meclislerin (Sovyetler) çalışmalarına, yasamanın mükemmelleştirilmesine, sosyalist hukuk düzeninin sağlamlaştırılmasına, devlet yönetim organlarının çalışmalarına, ülke savunmasının ve silâhlı kuvvetlerin güçlendirilmesine büyük önem vermektedir. Sosyal kuruluşlar ve özellikle de sendikalar (107 milyon üye), komsomol (Komünist Gençlik Örgütü, 35 milyon genç kız ve erkek)

Sovyet politik sisteminin ayrılmaz parçalarıdır.

Leonid Brejnev, kimilerince, Sovyet Devleti'nin yasalara ve hukuka uygunluğu daha bir sağlamak için aldığı tedbirlerin anlamını çarpıttıklarını ve bu önlemleri demokrasinin çiğnenmesi gibi gösterdiklerini de kaydederek «biz, kişiliğin, yurttaşlık haklarının gelişmeleri üzerinde titizlikle durarak, toplumsal disiplinin artması sorunlarına ve tüm yurttaşların toplum önündeki görevlerini gözleme sorunlarına büyük önem veriyoruz» demiştir. «Sosyalist demokrasimizin mükemmelleşmesinden, her şeyden önce, emekçilerin tüm toplumsal işlere daha da çok katılmalarını tâvizsiz bir şekilde sağlamayı, devletimizin demokratik temellerinin ileri seviyelerini kişiliklerin çok yönlü gelişimi için gerekli koşulların sağlanmasını anlıyoruz biz.»

Leonid Brejnev Sovyet Devleti'nin en yüksek amacını — komünizmin inşasını — çok daha açık bir biçimde saptayıp kesinleştirecek olan yeni SSCB Anayasası hazırlıkları üzerinde de durdu.

Leonid Brejnev konuşmasını şöyle bitirdi: «Yolumuz gerçeğin yoludur, özgürlüğün yoludur, bu yol halkın mutluluğunun yoludur!»

SBKP'nin Yapısında ve Eyleminde DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK

İşçi sınıfı partilerinin evrensel ve değişmez temel prensiplerini, işleyişini ayrıntılı inceleyen yazılara geçen sayılarımızda yer vermiştik. Bu sayımızda SBKP'nin demokratik merkeziyetçi işleyişini inceleyen bir çeviriyi yayınlıyoruz. SBKP'nin 25. ci kongresinin yankılarının sürdüğü bugünlerde parti'nin işleyişi hakkında ayrıntılı bilgileri bilimsel ve belgesel olarak inceleyen bu yazıyı okuyucuların görüşlerine sunuyoruz.

İLKE

P.A. RODİONOV

DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK İLKESİNİN ANLAMI VE ESASI

Demokratik merkeziyetçilik ilkesi Lenin'in parti öğretisinde özel bir yer alır: Partinin yapısı ve pratik eylemi için bu tayin edici temeli oluşturur ve bu ilkeden bizzatihi parti içi yaşamın tüm kurallarına varılır. Bu nedenle bu ilkenin içeriği, anlamı uygulanması ile ilgili sorunlar, bilimsellik ve uygulama açılarından büyük anlam taşımışlardır, taşımaktadırlar ve çağımızda özel bir güncelliğe sahiptirler.

Meselenin uluslararası plânda ele alınması açısından, bu gücellik, sosyalizm ve kapitalizmin politik ve ideolojik çatışmasının olağanüstü bir genel zirveye ulaşması, Lenin'in parti yapısı hakkındaki ilkelerine ve özellikle demokratik merkeziyetçilik ilkesine, yalnızca kapitalizmin açık saldırganlarınca değil, ayrıca özellikle sağ ve «sol» oportünistlerce daha da arttırılan saldırılar nedeniyle oluşmuştur.

Demokratik merkeziyetçilik ilkesinin anlamı Sovyet toplumunun önderi ve yönetici gücü olarak komünist partinin rolünün artması ile birlikte gelişmiştir ve gelişmektedir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin (SBKP) komünist kuruluşun gerçekleştirilmesi ile ilgili sürekli olarak karmaşıklaşan süreçlerin yönetilmesindeki verimli çalışması, parti içi demokrasinin en mümkün olduğu ölçüde gelişmesi ve aynı zamanda parti disiplininin sağlamlaştırılması sağlanmaksızın, düşünülemez. SBKP'nin XXIV. kongresi bunu yeniden ısrarla belirtmiştir.

Ülkemiz Sovyetler Birliğinde komünist kuruluşun şimdi bulunduğu basamak, komünist partisinin öncü rolünün daha da artmasıyla karakterize edilmiştir. Komünist kuruluşun gitgide daha yüksek bir seviyedeki politik ve örgütleyici yönetimini zorunlu kılan görevlerinin gelişen ölçüleri ve karmaşıklığı, kitlelerin yaratıcı çalışmalarının hızla artması ve sosyalist demokrasinin durmadan gelişmesi, partinin uluslararası görevlerinin genişlemesi ve derinleşmesi, Marksizm-Leninizm teorisinin öneminin büyümesi ve yaratıcı gelişmesinin ve tanıtılmasının gerekliliği, bu durumun nedeni olmuştur.

XXIV. parti kongresi, SBKP'nin program tezlerinin geliştirilmesinde kitleleri yöneten Komünist Partisi'nin rolünün ve sorumluluğunun, yeni yaratıcı çalışma ne kadar hızla artarsa, çözümü gerekli sorunlar hangi ölçüde karmaşıklarsa, o ölçüde büyüdüğünü tesbit etmiştir.

Komünist Partisi Sovyet toplumunun birliğini vücutlaştırmaktadır. Onun sürekli büyüyen rolü, özellikle gelişmiş, olgun sosyalist toplumun koşulları altında tüm halkın, bütün ulusların ve halk topluluklarının, toplumumuzun bütün nesillerinin çıkarlarının, bütün sınıfların ve sosyal tabakaların ihtiyaçlarının gitgide daha kapsamlı gözönüne alınmasını ve birleştirilmesini gerektirmektedir. Parti dökümanları ilkesel önemi olan ve bugünkü koşullar altında toplumun gelişmesinin toplumsal-ekonomik bütünselliği olan bir organizmayı sağlamak üzere bilimsel bir bütün içinde ele alınmasını partiden kesinlikle talep eden bir tezi içerir. Komünist kuruluşun görevlerinin olağanüstü karmaşıklığı, bunların sımsıkı organik ilişkisi ve karşılıklı birbirlerini gerektirmeleri, ekonomik ve sosyal gelişmenin çok yanlı görevlerinin yerine getirilmesinin toplu bakış altına alınması ve koordine edilmesinin gerekliliği

işte bu incelemeyi zorunlu kılmaktadır.

Hayat bugün Komünist Partisi'ne yeni ve karmaşık görevler yüklemektedir. Bunlara, diğerlerinin yanısıra özellikle aşağıdaki sorunların çözümleri de eklenmektedir:

- Bilimsel-teknik devrimin en yeni olanakları ile sosyalist düzenin avantajları en iyi şekilde nasıl birleştirilmelidir?

- Bu temel üzerine yüksek bir verimlilik ve tüm ekonominin plana orantılı bir şekilde gelişmesi, şimdiye kadar olmamış — ve olmasına imkân olmayan — halkın refahının önemli ölçüde arttırılması nasıl sağlanmalıdır?

- Marksist-Leninist bilincin oluşturulması ve geliştirilmesi için hangi biçim ve yöntemler izlenmeli ve dolayısıyla derinleştirlmeli ve geliştirilmelidirler?

- Sosyalist demokrasi nasıl en etkili yolla yaratıcı şekilde geliştirilmelidir?

Bunlar komünist kuruluşun bugünkü basamağının partiden, toplumun yönetimini bütünsel bir bilimsellikle ele almasını, yani örgütsel ve politik yürütmenin seviyesinin daha yükseltilmesini, bu yürütme çalışmasının yöntem ve biçimlerinin mümkün olan en büyük olgunluğa erişmesini talep eden özellikleridirler.

Elbette parti her zaman toplumsal gelişmenin görevlerini bütünsel ve kesin çözme çabasını göstermiştir. Ama ancak şimdi olgun, gelişmiş sosyalist toplumun koşulları altında bu tam anlamıyla bütünsel ele almanın tüm kapsamıyla gerçekleştirilmesi olanakları mevcuttur. Bunun önemli bir ön koşulu ise partinin, ancak demokratik merkeziyetçilik ilkesinin temelleri üzerinde gerçekleştirebileceği, mücadele yeteneğinin daha güçlendirilmesidir. Demokratik merkeziyetçilik ilkesinin her iki yönü SBKP'nin gelişmesinde gitgide daha aktif olan kanunsallıklardır.

Demokratik merkeziyetçilik düşüncesinin bilimsel komünizmin kurucuları Karl Marks ve Friedrich Engels'ten geldiği ve onlar tarafından kurulmuş ve yönetilmiş olan komünist örgütlerin yapı ve çalışmalarına yansımış olduğu genel olarak bilinen bir olgudur.

Marks ve Engels devrimci proletarya partisinin ideolojik ve örgütsel ilkelerini oluşturmuşlardır. Bu partinin tarihi belirlenmişliğinin onlar her şeyden önce, işçi sınıfını örgütsel olarak birleştirmekte, sınıf kavgalarında toplumun yeni komünist temeller üzerinde biçimlendirilmesini sağlayacak çözülmez proleter birlik'te olduğunu görmüşlerdir.

Devrimci pratiğin derin ve çok yönlü incelenmesi sonucu işçi sınıfının partisinin bu büyük tarihi görevi ancak demokratik merkeziyetçilik temeli üzerine kurulur ve buna göre davranırsa başarıyla yerine getirebileceği görüşüne gelmişlerdir. Bu ilke ve onun getirdiği tüm gereksinmeler çalışmalarında tam ve kesin verilmemişse de, proletarya partisinin çalışmasında merkeziyetçilik ile demokrasinin birleştirilmesinin gerekliliği tezi tam ve tanımlayıcı olarak işlenmiştir

Bunu özellikle belirtmek, burjuva ideologlarının ve her türden revizyonistlerin son zamanlardaki, parti ve yapısının ilkeleri, pratik çalışmaları üzerine Lenin Öğretisini Marxizm'den koparmaya çalışma çabalarının sıklaşmış olması nedeniyle gereklidir. Marxizm ve Leninizm'in düzenbazları ve çarpıtıcıları Marx ve Engels'in partiye ve dolayısıyla parti yapısına hiç bir şekilde ciddi bir şekilde önem vermediklerini, demokratik merkeziyetçilik düşüncesinin onlar için tamamen yabancı olduğunu ispatlamaya çabalamaktadırlar. Örneğin SBKP tarihi için tanınmış (!) Batı Alman uzman W. Leonhard, Marx ve Engels'in demokratik merkeziyetçiliği tanımaktan pek uzak olduklarını, bu düşüncenin komünist harekete ve bolşeviklere Lenin tarafından sun'î olarak kabul ettirildiğini iddia eder. Overstreet'ler «Komünizm hakkında neyi bilmemiz gereklidir» adlı kitaplarında, Marx ve Engels'in bir ara örgütlenme ilkelerine dair sorunları ele aldıklarını, ortaya koyduklarını, ama daha sonraları bu konuda endişeleri olmadığı üzerine düşmedikleri için bir daha ilgilenmediklerini açıklarlar (1). Benzeri iddialar Alfred G. Meyer (2), Michael Morozow (3), Werner Scharndorff (4), M. Feinsod (5) ve diğerleri gibi anti-komünistlerce de öne sürülmüşlerdir.

Ernest Fischer,F. Marek, Roger Garaudy cinsinden revizyonist teorisyenler de parti yapısının ilkeleri ve özellikle demokratik merkeziyetçilik ilkesinin, hatta parti hakkındaki Lenin Öğretisinin tümü için, blimsel komünizmin kurucularının idelerine ters düştüklerini ve bunların Rusya'daki politik mücadelenin özelliklerinden oluşan, saf Rus millî önem taşıdıklarını ispatlamak ve Marx ve Lenin'i karşı karşıya getirmek için giriştikleri denemelerle bu tavırdan pek uzakta kalmamışlardır. Doğru olan Lenin Öğretisi'nin ve şimdiki komünist hareketin, Karl Marx ve Friedrich Engels'in proletarya partisi üzerindeki dahice görüşlerinin ve ilk komünist örgütlerin en iyi geleneklerinin doğrudan devamı ve çok yönlü gelişimi olduğudur. İşte bu düşünce ve gelenekler ve bilimsel komünizmin kurucularının tüm öğretisi, Marx ve Engels'in kendiliğinden bir işçi hareketine yöneldikleri ve işçi sınıfının politik partisinin rolünü küçümsediklerini, özellikle merkezyetçiliğe ve proletarya partisindeki disipline karşı çıktıkları hakkındaki bu buluşları yadsımaktadırlar. Çalışmalarına açık ve ikna edici bir şekilde, marxiz-

min hem teorisi hem de devrimci pratiği ve ilk uluslararası komünist örgütlerin tecrübelerinin, bu arada demokratik merkeziyetçilik düşüncelerinin yürütülmesi, uygulanmasındaki tecrübelerine de yansımıştır.

Marx ve Engels'te yalnızca işçi sınıfının bir politik partisinin kurulmasının gerekliliği tezini değil, ayrıca parti yapısının en önemli sorunları üzerine görüşlerini de buluruz. SBKP Merkez Komitesi'ndeki Marxizm-Leninizm Enstitüsünce hazırlanan ve kısa bir süre önce Politisdat Yayınevince yayınlanan «Parti yapısının temel ilkeleri üzerine Marx ve Engels» derlemesinde temel belirleyici ve ilkesel önemi olan, çok sayıda işlenmiş dökümanlardan alınmış önemli deyişler bulunmaktadır. Bu derlemeye alınmış çalışmaların birçoğu demokratik merkeziyetçilikle doğrudan doğruya ilgili sorunlara ilişkin olanlardır.

Yeni tip partinin gerçekleştirilmesiyle Lenin, Marx ve Engels'in proletarya partisi üzerine dahice düşünce ve tezlerini ve özellikle demokratik merkeziyetçilik düşüncesini, uluslararası ve Rus işçi hareketinin tecrübeleri temeli üzerinde, yeni tarihi koşullar altında yaratıcı bir şekilde geliştirmiş ve somutlaştırmıştır. Ancak demokratik merkeziyetçilik ilkesinin partinin eylemine yüksek bir örgütlülük getirdiğini ve partinin özellikle, «proletaryanın *örgütleyici* rolünün — ki bu onun *ana* rolüdür — doğru, başarılı ve zaferlerle dolu yürütmesini» (6) sağladığını, bu ilkenin sınıf savaşının kanunsallığından ve karakterinden, işçi sınıfının kendi en ileri bölümü ile birleştirilmesinin objektif gerekliliğinden, bu bölümün büyük amaç ve görevlerinden çıktığını ikna edici bir şekilde ispatladı.

Bunun yanı sıra parti yapısı hakkındaki Lenin ilkeleri — demokratik merkeziyetçilik ilkesi de — yalnızca partinin örgütlenme esasları ile ilişkili imiş gibi gösterilir. Bu görüşle hiçbir şekilde bağdaşılamaz. Demokratik merkeziyetçilik ilkesi herşeyden önce, partinin program ve tüzüğünde belirlenmiş olan, birbirinden ayrılması imkânsız programatik, taktik ve örgütsel görüşlerin organik birliğinde ifadesini bulur. Yalnızca komünist partisi, yeni tipten parti için parti programının ve tüzüğünün birliği ve sımsıkı ilişkililiği karakteristiktir. Partinin örgütsel yapısı tamamen parti programındaki görüşler, amaçlar ve görevlerin altındadır. Lenin'in kendisi fikirsiz örgütlülüğü en büyük saçmalık olarak belirtmiştir. Parti hayatının onun tarafından işlenen norm ve ilkeleri yalnızca partinin örgütsel temellerinin ifadesi olmayıp, onların ideolojik ve taktik temellerinden çıkarlar ve aynı zamanda bu temelleri, örgütlemenin ve yönetim metodlarının belirli biçimleri halinde somutlaştırırlar.

Bir partinin örgütsel temelleri ne kadar mükemmel olursa olsun,

partinin işçi sınıfının öncüsü olarak rolü, ancak ilerici bir teoriye dayanır ve bu teoriyi sürekli yaratıcı biçimde geliştirirse yerine getirebilir. O ancak komünizmin bilimsel temelleri, marxizm gibi devrimci bir öğreti tarafından kendini yönettirirse, o zaman kitleleri politik doğrultuda yönetecek, bilimsel olarak kanıtlanmış bir stratejik çizgiyi oluşturacak, esnek bir taktiği ve mücadelenin çok yönlü biçimlerini, yöntemlerini mahirane uygulayabilecek ve oportünizmin revizyonizmin her türlü tezahürünün uzlaşmaz bir şekilde karşısında olabilecek duruma gelir.

Yalnızca politik çizginin ve programatik belirlemelerin, strateji ve taktiğin, ideolojik görüşlerin ve örgütlenmenin ayrılmaz çakışması ve birliği halinde, istek ve eylemin, ki bunlarsız komünist partisinin başarılı ve verimli eylemi düşünülemez. Ayrıca demokratik merkeziyetçilik ilkesinin bazı hallerde yalnızca parti hayatının normlarından sayılması da kabullenilemez. Tüm Lenin Öğretisi'nden ve onun doğrudan veya dolaylı derslerinden, parti hayatının sorunlarının tümü değilse bile hemen hemen hepsi onun, demokratik merkeziyetçilik ilkesinden çıkartılabilir.

Bu ilkenin parti içi hayatın bir normu olarak belirlenmesi, kanımızca, belirli ölçüler içinde evrensel karakterli temel ilke olarak payına düşen büyük önemi küçültmeye götürür.

Demokratik merkeziyetçilik ilkesinin en önemli nitelikleri nelerdir?

Komünist partisinin yapısına temel olan ideolojik, taktik ve örgütsel görüşlerin birlikteliği şunları mutlaka şart koşar:

1. Partinin bütünsel bir programı ve tüzüğü, parti kongrelerinde ve parti kongreleri arasında Merkez Komitesi'nde vücutlaşan, bütünsel, tam yetkili bir yönetim organı vardır.

2. Parti içinde tüm üyeler için bağlayıcı bir bütünsel parti disiplini vardır. Azınlık çoğunluğa, tek tek örgütler merkeze, alt örgütler üst örgütlere bağlıdırlar.

3. Üst düzeydeki örgütlerin kararları alt düzeydeki örgütler için bağlayıcıdırlar.

4. Her düzeydeki yönetici parti organları seçilir, hesap vermek zorundadır ve düşürülebilirler. Periyodik olarak hem parti örgütlerine, hem de üstlerindeki organlara hesap verirler.

MERKEZİYETÇİLİK ve PARTİ İÇİ DEMOKRASİNİN AYRILMAZ BİRLİĞİ

Demokratik merkeziyetçilik ilkesi merkeziyetçilik ve parti içi demokrasi gibi iki yönün diyalektik, organik birliğini vücutlaştırır. Bunun derin bir anlamı vardır ve büyük, ilkesel bir önem taşır. Bu nedenle bu problemin elden geldiğince çok yanlı ele alınması gereklidir.

Lenin, «Program ve taktik sorunların birliği partinin birleştirilmesi, parti çalışmalarının merkezileştirilmesi için gerekli, ama henüz yetersz bir koşuldur,» diye yazar. «Bunun için ayrıca, bir aile çevresini eni konu aşmış olan bir parti için, belirlenmiş bir tüzüğü, azınlığın çoğunluğa, kısımların bütüne tabi olması olmaksızın, sağlanamayacak, örgüt birliği gereklidir.» (7).

Böylece, Lenin'e göre *merkeziyetçilik* fikri ilke olarak örgütlenmenin tek tek sorunlarının bütünleşmesinin biçimi ve yoludur ve partinin tüm tüzüğüne işlemelidir.

Partimizin oluşmasının daha başlangıcında bolşevikler, parti yapısına milliyetçi federalizm ilkesinin getirilmesine dair çabalara karşı amansızca mücadele etmişlerdir. Ayrıca menşevik otonomizm ilkesiyle de bolşevikler mücadele etmişlerdir. Federalizm itirazsız bir şekilde bütünsel işçi partisinin çökmesine, dağılmasına, milliyetçi sürtüşmelere ve ulusal grev kırıcılığa götürür. Menşevik otonomizmi, esasında örgütsel federalizmin değişik bir şekli olarak, bölgesel örgütlerin bütünsel merkezden kopmaları, bölünme ve sonunda partinin çökmesini, dağılmasını getirir.

Partimiz ve onun kurucusu ve lideri, Lenin, menşevikler ve burjuva aydın bireyciliği ve ayrılma taraftarı olan ayrılıkcılara karşı sert ve amansız bir mücadele, yeni tipten partinin örgütsel ilkelerini, özellikle herşeyden önce demokratik merkeziyetçilik ilksini müdafaa etmişlerdir. Aksi halde sosyalist devrimin zaferi mümkün olamazdı. Aslında, parti dünyanın tamamen yeni ve sosyalist temellere dayalı değiştirilmesi gibi muhteşem bir amaca erişmeyi öngördüğüne göre, bu amaca istek ve eylem birliği ile kaynaşmış olmaksızın, birlik içinde bir bütün kurmaksızın erişebilir mi? Elbette hayır. Tarihte, böyle asil amaçları öngörmüş, ama bunları gerçekleştirebilme yeteneğini göstermemiş partiler az değildir. Bunun ilk nedeni bu partilerin, şekilsiz, izole edilmiş örgütler olmalarında ve tartışma kulüplerine veya kültürel eğitim birliklerine benzemelerindendir.

Merkeziyetçilik fikri partimizin oluşmasından beri onun örgütsel

yapısına temel alınmıştır. Parti, azınlığın çoğunluğa, kısımların bütüne uyduğu, alt ve üst organların bu çerçevede birleştirildiği, parti örgütlerinin bütünsel bir sistemi, kapalı bir birliği teşkil etmiş ve etmektedir. Partinin birlik halindeki bir merkezden yönetilmesi gerçeği bütün parti örgütlerinin birlik halindeki bir iradeye tabi olmasını, politika ve pratiğe birlik içinde yön vermeyi ve somut görevlerden giderek partinin gücünün amaca en uygun bir şekilde kullanılmasını olanaklı kılmıştır. İşte bu merkezileştirme sayesinde parti her zaman saflarını değişik şekilde guruplayabilir ve yüzbinlerce üyesinin gayretlerini en önemli çalışma sahasına, saflarında karmaşıklık yaratmaksızın yoğunlaştırabilir.

Bir komünist partisindeki merkeziyetçilik, hiç bir şekilde parti içi demokrasi ile çelişmez, aksine kesin bir şekilde biçimlenmiş, demokratik bir karaktere sahiptir. Merkeziyetçilik, seçilebilme, hesap verme, yönetci organların değişebilmesi, parti kitlelerinin insiyatiflerinin ve yaratıcı özelliklerinin her yönlü geliştirilmesi ile belirlenir. Demokratik merkeziyetçilik tüm komünistlerin parti çalışması ve parti hayatına aktif olarak katılmasını, parti politikasının ve pratiğinin sorunlarının kollektif tartışmasını ve çözümünü şart koşar.

Bilimsel komünizmin kurucuları Karl Marx ve Friedrich Engels defalarca yalnızca merkeziyetçilik temeline dayalı ve demokratik yönetimi reddeden örgütlerin ancak sekter hareketlere yarayacağını vurgulamışlardır. İşçi ve kitle hareketinin yönetimi için bu tür bir örgüt düşünülemez.

Parti demokrasisinin sınıfsal esası, partinin, işçi sınıfının ve tüm çalışanların en temel ve hayati ihtiyaçlarını ifade etmesinde ve böylelikle onların aktifliğini teşvik etmesindedir. Bu bir Marksist-Leninist partiyi burjuva partilerinden kesinlikle ayırır.

Kollektivizm toplumsal üretim içinde yeri nedeniyle organik bir şekilde işçi sınıfına özgüdür ve itirazsız bir şekilde kendisinin en ileri bölümü olan partisi için de böyledir. Parti yönetimi yalnızca kollektif bir yönetim olabilir. Parti kararları partinin tüm organlarında yapılan sorumlu tartışmanın sonucudur ve kitlelerin çok yanlı, fazlasıyla zengin deney hazinesini aksettirir.

Parti içi demokrasinin bilimsel temeli, halk kitlelerinin toplumsal gelişmesindeki belirleyici rolüne dair marxist-leninist öğretidir. Bu itirazsız partinin politikası ve pratik çalışmalarında, kitlelerin kollektif tecrübesinin tümüyle ve bütün yanları ile aksetmesini şart koşar. Partinin kararlarında teori ve pratik organik bir şekilde birleşmiştir;

bunlar ileri toplumun oluşturulmasında bilimsel yönetimin onlarsız düşünülemiyeceği, pratik deneylerin genelleştirilmesinin ve derin bir teorik analizin sonuçlarıdırlar.

Toplumun başarılı yönetimi, partinin doğru politikasının oluşturulması yalnızca gerçeğin, pratiğin bilimsel bir analizi ile mümkündür. Biz, son amacımıza henüz tanınmamış bir yolda ilerlediğimiz ve ileri toplumun oluşturulmasının sorunları çok yönlü ve karmaşık olduğu için bu özellikle önemlidir. Bu koşullar altında kitlelerin kollektif deneylerinden sonuna kadar faydalanmaya büyük önem verilmesi gerekir. Ayrıca bu deneyler toplumumuzun ilerlemesiyle birlikte hep daha zengin, daha içerikli, daha çok yönlü olmaktadırlar.

Lenin yorulmaksızın, her marksist-leninist, partide evinin efendisiymiş gibi, yetiştirilmesine ve sistematik ve kararlı bir şekilde kişisel insiyatifi ve parti kadrolarının yaratıcı aktifliğini geliştirmeye çağırmıştır. Lenin için kolektif kararların yerine kişisel kararları koymak gibi herhangi bir düşünce çok yabancıydı. Çünkü geniş halk kitlelerinin harekete geçirilmesi, içindeki halktaki bu iyiyi vücutlaştıran bir partinin var olması nedeniyle, bu hareketi partinin ve halkın kollektivitesine ve deneylerine dayanmadan yönetmek bu koşullar altında düşünülemez bile.

Kusursuz görevlilere, tarihin gelişmesine çok güçlü tesirler tanımaya dair idealist denemeler partinin ve halkın rolünü küçültmeyi amaçlamışlardır. Ancak ve ancak kollektivite çabaları ile herhangi bir sorunu doğru çözmek ve çalışmadaki hataları asgarî bir şekilde sınırlamak mümkündür. Burada kollektiviteyi buluşturan insanların sayıları ve nitelikleri önemli olmayıp, ayrıca kollektivite tartışmaları, fikir alışverişini şu ya da bu sorunun her açıdan derin ve çok yönlü bir analizini mümkün kıldığı, böylelikle bir sorunun en iyi çözümünün sağlandığı da göz önüne alınmalıdır. Marxist-Leninist teoriye, kitlelerin canlı deneylerine dayanan kollektif yönetim, partinin doğru çizgisinin oluşturulmasını ve bunun başarıyla gerçekleştirilmesini sağlar.

Bu demek değildir ki, yöneticilerin rolü inkar edilmeli. Engels, zamanında anarşistlerin otorite ilkesine saldırılarını kesinlikle reddetmiştir. Lenin defalarca yöneticilerin rolünün anarşist inkarına karşı çıkmıştır. Kitlelerin güvenine sahip ve onlar tarafından partinin veya şu ya da bu organın zirvesine getirilmiş yönetici fonksiyonerler, eğer zamana ayak uydururlar, hareketin gidişi ve perspektiflerini diğerlerinden daha iyi değerlendirirler, zekâ, bilgi ve örgütlenme yeteneklerini partinin ve halkın hizmetine verirlerse, dvrimci harekette, toplumun gelişmesinde çok büyük rol oynarlar.

Seçilmiş yöneticilerin kabul edilmesini, tanınmasını, Lenin marxizmin ABC'sine ait olan bir gerçek olarak görmüştür; bu rolün inkarını «sol radikalizm», komünizmin çocukluk hastalığı, anarşist burjuva bir görüntü olarak tanımlamıştır. Halkın tarihi yaratıcılığının boyutları, bu yaratıcılığının görevleri ne kadar karmaşıksa, yöneticilerin sorumluluğu da burada o kadar büyüktür.

Bir yöneticinin hizmetlerinin tanınması hiç bir şekilde kişilik önündeki dar kafalı inkara eş tutulmamalıdır. Herhangi bir kişinin etkinliği yönetenlerin ve yönetilenlerin amaçlarının ve gayretlerinin, ihtiyaçlarının organik birlikteliğine, çalışmada gerçek kollektifliğe, liderin, yöneticinin kitlelerin kollektif deneylerinden ve bilgilerinden tamamen faydalanma, fikirlerini dinleme yeteneğine dayanır. Bu etkin mevki, makam vasıtasıyla değil, ileri toplum ve halk uğruna kendini düşünmiyen bir hizmetle elde edilir; tükenmez bir enerji, yaratıcı düşünme, halkın ve partinin ihtiyaçlarının doğru anlama ve bu ihtiyaçlar için aktif mücadele ile kazanılır. Yalnız böyle yöneticiler parti ve halkça tutulur ve desteklenirler.

Parti içi demokrasinin doğrudan sonucu marksist-leninistlerin yaratıcı aktifliğinin yükseltilmesidir. Bu ise gene partinin, tüm çalışmalarının amaca yönelikliğine ve örgütlülüğüne elverişli bir şekilde etki eder. Parti hayatının demokratik normları komünistler için çok geniş haklar öngörür, partinin politikasının gerçekleştirilmesindeki sorumluluklarını artırır. Bir Marksist-Leninist için disiplin yalnızca bir yük olmayıp, aksine onu destekler ve her biçimde sağlamlaştırır. Partinin gelişmesindeki en önemli kanunsallıklardan biri de artan parti içi demokrasiyle birlikte parti üyelerinin ortaklaşa amaç için sorumluluk hislerinin kuvvetlenmesi ve her parti örgütünün ve militanının eyleminin gitgide artan bir örgütlülük ve disiplinle bezenmesidir.

Parti disiplininin sağlamlaştırılması aynı zamanda, parti üyelerinin parti içi demokrasinin en baştaki talebi, temel görünümü ve kararlı gelişmesi için gerekli koşulu olan, birbirine göre ayarlı, birlik içindeki eylemlerini sağlamaktadır. Lenin defalarca, partide gerçekleştirilen merkeziyetçiliğin, marxist bir partinin ruhuna tamamen yabancı ve karşıt olan bürokratik merkeziyetçilikle hiç bir ortak yanı olmadığını, parti yönetiminin merkeziliğinin hiç bir şekilde bölgesel parti örgütlerinin insiyatiflerini dışlamadığını, aksine partinin bütünsel politikasının çerçevesi içinde, bölgesel sorunların çözümündeki özerkliklerini, bağımsızlıklarını sınırsız öngördüğünü; demokratik merkeziyetçiliğin ne bir şablonlama ile ne de tepeden inme bir tek biçimcilikle bir ilişkisi olmadığını belirtmiştir.

Parti içindeki disiplin, yalnızca eş düşünenlerin değil, aynı zamanda eş eylemde bulunanlar örgütünün üyelerinin bilinçli disiplinidir. Bu ise ancak partinin saflarındaki kapsamlı ve çok yönlü bir demokrasi atmosferi içinde elde edilir.

İlkenin bütünün, oluşabilecek olumsuz sonuçlamalardan zarar görmesi riskini gözönüne almaksızın, demokrasi merkeziyeçilikle ve merkeziyetçilik demokrasiyle karşı karşıya konamaz. Böylesi bir koyuş, pratikte kesin olarak ya partinin sekter, bürokratik, içindeki üyelerinin yalnızca basit yürütücü ve birbirlerinden mevkice ayrıldığı kişiler olduğu bir örgüt olarak aşırı bir merkeziyetçiliğe, ya da üyelerinin çeşitli sorunları istişare ettikleri birlik içinde kaynaşmamış, örgütlü eylemde bulunma yeteneğinden yoksun bir çeşit tartışma kulübüne dönüşmesine götürür. İşte burada yani hem merkeziyetçilikte hem de demokraside mübalağaya çakılmasının, birlik halindeki bütünün bu her iki tarafının izole edilmesi, birbirinden ayrımlanması için her denemenin partiye zarar vermekten başka bir işe yaramıyacağı gerçeği yatar. Hem şimdi hem de geçmişte ve ilerde incelenecek örnekleri vardır, bunun.

Bir devrimci marxist-leninist parti, ister teorik, ister politik veya örgütsel olsun, tüm sorunlarının çözümüne yaratıcı bir şekilde girişir. Parti yapısındaki demokratik merkeziyetçilik ilkesi de, bir şablon ve dogmatik değil, aksine tarihi koşullarla çakıştırılarak uygulanır. Bu anlamda bu ilkenin diğer partilerce temeli değiştirilmeksizin, geliştirilip tamamlandığı halde SBKP'ye eleştiriler gelmekdedir. Bazıları ise sözün ona zamanımızda klasik anlamını kaybetmiş olmakla beraber, komünist partilerin ilişkilerinde, şimdiye kadar çok hararetli bir sorun olmuş olan «çoğunluk ve azınlık» kavramının değişik bir şeklini vermeyi denemektedirler.

Lenin'in yön verdiği biçimdeki demokratik merkeziyetçilik ilkesinin artık zamanımızın koşul ve isteklerine cevap vermediğini iddia eden görüşlere de raslanmaktadır.

«Çoğunluk ve azınlık» sorunu biraz ilerde açıklanacaktır. Bu demokratik merkeziyetçilik ilkesinin esasının elde tutulması ve dokunulmazlığı sorununu da ilgilendirmektedir. Burada yalnızca, demokratik merkeziyetçilik ilkesinin ve SBKP'nin diğer örgütsel ilkelerinin de, -şüphesiz kendisi de yaşıyan politik bir organizma olarak partinin gelişmesiyle birlikte- geliştiklerini belirtelim. Daha X. Parti Kongresi'nin parti yapısının sorunlarına dair bildirgesinde, partinin çalışmasının yöntem ve biçimlerinin tarihi duruma, koşullara ve partinin eyleminin bulunduğu basamağa göre önünde duran ödevlere uygun olarak değişeceği belirtilmiştir. Partinin çalışmasının yöntem ve biçimlerinin de-

ğiştirilmesiyle birlikte, sonuçta daha önce de belirtildiği gibi demokratik merkeziyetçilik ilkesinden oluşan ve bunun anlamı, somutlandırılması demek olan parti hayatının ölçülerinin gelişmesi ve değişmesi gelir. Ama bu ölçüler katılaşmamış, değiştirilmez nitelikte olmadıkları için, demokratik merkeziyetçilik ilkesi de gelişir. Parti bu ilkeyi çıkarak, diyalektik biçimde uygular. Partimizin tarihinde, merkeziyetçiliğin ön plana geçtiği, özellikle partinin örgütlenme biçimlerinin belirli ölçüde militarize edildiği dönemler vardır. Örneğin illegalite yıllarında, en kesin gizlilik ve merkeziyetçiliği gerektiren çarlık hakimiyetinin polis rejiminin despotluğu altında böyle olmuştu. Partinin bu süre içinde komünistlerin insiyatiflerinin ve aktifliklerini geliştirmek için tüm olanakları kullanmış olmasına rağmen, parti içi demokrasi sınırlamalarının etkileri kendini göstermiştir.

Şubat ihtilâlinin başarısından, yani partinin illegaliteden çıkmasından, özellikle büyük sosyalist ekim ihtilâlinden, yani partinin hükümet edici olmasından sonra, merkeziyetçiliğin demokrasi ile geniş çapta birleştirilmesi için olanaklar ortaya çıkmıştır. Marxizm-Leninizm, tecrübelerin de ikna edici bir şekilde gösterdiği gibi, toplumsal gelişmenin görevleri ne kadar karmaşık ve güç olurlarsa, devrimci değişim ne denli derin olursa, o kadar büyük ölçüde halk kitlelerinin harekete geçirilmesi, örgütlendirilmesi, coşturulması ve zafere doğru yürütülmesi gerektiğini öğretir. Bu ise gene parti içi demokrasinin kapsamlı ve çok yönlü gelişmesini gerektirir. İşte bu, işçi sınıfının politik iktidarı mücadele ederek ele geçirdiği koşullar altında, demokratik merkeziyetçilik ilkesinin bu tarafının özellikle kapsamlı bir uygulama bulmasının nedenidir.

Büyük Ekim zaferinden hemen sonraki ilk günlerde Lenin partinin kollektif organlarının rolünün arttırılması, kitlelerin eylem ve inisiyatiflerinin geliştirilmesinin kesinlikle gerekli olduğunu görmüştür. Sosyalist değişimlerin hangi biçimleri getireceğinin ve hangi tempo ile gerçekleşeceğinin partice bilinemediği sırada bu, daha da önemliydi. Lenin, «Yalnızca kollektif tecrübe, yalnızca milyonların tecrübeleri bu açıdan bizlere, belirleyici işaretler verebilirler», (8) demiştir.

Lenin partinin yürütücü organlarının ve yörel parti örgütlerinin verimli ve muntazam çalışmaları ile sürekli ilgileniyordu. Başında bulunduğu merkez komitesi dikkatle yörel parti örgütlerinin tecrübelerini değerlendirip genelleştiriyor ve bunlara dayanarak parti organlarına, parti cihazının örgütlenmesi için amaca en uygun biçimleri tavsiye ediyordu. Partinin oluşturulmasında yörel tecrübelerin gözönüne alınması, demokratik merkeziyetçiliğin somut olarak vücutlaştırılmasıydı.

Parti örgütlerinin sisteminin yaratılmasında merkez komitesinin ve diğer parti organlarının pratik çalışmalarında merkeziyetçilik ve demokrasinin, bir merkezden yönetimin ve parti üyelerinin kişisel eylemli geniş kitlelerinin akıllıca birleştirilmesi açıkca görülür.

Başlıyan iç savaş durumunda, parti içi demokrasi yeniden belirli ölçüde sınırlanmış olarak görülür. Bu koşullar altında merkeziyetçilik ön plana çıkmıştır. Ama, partinin eylemi için koşullar ne denli sert ve ağır olursa olsun bu bir mutlaklığa hiç bir zaman dönüşmemiştir. Muntazam parti günlerinin, merkez komitesinin toplantılarının ve RKP (B)'nin VI. Parti Kongresinden beri parti hayatındaki büyük değişiklikleri yansıtan, partinin yeni tüzüğünün kanıtladığı gibi parti içi demokrasi ve kollektivite ilkeleri bu koşullar altında da gerçekleştirildi. Lenin'in IX. Parti Kongresinde tesbit ettiği gibi RKP(B)'nin merkez komitesi, savaş zamanının kesinlikle karmaşık görevlerini uyumlu bir kollektivite içinde davranmamış olsaydı, başarılı olarak yürütemiyecekti.

Elbette iç savaş yıllarında parti içi demokrasinin ilkelerinin tutarlı ve bütünüyle uygulanması yoktu. Objektif koşullar olmadığı için olamazdı da. VIII Parti Kongresi kararlarında şunu vurguluyordu: «Parti en kesin merkeziyetçilik ve en kesin disiplinin mutlak gerekli olduğu bir durum içindedir.» (9).

Lenin devamlı olarak demokratik merkeziyetçiliğin kendisi için amaç olmadığını, aksine politik görevlerin yürütülmesi için bir araç, bir yöntem olduğunu, «Biçimsel demokrasinin devrimci amaçlara göre alt planda kalması gerektiğini» (10) belirtmiştir. Ancak durumun değişmesiyle birlikte parti içi demokrasinin ve parti yönetimindeki kollektifliğin genişletilmesi için tüm tedbirler alınmıştır. Bununla bağlantılı olarak partinin yeni ekonomik politikaya geçiş zamanındaki, sosyalizmin zaferi için savaş yıllarındaki ve komünist oluşumun şimdiki koşulları altındaki eylemlerinde birçok örnekler ve gerçekler buluruz.

Böylelikle demokrasi ve merkeziyetçilik birlik halindeki bir tümün ayrılamaz parçalarıdırlar. İşte bu birlik doğrudan partinin meyve verici, başarılı eylemleri için en önemli ve yadsınamaz koşuldur. Çağımızda demokratik merkeziyetçilik ilkesinin yerine getirilmesi için tutarlı ve her yönlü çaba bugün daha da önemlidir. Bu konudaki her uzlaşım iki yanın her türlü aşırılaştırılması, partinin mücadele gücüne yok edici, yıkıcı bir şekilde etki eder. Bundan ötürü SBKP'nin XXIV. Kongrede, partinin eylem yeteneği ve gücünün büyük ölçüde, demokratik merkeziyetçilik ilkesinin ne denli tutarlı ve doğru gerçek-

leştirilmesiyle belirlendiği; bir marxist-leninist parti için demokrasi diye açıklanan anarşist disiplinsizliğin ve devrimcilerin aktifliğini ve insiyatiflerini engelliyen bürokratik merkezileştirmenin aynı ölçüde zararlı olduğu özellikle belirtilmiştir.

Bu ilkesel önemli, demokratik merkeziyetçilik ilkesinin lenınci belirlemesini geliştiren temel kural, partinin örgütsel oluşumunun ve eyleminin temel ilkesinin en farklı çarpıtıcıları için hedefe yönelik bir darbedir. Bu kural aynı zamanda bu ilkenin her türlü tek yanlılığı saf dışı bırakacak bir şekilde ortaya konmasının gerekliliğini belirtir. Bu olgu hem teorik, hem de pratik açıdan büyük bir anlam taşır.

---

1 — *Harry and Bonaro Overstreet* : Komünizm Hakkında ne Bilmemiz Gerekiyor? New York 1958.

2 — *Vgl. Alfred G. Meyer* : Leninizm, Cambridge, Massachusetts 1957, S. 78 103 (engl.).

3 — *Vgl. Michael Morozow* : Sosyet Yönetimi ve Düzeni Seewald Verlag, Stuttgart - Degerloch 1971, S. 12 - 15.

4 — *Vgl. Werner Scharndorff* : SBK Tarihi, München 1961.

5 — *M. Feinsod* : Rusya Nasıl Yönetiliyor. Köln, (West) Berlin 1965.

6 — *Lenin* : «Sol» Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı eserleri, Cilt. 31, S. 29.

7 — *Lenin* : Bir adım İleri İki Adım Geri Eserleri Cilt, 7, S. 391.

8 — *Lenin* : Ekonomi Konseyleri I. Bütün Rusya Konferansındaki Konuşması 26. Mayıs. 1918. Cilt 27, S. 406 - 407.

9 — SBKP Parti Kongre, Konferans ve MK Oturumu Kararları 1898 - 1945 Cilt III, Berlin 1957, S. 62.

10 — *Lenin* : Bir kere daha sendikalar, günümüzdeki durum ve Troçki ile Buharin'in yanlışları üzerine Eserleri Cilt 32, S. 77

ENTERNASYONALİST GENÇLİK HAREKETİNİN KÖKENLERİ

İLKE'nin Notu : «İşçi Sınıfı Enternasyonalizmi»ni tarihsel olaylarla incelerken, 20'nci uluslararası gençlik hareketini de çağdaş bir güç olarak incelemek gerekir. Özellikle III. Enternasyonal öncesinde beirginleşen ve III. Enternasyonal ile bir dönüm noktasına ulaşan, ona bağlı bir gençlik enternasyonali halinde örgütlenen dünya sosyalist gençlik hareketi, milyonlarca genç işçiyi, emekçiyi, öğrenciyi kucaklayarak ve dünya işçi sınıfı partileri öncülüğünde güçlenerek bugüne dek ulaşmıştır.

Okuyacağınız yazı, dünya sosyalist gençlik hareketinin tarihi üzerinde bilimsel etüt yapmış bir araştırmacının Genç Komünist Enternasyonali ve Kökenleri *adlı kitabının Giriş bölümüdür. Ve belgesel bir araştırma niteliğindedir.*

Özellikle Avrupa ülkelerindeki gençlik hareketinin kökenlerini, tarihsel gelişimini bu hareketin zaman zaman ortaya çıkan zaafları, yanlışları ve anarşistlerin gençlik hareketini doğru rotasından saptırmak için gösterdikleri çabaları özellikle 1910 — 1943 yılları arasındaki Avrupa olayları zincirini tarihsel ve nazari açıdan inceleyen bu kitabın aşağıda okuyacağınız önsözünü geçmiş tarihsel gelişimi aydınlatıcı bir belge olarak yayınlıyoruz.

V. PİRİVALOV

Dünya gençleri her geçen yıl işçi sınıfı mücadelesinde giderek artan aktif bir rol oynuyorlar. Savaşlara karşı çıkıyorlar, burjuva hükümetlerinin ekonomik güçlükleri yenmek için emekçilere yeni yük-

ler yüklemesine karşı duruyorlar, gericilerin demokratik kazanımlara yaptıkları saldırılara karşı koyuyorlar.

Genç kuşağın eylemleri, modern burjuva toplumundaki derin krizlerin bir yansımasıdır. 1969 Haziran'ında Moskova'da yapılan Komünist ve İşçi Partileri Uluslararası Toplantısı, günümüz olayları ve gençliğin bu olaylardaki yeri hakkında çok doğru değerlendirmeler getiriyordu. Toplantının, «Emperyalizme Karşı Mücadelenin Günümüzdeki Aşamasının Görevleri ve Komünist ve İşçi Partileri ile Tüm Antiemperyalist Güçlerin Eylem Birliği» adını taşıyan ana belgesinde bu konuda şunlar söylenmektedir: «Emekçi gençlik, özellikle aşırı derecede sömürülen ve kapitalist toplumda kendileri için hiç bir gelecek görmeyen genç sanayi işçileri eskisinden çok daha fazla işçi sınıfı mücadelesine giriyorlar, sendikalara, komünist ve diğer demokratik örgütlere katılıyorlar. Geniş öğrenci yığınları sadece köhne eğitim sisteminin bozukluklarına karşı çıkmakla ve eğitim merkezlerindeki işleri düzenlemek ve onlara aktifçe katılmak için mücadele etmekle kalmıyorlar, aynı zamanda egemen sınıfların politikasına da karşı duruyorlar.»

Gençlerin, emperyalizme karşı bütün önemli kitle hareketlerine etkince katıldıklarını da kaydeden 1969 Uluslararası Toplantısı gençlik hareketindeki yükselişi çok değerli buluyor ama aynı zamanda şu önemli noktayı da vurguluyordu: «Ancak işçi sınıfı hareketiyle ve onun komünist öncüsüyle yakın birlik içinde bulunmak gençlere gerçekten devrimci ufuklar açabilir.»

Dünya gençlik hareketinin tarihini incelemek ve uluslararası komünist gençlik hareketinin birliği ve tüm ülkelerin demokratik gençliği arasında daha sıkı işbirliği için mücadele etmek, yaşamakta olduğumuz süreçleri anlamamıza yardımcı olacaktır.

Uluslararası gençlik hareketi, işçi ve komünist hareketinin önemli bir bileşenidir. Yüzyılımızın başlarında gençleri devrimci mücadeleye çekme işi oldukça zordu. Gençliğin tüm eğitim sistemini elinde tutan burjuvazi, gençleri politikadan uzak tutmağa ve gözlerini kamu çıkarları, sınıflararası barış gibi vaizlerle körleştirmeğe çalışıyordu. Çocukların ve 20 yaş altındaki gençlerin istihdamı ve insafsızca sömürülmesi, onları ekonomik mücadeleye zorladı. Genç olmayan işçilerin mücadelesini ve deneylerini inceleyen genç işçiler, işçi sınıfı kuvvetlerine katılmağa ve kendi örgütlerini kurmağa karar verdiler. Dünya devrimci hareketinin Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Clara Zetkin ve Wilhelm Pieck gibi tanınmış liderleri gençlere bu bakımdan son derece yardımcı oldular.

Bu gençlik örgütleri kuruluşlarından birkaç yıl sonra II. Enternasyonal'in Sosyal Demokrat partilerinin ideolojik etkisi ve örgütsel rehberliği altına girdiler. Bu etkinin başlıca nedeni gençlerin ekonomik ve politik mücadele konusunda net görüşlerinin bulunmamasıydı, ve bu olgu onları işçilerin devrimci mücadele yolunu izlemekten alıkoydu. Fakat gene de belirtmeliyiz ki, o sıralarda bile en iyi gençler, yani kendilerini zafer uğruna feda edebilecek, kararlı ve cesur unsurlar ilerici işçi saflarına katıldılar. Gençler işçi sınıfı hareketinin bütün aşamalarında son derece önemli bir rol oynadılar, işçilerin kitle eylemlerine aktif olarak katıldılar. Lenin, genç devrimciler ve onların devrimci mücadeleye katılmaları konusunda büyük ümitler besledi ve izleyecekleri yolu göstermeğe yardım etti. Partili işçilere seslendiği mektup ve makalelerinde gençleri kendi saflarına katılmağa teşvik etmelerini istedi. Partinin o sıralarda karşılaştığı en önemli sorunlardan biriydi bu.

Ralf Fischer ve Richard Cornell gibi bazı burjuva tarihçileri, Lenin'in 1917'ye kadar «gençlerden ve onların sorunlarından pek az söz ettiğini» iddia ederler, bu düpedüz bir yalandır.

Lenin, gençlerin pratik çalışmada eğitilmesi gereğine Partili işçilerin dikkatini çekmiş ve kendi öz deneylerine dayanarak gençlere güvensizlik gösterenleri şiddetle eleştirmiştir. 1905 Rus Devriminde Lenin şunları yazıyordu: «Rusya halkı kalabalık bir ordu gibidir. Bizim bütün yapacağımız şey gençlere daha büyük ölçüde ve daha cesaretle (lojistik) ikmal yapmaktır, daha büyük ölçüde ve daha cesaretle, ve gene daha büyük ölçüde ve gene daha cesaretle, ve de *onlardan korkmadan*. Bu bir savaş halidir. Gençlik -öğrenciler ve daha önemlisi genç işçiler- tüm mücadelenin sonucunu tayin edecektir.» (1)

Lenin gençlerin Parti'ye kazanılması ve Parti'nin ihtiyat (yedek) gücü haline getirilmesi gereğini vurgulamış ve gençliği, bir süre için politik mücadeleden uzak tutulması gereken bir güç olarak gören köklü kanıya karşı sertce ve kararlıca mücadele etmiştir.

Dünya işçi sınıfı hareketiyle çok yakından bağıntılı olan ve daha sonra uluslararası komünist hareketin başına geçen Lenin, gençlik örgütlerine de pek çok ilgi göstermiştir.

Stuttgart Uluslararası Sosyalist Kongresi'nde (1907) anti-militarist çalışmalar sorunu gündeme geldiğinde Lenin ve Rosa Luxemburg gençlerin devrimci işçi mücadelesinde ve yakın gelecekte karşılaşacakları büyük görevleri görmüşler ve gençlerin enternasyonalizm ruhuyla eğitilmeleri gereğini vurgulamışlardı. (2)

Dünya pazarlarını ve topraklarını yeniden paylaşmağa hazırlanan dünya burjuvazisi askeri gücün gelişip güçlenmesine büyük önem vermekteydi. Bu durumda işçilerin ve silah altına alınacak yaştaki gençler arasında anti-militarist propaganda yapmaları gerekiyordu. Lenin, genç sosyalist işçi birliklerinin edindiği deneyleri anlatırken şu noktayı belirtti: «Genç işçiler arasındaki propaganda heryerde mükemmel sonuçlar verdi. Sınıf bilincine varmış bir Sosyal Demokrat olarak orduya giden işçi onu kullanmak isteyen güçlerin pek işine yaramamaktaydı.» (3)

Lenin vardığı bu sonucu kanıtlamak için Fransa, Belçika ve Avusturya'daki genç işçi birliklerinin çalışmalarını anlatarak, «Fransa'da anti-militarist atmosfer büyüdü. Dünkirchen, Creusot, loguivi, Monsole-Min grevleri sırasında grevcilerin üzerine gönderilen askerler işçilerle dayanışma içinde olduklarını ilân ettiler...» (4) diyordu.

Lenin ayrıca, Batı Avrupa gençlik örgütlerinin, anti-militarist propagandayı yaymak ve orduyu halkın yanına çekme çalışmalarında kazandığı başarılara parmak basarak şu noktayı vurguluyordu: «Her geçen gün ordudaki Sosyal Demokratların sayısı artmakta ve birlikler daha az güvenilir hale gelmektedir. Burjuvazi işçi sınıfıyla çatışmak zorunda kaldığında, ordu kimi destekleyecektir? Genç sosyalist işçiler, gençliklerinin tüm coşkunluğu ve enerjisiyle orduyu halkın yanına kazanmağa çalışmaktadırlar.» (5)

Birinci Dünya Savaşı sırasında gençler işçilerin devrimci eylemlerine kitle halinde katılmağa başladılar. Sosyal Demokrat liderler açıkca emperyalist kampa katıldığı ve savaşan ülkelerdeki pekçok işçi kendi liderlerinin ihanetinin ve azgın şovenizm atmosferinin etkisi altında kalarak devrimci mücadeleden çekildiği zaman, küçük burjuva safsatalarının ve reformizmin etkisi altında olmayan en iyi genç işçiler, en zor yıllarda, halkların toplu katliamını protesto edip dünya işçi sınıfı hareketindeki enternasyonalist unsurların birliğini savundular.

Savaş yıllarında Uluslararası Gençlik Bayramı'nın (IYD) kutlanması özel bir önem kazandı. Çünkü bu kutlamalar, 1 Mayıs bayramının (Emekçilerin Uluslararası Dayanışma Bayramı'nın) kutlanmasına konan yasağı gençlerin protesto etmesinin işaretiydi. Birinci Dünya Savaşı sırasında gençlerin diğer bütün kamu protestoları gibi Uluslararası Gençlik Bayramının da baş sloganı «Kahrolsun Emperyalist Savaş!» idi. Bu bayram ilk kez 3 Ekim 1915'de İsveç, Norveç, Danımarka, Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri, Romanya ve Portekiz'de toplam 120.000 kişi tarafından kutlandı. O zamandan sonra daha fazla

ülke bu bayramı kutlamağa başladı.

Birinci Dünya Savaşı sırasında gençler, işçilerin tüm kamu protestolarına aktif biçimde katıldılar. 1916'da Almanya'da genç işçiler 1 Mayıs gösterilerine katılıp, Karl Liebknecht'in tutuklanmasını protesto ettiler. İtalya'da sosyalist gençlik örgütlerinin üyeleri 1 Mayıs'da «Kahrolsun Savaş! Yaşasın Sosyal Devrim!» sloganıyla sokakları doldurdular. Gençlik örgütlerinin birçok üyesi ve lideri tutuklanarak bu gösteriye ve diğer eylemlere katıldıkları gerekçesiyle yargılandı.

Lenin, Bolşevikler ve sol-kanat enternasyonalciler tarafından yürütülen kararlı ve tavizsiz mücadele, kısa zamanda, Batı Avrupa ülkelerindeki genç işçilerin devrimci mücadeleye katılmalarını getirdi. Genç işçiler arasındaki birliği güçlendirip, sosyal-reformizmin ve sağkanat sosyal hainlerinin bukağılarından kurtulmalarına yardımcı oldu.

Batı Avrupa'da mülteci olarak yaşayan tanınmış Bolşevik liderlerinden birçoğu Birinci Dünya Savaşı sırasında gençlik hareketi içinde aktif bir rol oynadı. Bu Bolşevik liderleri kendilerini öğüt vermekle sınırlamak yerine, bu ülkelerde gerçekten devrimci örgütlerin kurulması için pratik çalışmalarda ve yardımlarda bulundular. Sözkonusu Bolşevikler'den, Giorgi Çiçerin Fransa'da Alexandra Nollontai İskandinav ülkelerinde, İnnesa Armand İsviçre ve Fransa'da, Nazhda Krupskaya İsviçre'de çalıştılar.

Savaş sırasında, Genç Sosyalist Enternasyonale bağlı örgütlerin büyük çoğunluğu enternasyonalist bir tutum takındılar. 1915 Nisan'ında Bern'de yapılan ve Bolşevik Partisi'ni temsil etmek üzere Lenin tarafından gönderilen Innesa Armand ile Yegorov'un da katıldığı Sosyalist Gençlik Birlikleri Konferansı, işçi sınıfı hareketi içindeki oportünistlere ve Merkezcilere karşı kararlı bir mücadelenin verilmesi gereğini vurguladı.

Bern Konferansı'ndan sonra Bolşevikler uluslararası gençlik birliklerinde giderek artan bir etkiye sahip oldular. Genç Sosyalist Enternasyonal'ın en önemli politik ve taktik sorunlar konusundaki tutumu gitgide netleşti ve Genç Sosyalist Enternasyonal işçilerin dünya çapındaki birliğini savunmaya, sosyal-vatanseverlerin ihanetine karşı koymaya başladı. Örgüt, Zimmerwald Konferansı'na (6) katılan kuruluşlardan biriydi, Zimmerwald sol grubunun yönetiminde çıkan *Jugend Internationale* (Genç Enternasyonal) dergisi ise resmî yayın organıydı. Lenin, Karl Liebknecht, Alexandra Kollotai ve dünya işçi sınıfı hareketinin o zamanki diğer seçkin liderleri derginin yayınına yardımcı olmuşlardır.

Genç Sosyalist Enternasyonal'in Birinci Dünya Savaşı yıllarındaki lideri Willi Münzerberg Lenin'le yaptığı konuşmalara değinerek, Bolşeviklerin kendisini ve diğer İsviçreli enternasyonalistleri pasifistlerden ve Merkezci gruplardan koparmak, onları devrimci dünya görüşüyle silhlandırmak için yardımcı olduklarını belirtir.

«Lenin bize Kautsky'nin sahte ve suni Marksizmi'nin yapısını ve onun düşünce ekolünün baştan sonra ekonomik koşulların tarihsel dayalı olduğunu, ve sosyalizm için mücadelede subjektif faktörlerin önemini adeta tanımadığını anlattı. Buna karşılık, Lenin tarihsel süreçte kişilerin ve kitlelerin rolünü vurguluyor ve mevcut (verili) ekonomik şartlar çerçevesi içinde insanların kendi tarihlerini kendilerinin yaptığını söyleyen Marksist teoriyi ön plana çıkarıyordu. Kişinin grubun ve partinin sosyal mücadeledeki önemi üzerine Lenin'in yaptığı bu vurgulama bizler üzerinde en büyük etkiyi yarattı ve azami sonuçları elde edebilmemiz için tüm enerjimizi vermeğe bizi teşvik etti.

«Sosyalist Gençlik Enternasyonali'nin Bern Konferansı'ndan sonraki hızlı devrimci gelişiminde en büyük katkı Lenin'e aittir. Bize çok incelikle yaptığı kişisel ve yoldaşça yardım olmasaydı Zürich'deki Enternasyonal Gençlik Bürosu 1914 - 18 yılları arasında çok az işe yarayacaktı.» (7)

Birinci Dünya Savaşı ve II. Enternasyonalin çöküşüyle yeni işçi partilerinin, yani oportünizmden ve sosyal şovenizmden uzak devrimci tipteki partilerin kuruluşunda gençlik örgütlerine önemli bir rol düşünüyordu. Gençler bu görevi başarabilmek için yoğun örgütsel ve siyasal çalışma yapmak zorundaydılar. Sosyalist gençlik örgütlerinin karşılaştığı görevlerin önemini vurgulayan Lenin; «Avrupa'daki işlerin bu durumunda, Sosyalist Gençlik Örgütleri Birliğine, emperyalist burjuvazinin yanında saf tutmuş olan egemen oportünizme karşı, devrimci enternasyonalizm *için*, gerçek sosyalizm *için* mücadele etmek gibi büyük, şerefli ama zor bir görev düşmektedir.» (8)

Jugend Internationale dergisinde çıkan makalelerin çoğu enternasyonalizmin derin anlamını Batı Avrupa ülkelerinin gençlerine aşılamak (kavratmak) amacıyla hazırlanmıştı. Dergi kendi okurlarını daima devrimci işçi faaliyeti ile ilişkide tutarak, çeşitli ülkelerdeki gençlik birliklerinin çalışmalarını ileterek ve gençleri bir bütün olarak ilgilendiren şeyler yayınlayarak büyük takdir topladı, ve sosyalist gençlik örgütlerinin yol gösterici merkezi haline geldi. Gençler, Lenin'in Üçüncü Komünist Enternasyonal'i kurma düşüncesini gene aynı dergi sayesinde benimsediler.

Rusya'da 1917 Büyük Ekim Sosyalist Devrimi dünya işçi sınıfı hareketinin gelişimine büyük bir hız kazandırdı. Gençlik, Rusya'da proletarya devrimini ve Sovyet iktidarının kurulmasını coşkunlukla karşıladı.

Gençler, Batı Avrupa ülkelerindeki devrimci işçi faaliyetlerinde aktif bir rol oynayarak işçilerin mücadelesinde büyük cesaret ve yiğitlik gösterdiler.

Gençlik örgütleri, genç Komünist Partilerinin kurulmasına etkin bir şekilde yardımcı olmuşlardır. K. Enternasyonal platformunda yer alan İspanya, Belçika ve İsveç'teki Komünist Partiler'in iskeletini gençlik örgütleri meydana getirmişti.

III. Enternasyonal'in kurulması gençlik hareketinin tarihinde bir dönüm noktasıdır. Bilindiği gibi İkinci Enternasyonal'in çöküşünden sonra Lenin, Üçüncü Enternasyonal'in kurulmasında büyük bir rol oynamıştı.

III. Enternasyonal'in Birinci Kongresi'nden hemen sonra, genç komünistlerin uluslararası bir birliğinin (örgütünün) oluşturulması sorunu da gündeme girmişti. III. Enternasyonal Yürütme Komitesi bütün ülkelerin genç işçilerine Gençlik Enternasyonali'nin kurulması için çağrıda bulundu. Bu çağrı ilerici örgütler tarafından derhal desteklendi. Genç Komünist Enternasyonal (GKE) Kurucu Kongresi 1919 Kasım'ında Berlin'de toplandı. İlk kongreye, toplam 229 bin üyeye sahip 14 genç işçi birliğinden gelen delegeler katıldı. (Üçüncü Enternasyonal'in 1919 Mart'ında kurulmasıyla başlayan bu çalışmalar sonucunda, Ağustos ayında Viyana'da bir gençlik konferansı toplanmış, seçilen Geçici Komite ilk kongreyi Kasım'da 14 örgütle gerçekleştirmiştir. Fakat Üçüncü Enternasyonal'in gelişmesi ve tek ülkede sosyalizmin hızla güçlenmesi kısa zamanda GKE'i de yaygınlaştırdı. 1919 yılında 229 bin üyeye sahip K. Gençlik Birlikleri, bugün 70'i aşkın ülkede büyük çoğunluğu genç işçiler olan 100 milyona yakın üyeye sahiptir. Bu örgütler, gençliğin heterojen yığın örgütleri değil, homojen sınıf örgütleridir. Yani proletarya partilerine politik bakımdan bağımlı, homojen ve ideolojik birliğe sahip, proleter karakterli *sınıf örgütleridir.* Ve işçi sınıfı partilerinin bir kadro kaynağı, Lenin'in deyimiyle, ihtiyat (yedek) gücüdür. — İlke'nin Notu.)

Birinci Kongre, GKE'nin siyasi program ve kurallarını formülleştirerek Komintern'e katılma kararı aldı. Kongre, mevcut gençlik örgütlerinin sağlamlaştırılıp geliştirilmesinde, Asya ve Amerika'da ise yeni örgütlerinde hızlandırıcı bir rol oynadı.

Lenin o sıralarda çok meşgul olmasına rağmen uluslararası gençlik hareketiyle de yakından ilgilendi; GKE'nin liderleriyle konuşup, onların pratik çalışmalarına yardımcı oldu. Lenin onlara ısrarla, yeni yetişmekte olan kuşağın proletarya enternasyonalizminin düşüncelerine uygun olarak eğitilmesini söylüyor ve gençlik hareketinin politik rehbere ihtiyacı olduğunu, Komünist Partiler etrafında toplanmış gençlerin birliğinin gerektiğini, ayrıca Komünist Partiler ile Komünist Gençlik Örgütleri arasında eylem birliğinin zorunluluğunu vurguluyordu.

GKE'nin Aralık 1922'de Moskova'da yapılan Üçüncü Kongresi çeşitli ülkelerin 38 gençlik örgütünden gelmiş delegelerle toplandı. Genç işçi hareketinin karşılaştığı en önemli sorunları tartıştı. Bu sorunlar başlıca: Faşizme ve savaş tehlikesine karşı mücadele ve GKE'nin Komünist Partiler'e militan bir yedek güç ve aktif bir yardımcı olabilecek şekilde kitle örgütlerine dönüştürülmesi ihtiyacı idi.

Lenin gençlerin karşılaştığı sorunlara karşı büyük bir özen ve dikkat sarfediyordu. Genç komünist hareketinin doğru bir siyasi çizgi izleyebilmesi için Lenin'in gösterdiği çabalar, GKE'ni kapitalizme karşı mücadele edenlerin öncüsü yanında saf tutmaya sevketti.

Marksist-Leninist görüşlerin pek çok ülkedeki genç işçiler arasında yayılmasına yardımcı olan GKE, 25 yıla yakın bir süre boyunca Üçüncü Enternasyonal'in güvenilir bir yardımcısı ve yedek gücü olarak görev yaptı. Genç Komünist Birlikleri daima Komünist Partiler'e bağlı kalarak çalıştılar. GKE, Genç Komünist Birlikleri'ni faşizme ve savaşa karşı birleştirirek, işçi sınıfı mücadelesinde genç işçilere ve örgütlerine yol göstericilik yaparak dünya işçi sınıfı hareketine ve insanlığın parlak geleceği için verilen mücadeleye önemli bir katkıda bulunmuştur. (Tarihî belgelerin belirttiğine göre; faşizme karşı savaşırken Üçüncü Enternasyonal'in örgütsel varlığı, uluslararası işçi sınıfı hareketine karşı burjuva demagojilerine yol açıyor ve burjuvazi bu olguyu «Moskova'nın başka ülkelerin içişlerine müdahalesi» şeklinde karşı - propaganda konusu yapıyordu. Bu olgu da, bir yandan anti-Sovyet propagandaya yararken, öte yandan henüz sosyalist olmayan geniş ilerici -demokrat yığınları etkiliyor, dünya üzerinde Komünist Partilerin çalışma alanlarını bir ölçüde etkiliyordu. Komintern Yürütme Komitesi 15 Mayıs 1943'de Üçüncü Enternasyonal'in örgütsel varlığını feshetme kararı aldı. Bu karar dünya Komünist Partileri ve GKE tarafından desteklendi. GKE zaten Komintern'in bir parçası olduğu için, otomatikman kendisinin de merkezi örgütsel varlığı sona eriyordu. Yeni bir merkezi örgüt 1945'te kuruluncaya kadar bağlar geleneksel olarak devam etti. — *İlke'nin Notu.*)

GKE, genç devrimcilerin kitle hareketi için temel ilkeleri yerleş-

tirmiş, güçlü ulusal gençlik örgütlerinin kurulmasına ve komünist gençlik hareketi içinde kadroların eğitilmesine yardımcı olmuştur. GKE işçi sınıfı davası için mücadele edecek binlerce genci eğitip, hazırlamış; uluslararası işçi ve komünist hareketine Raymont Guyot, John Gollan, Luigi Longo, François Billoux, George Cogniot ve Otto Winzer gibi seçkin liderler yetiştirmiştir. (1917'de kaleme alınan bu metindeki isimlere, hiç şüphesiz Alvaro Cunhal'i de eklememiz gerekir. Biyografisinden öğrendiğimiz kadarıyla, A. Cunhal de GKE'e bağlı gençlik örgütünden yetişmiştir. — *İlke'nin Notu.*)

GKE'nin kuruluşundan bu yana 50 yılı aşkın bir zaman geçmiştir. Genç Komünist Birlikleri bugün, Komünist Partiler'e yakından bağlı olarak ve GKE'nin geleneklerini sürdürerek gençlik hareketinde çok önemli bir rol oynamaya devam etmektedirler. Milyonlarca üyesiyle *Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu*'nda birleşmiş olan bu birlikler, günümüzde genç işçilerin çıkarlarının en kararlı ve tavizsiz savunucusudurlar. (Dünya demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF) 1945 Kasım'ında Londra'da toplanan Dünya Gençlik Konferansı'nda kurulmuştur. Bugün dünyanın en büyük ve en saygın uluslararası gençlik örgütü olan DDGF, 96 ülkeden 200 kadar gençlik örgütünün 100 Milyonu aşkın üyesinin merkezi federatif kuruluşudur. Büyük ölçüde işçi ve emekçi gençliği temsil eden DDGF ile dünyanın en büyük uluslararası öğrenci örgütü olan ve 87 ülkenin ulusal öğrenci örgütünü bünyesinde toplayan ve tüm dünya öğrenci örgütlerinin %75'ini kapsayan *Uluslararası Öğrenci Birliği* (UÖB) dünya emekçi ve öğrenci gençliğini temsil etmektedirler. DDGF ve UÖB bugün dünya sosyalist sistemi, uluslararası işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş savaşları üçlü bütünlüğünden oluşan dünya devrimci sürecinde; barış, demokrasi, bağımsızlık ve sosyal ilerleme için, dünya sosyalizmi için verilen topyekûn mücadelede dünya gençliğinin, işçi sınıfı enternasyonalizmine bağlı öncü merkezi örgütleridir. — *İlke'nin Notu.*)

---

(1) *V.I.Lenin,* Bütün Eserleri, *Cilt 8, s. 146*

(2) *a.g.e. Cilt 41, s. 200*

(3) *V.I.Lenin,* Gençlik Üzerine, *Moskova 1970, s. 153 - 154*

(4) *a.g.e., s. 156*

(5) *a.g.e.*

(6) *Batı Avrupa ülkelerinin Sol Sosyal Demokratlarının Marksizm-Leninizm ideolojik temeli üzerinde daha ileri birliğini sağlamak için 1916'da Zimmerwald'da toplanan uluslararası bir konferans.*

(7) Lenin'i Tanıyorlardı, *Moskova, s. 82*

(8) *V.I.Lenin,* Bütün Eserleri, *Cilt 23, s. 163*

KAPİTALİST ÜLKELER İŞÇİ SINIFININ TEKELCİ KAPİTALİZME KARŞI MÜCADELE SORUNLARI

Helmuth KOLBE

Çağımızın dünya çapındaki gelişiminin temel eğilimi iyice belirginleşti: Sosyalist topluluk ülkelerinde sürekli, dengeli, emekçilerin maddi ve manevi kültür gereksinmelerini yükseltmeğe yönelik bir gelişme var. Buna karşılık kapitalist ülkeler toplumsal yaşamın her yönünde etkin olan, ekonomiyi, politikayı, ideolojiyi kapsayan uzun ve devri bunalımlara düşüyor. SBKP MK Genel Sekreteri Leonid Brejnev, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi XI. Kongresinde şöyle diyordu: «Bir yanda ekonominin büyümesi, sosyalist ülkelerde emekçilerinin refahının artması, öte yanda kapitalist devletlerde 30 yıldan beri görülmedik bir üretim gerilemesi, işsizlik, enflâsyon. Bugün bu iki sistemin kimlik kartları işte böyledir.» (1) Bu temel üzerinde kapitalist toplumun uzlaşmaz sosyal çelişkileri yükseliyor, gitgide daha geniş bir alanda, daha bir keskinleşiyor. Görülüyor ki, sosyal çelişkilerin keskinleşmesi, kapitalizmin geleneksel sosyal yapısını temelinden sarsıyor.

Sermaye dünyasındaki sosyo politik durumun belirgin ifadesi işçi sınıfının savaşlarıdır. Burjuva teorisyenlerinin sınıf çelişkilerinin artık azaldığını iddia etmelerine, burjuvazinin bunalımın işçi sınıfı üzerinde «disiplin» sağlayacağını umut etmesine karşılık, «batının endüstri toplumu» sınıf savaşının keskinleştiği bir dönemde bulunmaktadır.

Her zaman bir çok nedenler dolaylı ya da dolaysız olarak sınıf savaşının somut amaçlarını ve biçimlerini belirler. Büyük emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfının durumu, savaş koşulları, savaşlarının ve isteklerinin içeriği, günümüzde genel bunalımın çok yönlü öğeleriyle savaş sonrasının en ağır devri bunalımının iç içe oluşuyla karakterize ediliyor. Devri bunalımların ağırlığı ve özellikle işçi sınıfının durumunu etkilemesi, kapitalizmin o derin genel ekonomik, sosyo-politik dengesizliğinden kaynaklanmaktadır. Gene aynı şekilde genel bunalımın tüm olayları da devri bunalımdan etkilenmekte, keskinleşmektedir. (2) Emperyalist sistemin çelişkileri, kapitalizmin genel bunalımının her bakımdan ağırlaşması, bu bunalımın işçi sınıfının ya da o sınıfın bazı bölümlerinin durumuna etkisi ve devri bunalımın güncel sosyo-ekonomik etkileri genel iç temeli oluşturuyor. Bu genel iç temelde sermaye egemenliğinin işçi sınıfının durumu ve savaşı üzerinde yaptığı çeşitli etkiler açıkça görülebilir.

Günümüzde savaş koşullarını ve işçi sınıfının savaşını belirleyen iç etkenlerin bir arada etkisi, özel ifadesini tekelci devlet kapitalizmindeki bilimsel-teknik devrimin toplumsal etkilerinde bulur. Bu devrim yavaş yavaş toplumsal yaşamın tüm alanlarında ve kapitalist çelişkilerin somut görünüş ve etkileyiş biçimlerinde iyice kendini belli eder. Üretici güçlerin değişmesine ve çalışan üreticilerden — toplumun ana üretici gücünden — yeni taleplerde bulunulmasına, kapitalist üretim koşullarının ve burjuva toplumunun sosyal yapısının bilimsel - teknik devrim yüzünden değişmesine bağlı olarak, sınıf savaşlarının da içerik ve biçimlerinde zorunlu bazı değişmeler oldu.

Kapitalist toplumun iç olay ve çelişkilerinin artık yeni bir dünya politikası durumunda bulunduğunu görmezlikten gelemeyiz: Bu iç olay ve çelişkiler, dünyadaki devrimci olayların dolaysız olarak etkisinde kalıyorlar, ve sosyalizmin uluslararası güçler oranına gitgide daha fazla etki yapması, bunların işleyiş biçimlerini iyicene belirliyor. Şimdilik emperyalist devletlerdeki sosyal ilerlemeler uğruna verilen savaşla, sosyalist ülkelerin ve kapitalist ülkelerdeki komünistlerin siyasal ve askerî yumuşamanın güçlenmesi, güvenlik altına alınması uğruna verdikleri ortak savaş arasında yeni yeni karşılıklı diyalektik ilişkiler oluşmaktadır. Portekiz Komünist Partisi MK üyesi Carlos A. İngles Ekim 1974'

de Komünist ve İşçi Partilerinin Varşova'daki danışma toplantısında şöyle diyordu: «Barış içinde yanyana yaşama yalnızca devrimci olaylara olanak vermekle kalmıyor, yeni uğraşlara ve zaferlere de uygun koşulları sağlıyor.» Portekiz olayları bunun derin anlamlı bir örneğidir. Önemli objektif etkenlerin arasında en önce gelenler; potansiyelin artması ve SSCB ile diğer sosyalist ülkelerin büyük başarılarıdır. Bu etkenler, enflasyon, enerji, para ve maliye bunalımlarına bağlı olan genel kapitalist bunalımın ağırlaşmasıyla doğru orantılıdır. Olumlu subjektif etkenler arasında sosyalist ülkelerin ve öncelikle Sovyetler Birliğinin sürdürdüğü barış politikası ve cesur eylemlerin büyük rolü vardır. Bunların yanı sıra halkların eyleme geçmesi, güvenlik, birlikte çalışma, demokrasi mücadelesi, tekellere karşı olan halk tabakalarının hayatî çıkarları için yapılan savaşta birlik sağlanması uğruna çalışan kapitalist ülkeler işçi sınıfı sosyalistlerinin somut insiyatifleri de çok etkili oldu. (3)

Günümüzde işçi sınıfının sınıf savaşını etkileyen objektif iç ve dış etkenlerin birbirine karşılıklı etkileri ve bağlantıları, bu savaşın kapitalist ülkelerdeki emekçilerin maddî ve manevî yaşam koşullarına yansıması, sınıf savaşını başarıyla örgütleyip yönetmek isteyen Marksist-Leninist partilerin ve devrimci toplulukların çok önem verdikleri bir konudur. Böylece strateji ve taktikler, ideolojik çalışmalar, kapitalist ülkelerdeki devrimci güçlerin örgütlenmeleri gibi etkenler konusunda birçok yeni talepler ortaya çıkıyor. Taleplerin artışı; işçi sınıfının siyasal ve ideolojik gelişmesinde bu etkenlerin etkisinin, hele tümünün bir arada etkisinin hem olumlu, hem de — özellikle işçi sınıfının büyük bir bölümü üzerinde egemen olan oportünizm yüzünden — olumsuz rol oynaması sözkonusudur. (4)

Bugün kapitalist düzende yaşayan işçi sınıfının ekonomik savaşlarını karakterize eden şey nedir?

İşçi sınıfının grev eylemlerinin sayısı ve bu grevlere katılan işçi sayısı sıçramalar göstererek artmıştır. Bu artış, yükselen, işsizlik oranına ve buna bağlı olan iş güvensizliğine karşılık 1974-75 için de geçerlidir. Artık yer yer yön değiştiren eğilimlere karşın sürekliliği ve şiddeti ağır basacak yığın savaşları söz konusudur. SSCB Bilimler Akademisi Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsünün hesaplamalarına göre son 5 yıl içinde — 1969 dan 75'e kadar — gelişmiş kapitalist ülkelerde 225 milyon işçi grev yaptı. Oysa 1964-68 yılları arasında, yani eşit bir zaman süresinde 164 milyon işçi grev yapmıştı. Grevcilerin yüzde 70'i en önemli 6 kapitalist ülkede bulunuyor: ABD, İtalya, Fransa, İngiltere, Federal Almanya, Japonya.

1965-73 arasındaki grevler: (5)

Yıl	Tüm kapitalist dünyada (milyon)	İlerlemiş kapitalist ülkelerde (milyon)	Yıl	Tüm kapitalist dünyada (milyon)	İlerlemiş kapitalist ülkelerde (milyon)
1965	36	20	1970	64	45
1966	40	27	1971	70	48
1967	46	30	1972	60	43
1968	57	43	1973	60	45
1969	60	44			

Gelişmiş kapitalist endüstri ülkelerinde 1973'de 45 milyon işçi grev yaptı. Oysa 1974'ün ilk 9 ayında yaklaşık 50 milyon işçi grev yaptı. (6) 1974-75 de ise son derece önemli eylemler görüldü. Örneğin 1974'ün ilk baharında Japonya'da yapılan ve 10 milyonu aşkın işçi ve memurun katıldığı grev, 1975 Ocağında İtalya'da 19 milyon emekçinin yaptığı genel grev, ve 19 Kasım 1974'de Fransa'da yapılan Ulusal Eylem Günü.

Çeşitli kapitalist ülkelerdeki hattâ gelişmiş kapitalist ülkelerdeki çevre, ortam, yöneliş ve yoğunluk aynı değildir. Bu durum çok yönlü sosyo-ekonomik, politik ve ideolojik etkenlere bağlıdır. Federal Almanya'nın bir dizi objektif ve subjektif nedenlerden ötürü — ki bunlar grevlerin ve grevlere katılanların sayısı ile ilgilidir — öbür gelişmiş kapitalist ülkelerden geride olmasına karşılık, görüyoruz ki, burada da grev savaşı belirli bir hızlanma eğilimindedir. Grevcilerin sayısı 1966'dan 1969 arasında 371 000 iken, bu tarihten sonraki 4 yılda (1970 ile 1973 arasında 967 000'e fırladı. (7)

Sosyo-politik çelişkilerin tüm kapitalist ülkeleri egemenliği altına alması, yığın savaşlarını hızlandıran bir nedendir. Artık pratikte «sosyal barış adası» diye adlandırılacak bir yer yoktur.

Danimarka İkinci Dünya Savaşından sonra ilk kez 1973'de bir genel grevle çalkalandı. Bu grevde tüm çalışanların yüzde 10 undan fazlasını oluşturan 260 bin işçi ve memur, emekçilerin yaşamlarının gitgide kötüleşmesini protesto ettiler. 1974 yılının kasımında Kopenhagen yeniden 150.000 işçi ve memurun protesto gösterişine sahne oldu. 1974'

ün ilkbaharında Avustralya'da 400.000 maden işçisi 24 saatlik bir grev yaptılar. Belçika, İzlanda, Norveç ve İsveç'de de grevlerin gene aynı biçimde artıp canlandığını görüyoruz. (8)

1974'de faşist düzenden kurtulan Portekiz ve Yunanistan'da işçi sınıfı, demokrasi ilkelerinin gelişmesi ve sosyal ilerlemeye karşı olan sorumluluğunu ve bu yolda savaşma azmini kanıtladı. Hattâ faşizmin Avrupadaki son kalesi İspanya'da bile sosyal ve politik savaşlar sürüyor ve daha büyük anlamlar kazanıyor. Öyleki, Franko diktatörlüğü bu durum karşısında politik bakımdan bocalayıp duruyor. 1974 yılında 9 ve 15 Aralık tarihleri arasında faşist terör ve genel grev yasağına rağmen, 150.000'i aşkın işçi artan bunalımın ızdıraplarını, Franko polisinin terörünü protesto etmek, ayrıca siyasal tutukluların salıverilmesi ve demokratik haklar için grev yaptı. Pamplona yöresinde 50'yi aşkın iş yerinde işçiler greve gitti.

Bu olayların gösterdiği karakteristik özellik şudur; sınıf savaşlarının içeriğinde önemli değişiklikler olmaktadır. İşçi sınıfının varoluşunun temellerini güçlendirmek ve güvenlik altına almak için sürdürdüğü savaş, yığınların işsizliği ve enflasyonun sonuçlarıyla birlikte, sınıf savaşlarının çekirdeğini oluşturur. Ama gelişmiş tekelci devlet kapitalizmi ortamında ve ekonomik ve sosyal çelişkilerin keskinleşmesi şartlarında ücret ve iş güvenliği savaşının ve buna bağlı olan bireysel tüketim savaşının başarılı olması isteniyorsa şu taleplerle birleştirilerek genişletilmesi zorunlu olur: Yatırım kontrolu ve antimonopolist fiyat politikası, uluslararası firmaların haklarının kısıtlanması, işçi sınıfının ekonomik konularda karar ve denetim hakkı olması, kapitalist ülkelerdeki ekonomik bakımdan geri kalmış zümrelerin gelişmesini sağlayacak ekonomik ve sosyal yapı reformları, meslekî ihtiyat akçesini korumaya yönelik reformlar talebi...

Yani varoluşun maddî koşullarını güvenlik altına alma savaşı, içerik ve sınırlarını genişletiyor, geleneksel ekonomik çerçevesini aşıyor, ve işçi sınıfının savaşına sosyal çelişkiler ve savaşlar sisteminde yeni bir yer kazandırıyor. Geniş kapsamlı toplumsal ve bireysel tüketimin garantilenmesi, daha etraflı bir sosyal güvenlik sağlanması konusunda yapılan talepler, karşılarında yalnızca tekelci sermayeyi değil, aynı zamanda her şeyden önce emperyalist devleti de bulur. Toplumsal koşulların sağlanması ve iş gücünün yeniden üretimi için gereken toplumsal çarelerin bulunması yolunda yapılan savaşlar, devlette yoğunlaşan ulusal gelirin paylaşılması sorununu, günümüzün tekelci devlet kapitalizminde çelişkinin ana merkezi durumuna getiriyor. Böylece ekonomik savaş daha belirgin bir siyasal amaç kazanıyor. İşçi sı-

nıfının kapitalist sömürüye karşı verdiği savaş, ekonomik çerçevesini aşıyor ve belirgin bir eğilimle tekelci devlet ekonomisine ve sosyal politikaya karşı çıkıyor. (9)

İtalyan sendikaları tarafından yürütülen büyük kitle grevlerinde bunalım sonuçlarına karşı, bir takım yeni ihtiyaçların güvence altına alınması için yapılan savaş, hükümetin, toplumsal reformları ve sosyo-politik, ekonomik temel değişiklikleri uygulaması talebiyle birleştirildi. 1974 ilkbaharında İtalya'da yapılan genel grevin merkezini, sosyal konut tazminatı ile sağlık ve sosyal hizmetler konusundaki talepler oluşturdu. İtalyan işçilerinin yeni talepleri şunlardır: Reform grişimlerinin mali güvenliğinin sağlanması ve tüm kırsal alanlardaki sosyal koşulların düzeltilmesi için büyük fabrikaların ve hükümetin yatırım politikasında işçilerin daha etkili olması. Maden İşçileri Sendikası, yeni iş alanları hazırlamak ve işçilerin bu alanlardan göç etmelerini önlemek için Fiat Firmasının güney İtalya'da bir ek fabrika açmasını ve hemen sosyal altyapı hizmetlerini finanse etmesini öneren bir plan hazırladı. Ayrıca sendikaların da söz sahibi olması koşuluyla hareketli bantta çalışmaların yeniden organize edilmesini, yatırım ve ücret politikasında sendikalara denetleme hakkı tanınmasını da talep ediyorlar.

Sınıf savaşlarının bu gelişimi Marksist-Leninistlerin çok önemli stratejik bir tutumunu da doğruluyor. Marksist-Leninist partilerin işçi sınıfına karşı olan sorumlulukları arasında bir de şu görev var: Bu partiler kapitalist bunalımların sosyal etkilerine karşı verilen savaşta yönetici ve örgütleyici olarak en başta, en önde yürümelidirler. Ama proletarya sosyalistleri işçi sınıfı üzerinde daha fazla etkili olmak, ya da anti-emperyalist savaş stratejilerini geliştirmek, emekçi kitlelere yaymak, propaganda yapmak, ve uygulamak için — kapitalizmi savunanların o her zamanki boş iddialarının aksine — bir bunalımın çıkmasını beklemezler. Komünistler, müzmin bunalımın sonuçlarına karşı sürdürdükleri savaşların, kapitalist üretim koşullarına ve bunların derin sosyal çelişkilerine yönelen anti emperyalist stratejideki yerini kendileri saptarlar. F.K.P. Genel Sekreteri Georges Marchais şöyle diyor: «Biz bir siyasal parti olarak, salt ekonomik düzeydeki bir iş güvenliğini sağlama eylemiyle yetinemeyiz. Biz devletin politikasına da kendi damgamızı basmalıyız. İşsizliğin nedenlerini açıklamalıyız, ve tabiî ortak program politikasına dayanan, ciddi ve ulusal düzeyde etkili olacak tedbirler önermeliyiz. (10)

Toplumsal gerilimlerin bunalımlarla keskinleşmesi, bu savaşı karmaşıklaştırıyor, ama öte yandan da toplumsal bunalım görüntüleri ile bu görüntülerin toplumsal kökleri arasındaki ilişkiyi işçi sınıfına daha iyi gösteriyor.

Sosyal savaşların içeriğinin niteliksel gelişimi, artık bugün kapitalizmde ekonomik savaşların önemli bir kaynağı olan işçi sınıfının istek ve ihtiyaçlarının değişimiyle kendini belli ediyor. İşgücünün yeniden üretiminde gerekli olan ve ücret savaşı ile, enflasyonun sosyal etkilerine karşı, fiyat ve vergi yükselişine karşı sermaye sınıfıyla yapılan sürekli savaş sayesinde güvenlik altına alınan geleneksel maddi ve sosyal hakların yanına bugün başka talepler, hak istekleri de ekleniyor. Bunlar; daha yüksek bir eğitim ve uzmanlaşma olanağı vererek emekçinin sosyal ve mesleki varlığının, güvenliğinin arttırılması, direnme ihtiyacının karşılanması, modern üretime özgü sinir yorgunluğuna karşı düzenli tatil ve yeterli sağlık bakımı gibi taleplerdir. Yâni artık söz konusu edilen şey, sermayenin artık değişmiş olan koşulları altında, işgücünün yeniden üretimin güvenliğini sağlamaya yönelik bir takım objektif ihtiyaçlardır. (11)

Emeğin, özellikle beden ve fikir işçiliğinin içeriğindeki değişiklikle ilgili olarak, iş gücünden bir takım taleplerde bulunuluyor. Bütün çelişkili gelişmelere karşın, kapitalizmde işçi sınıfının nitelik derecesi tüm olarak yükselmiştir. Şurası çok doğal ki, tekelci sermaye, bilim ve tekniğin bunca etkili hizmetleri emrinde iken, elbette sermayenin yeniden üretim koşullarının güvenliğini pekiştirmek uğruna, ortalama eğitim ve uzmanlaşma derecesini yükseltmek için bazı tedbirler alacaktır. Ama ana ilke; kârın yükselmesi ve güvenliği ile kapitalist üretim - sömürü sürecinde işgücünün değersizleştirilmesidir. Ana ilke hep budur ve böyle kalacaktır. Eğer iş gücü çok kalifiye olsa bile, kârlı değilse, o zaman işçi işten çıkarılır. Eğer yaşlıca, olgun bir işçi genç bir işçi ile aynı canlılığa sahip değilse, işten atılır. Gene daha bir çok olay, işçi sınıfının genel kültür ve bilgi derecesinin yükselmesinin, tekelci kapitalizmin hiç mi hiç umurunda olmadığını kanıtlar. Genel kültür ve bilgi farkı, yalnızca Amerika'da zencilerle beyazlar arasında, Federal Almanya da yabancı ve yerli işçiler arasında ve tüm kapitalist ülkelerde erkeklerle kadınlar arasında, memurlar ve işçilerin belli bir konuda beceri göstermesinde aranır.

Pratiğin de gösterdiği gibi kapitalizmde işçi sınıfı daha yüksek bir eğitim ve uzmanlaşma olanağını ancak sınıf savaşıyla, genellikle de tekelci sermaye ve emperyalist devlete karşı vereceği en sert sınıf savaşıyla elde edebilir. Son yıllarda tüm kapitalist ülkelerde genel okul eğitim ve öğretimi ve meslek eğitiminin düzeltilmesi sorunu tekelci devlet sistemi için bir tartışma konusu oldu. Eğitimin öbür gelişmiş kapitalist ülkelerden hâlâ çok geri olduğu Federal Almanya'da eğitim ve meslek eğitimi ile ilgili sorular özellikle ücret tarifelerinde büyük rol oynuyor.

Çok sayıda talep ve eylemle, devlet ya da işletmenin uzmanlaşma sorunu yer alıyor.

İşçi sınıfının uzmanlık derecesinin değişmesiyle, daha iyi eğitim, daha iyi uzmanlaşma eğitimi görme savaşı — özellikle sendikal savaşı — arasındaki bağlantı gösteriyor ki; yeni gereksinmeler, sınıf savaşında yeni talepleri doğurmakta, işçi kitlelerini etkin bir tutuma, eylemleri geleneksel sendikal savaşların daha da ötesine vardıracak bir tutuma sokmaktadır.

Bu arada billurlaşan bir başka konu da: «İşçi sınıfı, iş gücünün yeniden üretim koşullarını elde etme» savaşında — yâni genel olarak, eğitim, bilinç ve uzmanlaşma düzeyini yükseltme savaşında — aldığı sonuçlar dolayısıyla, ilginç ve yaratıcı çalışmalara daha çok gereksinme duyuyor. Ve böylece bu sınıfın düşünce, bilgi, kültür dünyası genişliyor. Hem sendikalarca, hem de tekelci burjuvazi tarafından, son yıllarda endüstri işçilerinin iş ve yaşam koşulları üzerine yapılan çeşitli araştırma ve anketlerde şu sonuç belirmiştir: «İyi ücret ve iş güvenliği» gibi önde gelen maddî gereksinmelerin yerini bundan böyle «ilginç çalışma, yeterli, doyurucu bilgi» gibi düşünsel, ahlaksal gereksinmeler almaktadır. (12)

Bütün kapitalist ülkelerdeki sınıf savaşlarında, insan çalışmasının giderek anlamından uzaklaşmasına, işin giderek daha fazla parçalara ayrılmasına, üretim sürecindeki tekdüzeliğe ve işçiye tanınan evrimleşme, gelişme olanağının kısıtlılığına karşı çıkan eylemler önem kazanıyor. Kapitalizmin, iş sürecini rasyonelleştirme, yoğunlaştırma yöntemleri işçinin ruhsal dengesini bozup, yeni bazı ruhsal - bedensel rahatsızlıklara yol açıyor. Birtakım tüketilmiş, işi bitirilip defteri dürülmüş insan tipleri yaratıyor. İşte bu durum da, endüstri işçilerinin artan protestolarının bir başka objektif nedenidir. Federal Almanya da hükümet emriyle 5800 işçi ve memura yapılan «iş yasasının niteliği» konulu bir anket bu etkenlerin nasıl birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu açıkça belirtir. Ankete cevap verenlerin yüzde 31'i giderek artan çalışma hızından bir insan olarak utanç duyduklarını belirttiler. Yüzde 45'i her gün, çalışma olanaklarının, çalışabilme güçlerinin sonuna dek zorlandığını söylediler. Yüzde 21'i ise, kendileri için hiç bir gerçek ilerleme şansı görmüyorlardı. (13)

İhtiyaçlar yapısının gelişmesinde, hem tüm işçi sınıfının — özellikle de endüstri proletaryasının — ihtiyaçlarının nitelik bakımından artması, hem de hareketli bant çalışmasının insanlık dışı iş koşulları getirdiği tek tek endüstri bölgeleri ve iş yerlerindeki belirli işçi grup-

larının özel gereksinmeleri söz konusudur. Bu durumu; A.B.D'nin bazı otomobil firmalarında ve Federal Almanya'nın çeşitli işyerlerinde 1972-73 den beri artan kendiliğinden eylemler, «hareketli banta isyan» eylemleri yeterince kanıtlar. 1973 eylülünde Federal Almanya'da yaklaşık 60.000 Daimler-Benz işçisi Untertürkheim ve Sindelfingen karoseri fabrikasında, ve Ford'un Köln'deki fabrikasında «iş koşullarının insancıllaştırılması» için greve gittiler. Protestoları sırasında, işçiler daha ilgi çekici, daha fazla uzmanlık gerektiren bir iş, daha iyi eğitim olanakları, öntedbirler alan bir sağlık hizmeti ve yaşlanmış işçiler için iş yeri güvenliği istediler.

Kapitalist ülkelerdeki işçilerin bu talepleri ve savaşları, ihtiyaçlar yapısındaki değişikliklerin ve işçi sınıfının bu değişiklikleri gerçekleştirme savaşının, sınıf savaşlarının içeriğine nasıl yansıdığını gösterir. Sermayenin alışılagelmiş ekonomik ve sosyal ödünleri, artık bu yeni talepleri karşılamağa yetmemektedir. Örneğin; devletin gelir politikası, eğitim, sağlık hizmetleri gibi yeni savaş alanları, işçi sınıfının işgücü metasının yeniden üretimini güvenlik altına alma savaşına katılmaktadır.

Yeni ilgi ve gereksinmelerin doğuşu ve işçilerin bunları sağlamak için yaptıkları savaş, işçi sınıfının entellektüellik derecesini ve üretim sürecindeki toplumsal ağırlığını arttırıyor. Kapitalist ülkeler işçi sınıfının fikri yönü artıyor. Böylece işçi sınıfının nitelik bakımından büyüme olanakları objektif olarak fazlalaşıyor. Tabiî, ilk önce çekirdeğin, yani maddî üretim fabrikalarında, firmalarında çalışan işçilerin, yâni endüstri proletryasının olanakları artıyor. Böylece işçi sınıfının yeniden üretimi de daha yüksek bir basamağa çıkıyor. Dolayısıyla, emperyalist devlet ve tekelci kapitalizme karşı yaptığı savaşta, yönetici ve devrimci güç olan işçi sınıfı daha ileri cepheler için daha uygun koşullar elde ediyor.

Ama proletaryanın sınıf savaşında niteliksel büyümesi gerçek anlamını yalnızca bu sınıfın tekelci sermayeyle kavgasında, gereksinme ve çıkarlarını arttırma ve güvenliğe alma savaşında, yeni yeni savaş biçimleri, yeni yeni savaş yöntemleri yaratmasında bulmaz.

Ekonomik ve politik taleplerin gitgide birbiriyle kaynaşması, tekelci devlet ekonomi politikasına karşı çıkan kitle eylemi biçimindeki sosyal savaşlar; sosyal kavgaların, tek tek işyerlerindeki sermaye emek kavgasını aşıp, ulusal bir benlik kazanmalarına neden oluyor. Bu temel üzerinde, tek tek kapitalist ülkelerde, işgücünün yeniden üretimi koşullarını güvenliğe almak için yapılan sendikal savaşlar, genel grev eylem-

lerine dönüşüyor. Sonunda grevler, tüm ülkeyi ve tüm işkollarını kaplıyor.

1968-69 da İtalya'da üç tane, bütün ülkeyi kaplayan eylem oldu. Eylemlere 50 milyon işçi ve memur katıldı. Bu ulusal genel grevlerde üç sendika birlikte çalıştı. (CGIL, CISL; UIL). (14)

Fransa'da da işçi ve memurlar sosyo-politik kitle protestolarını «ulusal savaş günü» ya da «ulusal eylem haftası» adı altında gerçekleştirdiler. C.G.T., C.F.D.T., F.E.N (15) sendikalarının çağrısıyla, 19. Kasım 1974 günü; enflasyonist fiyat artışı, artan işsizlik ve sendikal özgürlüklere adanmış bir gün oldu. Milyonlarca işçi ve memur, grev ve protesto gösterileriyle bugüne katıldılar. Yalnız Paris'te, 400.000 endüstri işçisi, kamu görevlisi, bakanlık ve devlet memuru protestolarda bulundu. Bu protestolar, Mayıs 1968 olaylarından bu yana, Paris'in gördüğü en büyük olaydı.

Japonya'da ise sendikaların bölük pörçük oluşundan dolayı, tüm ülkeye yayılan kitle eylemleri düzenleyen savaş komiteleri oluşturuluyor. Bu komiteler eylem birliğini sağlamaya çalışıyorlar. 10 milyonu aşkın işçi ve memurun katıldığı, üç dalga halinde gelişen, «İlkbahar Saldırısı» Ulusal Savaş komitesinin yönetiminde gerçekleştirildi. Bu «Ulusal Savaş Komitesine» 8,3 milyon üyeli 180 sendikanın temsilcisi üyedir.

Tüm ülkeyi kaplayan sendikal kitle savaşları işçi sınıfının daha üst düzeyde örgütlendiğinin, ve buna bağlı olarak da artık savaş koşullarının değiştiğinin kanıtıdır. Bu savaşlarda işçi sınıfının ülke çapında örgütlenmesi, sermayenin de tekelci devlet kapitalizmi biçiminde örgütlenmesine ve ülke çapında baskı eylemlerine baş vurmasına karşı çok etkili olmaktadır. İşçi sınıfının objektif olarak üretim süreci içinde gelişen örgütlenişi, tekelci burjuvazi karşısında terazinin kefesini işçi sınıfından yana bastırıyor.

Bu savaş biçimleri, aynı zamanda işçi sınıfının artan örgütlenişini, buna bağlı olarak gerçek bir eylem birliğini ve tüm işçilerin bir bütün olduğu fikrini, bu türden birlik eğilimlerini de güçlendriyor. Farklı meslek grupları arasında dayanışma artıyor. Bu bakımdan bu savaş biçimleri, proletaryanın savaşının yeni bir basamağını oluşturuyor ve bölgesel ulusal endüstrideki sendikaların geleneksel ücret eylemlerini aşıyorlar.

Daha önceki savaşların deneylerinden, örneğin 1950 yıllarında İtalyan tarım işçilerinin arazi işgallerinin kazandırdığı deneylerden yararlanarak, işçiler, tekelci sermayenin, özellikle de çalışanların iş gü-

venliğini ve sosyal varlığını tehdit eden çok uluslu firmaların tedbirlerine karşı yeni yöntemler geliştiriyorlar, bu tedbirlere yeni bir biçimde karşılık veriyorlar. Bazı durumlarda üretimin işçilerin denetimi altında sürdürülmesine bağlı bazı işyeri işgalleri önde gelmektedir. Heath Hükümeti işi bırakmalarını emredince 1971 temmuzunda yaklaşık 8000 tersane işçisi İngiltere'deki Upper-Clyde gemi tersanesinde, UCS sendika yetkililerinin yönetimi altında üretimi sürdürdüler. Üretim araçlarının sökülüp başka bir yere taşınması engellendi. Yönetim kurulunun emirlerinin aksine, sipariş alınmış gemilerin artık kapatılmış olması gereken tersanede yapımı sürdürüldü. Yönetim kurulu tarafından işten atılan işçiler sendika yetkililerinin yönetiminde çalışmağa koyuldular. (17) UCS işçileri bu savaşı tam 15 ay sürdürdüler ve hükümeti, bildirilmiş olan tensikatları geri almağa, mali tedbirlerle üretimin devamını ve buna bağlı olarak da tersane işçilerinin iş yeri güvencesini sağlamak zorunda bıraktılar.

Fransa'da Besancon ilinde Lip Saat fabrikasında 1300 işçi, üretim durdurulunca, 1973 Nisanından 1974 Şubatına kadar iş yerini işgal altında tuttular. Bu savaş biçiminin şimdiye kadar görülen en olgun örneği, Paris'te Le Caurneuve'deki Rateau türbün ve kompresör fabrikasının işgalidir. Bu işgal 13 ay sürdü. Bu fabrika, elektronik firması Alsthom'a aittir. Alsthom ise bir Amerikan firması olan General Electric tarafından yönetilir. Bu Alsthom iş yerinin gelecekteki 5 yıl içinde dağıtılması düşünülüyordu. 1974'de 300'ü aşkın işçinin işten çıkarılması öngörüldü. Şirket yöneticileri, sendikalarla görüşmeyi reddedince, C.G.T. ve C.F.D.T. sendikalarının o iş yerindeki örgütünün yönetiminde 1800 işçi iş yerini işgal etti ve grev başladı. Bu 1800 işçinin 1000 kadarı çok uzman işçi, 160'ı mühendis, 400'ü de teknisyen idi. Bu savaş, birlik ve beraberlik içinde çalışan sendikaların zaferiyle sonuçlandı. Rateau'daki işgalin durumunu ve önemini şu önemli etkenlerle tanımlayabiliriz:

Grevi işçi sınıfının çekirdeğini oluşturan işçiler sürdürdü ve yönettiler. Rateau'da söz konusu olan şey; maddi üretimin çağdaş bir anahtar bölgesindeki bir büyük şirket fabrikası idi. Bu iş yeri Fransa'nın en yoğun nüfuslu bir yerinde kurulmuştu. C.G.T. maden sendikası yöneticilerinden Andre Sainjou şöyle diyor: Rateau'daki işçiler, ülkemizi yöneten en büyük sermaye ve endüstri kuruluşlarına karşı çıkmışlardır. Yâni Avrupa'nın çok uluslu firmalarından biri olan C.G.E.'ye karşı. (18) Firmanın yönetimi doğrudan doğruya hükümete bağlı idi ve fabrikadaki çalışmalar ilgili bakanlıkla anlaşarak durdurulmuştu. Bunun sonucu olarak, grev de doğrudan doğruya hükümetin ekonomi politikasına bir karşı çıkış idi. Bundan başka Rateau işçileri Fransa işçi sınıfı-

nın en tecrübeli ve bilinçli kesimindendi. Çok yönlü sınıf savaşında iyice pişmişler ve sendikal örgütleri de çok güçlüydü.

Bu grevin siyasal önemini de belirtmeliyiz. Grev doğrudan doğruya 1974 mayısındaki Cumhurbaşkanlığı seçimi sırasında oldu. La Courneuve'de 1 Mayıs protesto gösterisinde en yaygın slogan şu idi: «Yaşasın Rateau. Sol kazanacaktır.» (19)

Öteki savaş biçimlerinde de işçi sınıfı, sınıf savaşının yeni ve daha yüksek taleplerine ayak uydurmasını, bu talepleri yerine getirmesini biliyor. İşçi sınıfı ve sendikalar bir yandan geleneksel savaş biçimlerini sürdürürken, öte yandan da savaşın başka biçimlerine geçiyorlar. Bu yeni savaş biçimleri somut ekonomik ve sosyal duruma tam tamına uyuyor, mevcut koşullar içinde en yüksek etkiyi sağlıyor ve tekelci sermayeye en etkili darbeleri indiriyor. (20). Bunlara bir de işletmelerin anahtar noktalarında yoğunlaşan «stratejik grevleri» de katmak gerekir. Bu tür grevlerde kalifiye ve yeri doldurulması güç işçiler, üretimi ve teknolojik süreci engelleyebiliyor ve tüm işletmenin çalışmasını durdurabiliyorlar. «Ağırlık noktası grevleri»ni ve «ani grevler»i de aynı gözle görmeliyiz. Bu grevlerde endüstri sendikası ile o iş yeri sendika temsilciliğinin birlikte hazırladıkları bir plana göre, iş yerinde arka arkaya, ya da dalgalar halinde grevler oluşmakta, bu sayede çeşitli endüstri kolları sürekli bir grev hareketiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Bunlardan başka çalışma ritmini yavaşlatmak için «dolaylı grev» yöntemleri de uygulanır. En tanınanı «emirlere tamamen uygun olarak yapılan çalışma» diye adlandırılanıdır. Burada iş yönetmeliğinin tüm kurallarına, zaman kaybına neden olacak bir biçimde uyulur. Federal Almanya'da hava alanı işçi ve memurları, 1972 yılında bu tür grevlere gittiler. Bu grev biçimini özellikle devlet memurları, demiryolu, P.T.T. görevlileri v.b. yasalara göre grev hakkı olmayan zümreler kullanır.

Bu arada iki önemli nokta beliriyor. Birincisi; sınıf savaşlarının bu yeni yöntem ve biçimlerinde işçi sınıfının, kapitalist toplumun toplumsal iç olaylarını derinlemesine görme, kavrama gücü artıyor. Bu derinlemesine görüş gücü, her şeyden önce şu nedenle artmaktadır: İşçi sınıfı üzerine giderek daha fazla yapılan, üretim nitelik açısından organize etme ve üretimi yönetme teşvikleri, aynı zamanda daha çok sorumluluk, kontrol etme ve kararlarda etkili olma gibi toplumsal ihtiyaçları da doğuruyor. Özellikle iş yerinin işgali ve üretimin sürdürülüşü sırasında, işçi sınıfının karmaşık üretim olayındaki ekonomik yönetimi hemencecik kavrayıvermesi ve giderek, tekelci sermayeye karşı yaptıkları savaşta zor durumların üstesinden gelmesi; işçi sınıfının

gerekli yetenek, olgunluk ve deney kazandığını gösteriyor. Bu olgunluk süreci, — Fransa ve öteki kapitalist ülkelerdeki deneylerin de gösterdiği gibi — kendi başına ve soyut olarak gerçekleşmiyor. Tam tersine, devrimci sosyalist eylemin, işçi sınıfına olan etkisiyle, (doğrudan doğruya) dolaysız bir etki - tepki ilişkisi içinde gelişiyor. İşçi sınıfının savaşlarının işçi sınıfına uygun biçimde yönlendirilişinde ise işçi sınıfı partileri belirleyici rolü oynuyorlar. Hele tekelci sermaye, komünizm düşmanlığı ile kitle eylemlerine karşı çıkmak istediği zaman. (21)

Yeni gereksinmelerin elde edilmesi, güvenlik altına alınması için yapılan bu savaş, ikinci olarak da işçi sınıfının çeşitli farklı grup ve bölümlerinin acil birtakım sosyal çıkar ve taleplerinin birleşmesini gerçekleştiriyor. Anlaşmalar ve işbirliği ise; sosyal savaşın, sermaye ve emek arasındaki geleneksel çelişkiden doğan sosyal savaşın ilerleyerek gitgide yaygınlaşmasına neden oluyor.

Kapitalist ülkelerdeki sınıf savaşının pratiği bir başka olguyu da belirginleştiriyor: Sömürünün ağırlaşması ve bu durumda (farklı zümrelerin) sosyal yaşam koşullarının birbirine benzemesi, evvelce ön haklara sahip olan ve burjuvazinin güvenilir dayanaklarını oluşturan bazı işçi gruplarının ve memurların kitle grevlerine, giderek daha çok sayıda katılmalarına neden oluyor. İtalya, Fransa, Japonya ve öbür kapitalist ülkelerdeki tüm mücadeleye artık, devlet memurları ve idarî mekanizmalarda çalışan memurlar da katılıyorlar. Fransız işçi sınıfının «Ulusal Savaş Gününde» Paris'te 400.000 kişinin yaptığı protesto eyleminde, endüstri kesiminde çalışan işçi ve memurlar, kamu görevlileri, devlet yönetim mekanizması ve bakanlıklarda çalışan memurlar yer aldılar. 1974 Mart'ında 100.000 Fransız banka memuru greve gitti. 1973' de İngilterede sendika eylemleri tarihinde ilk kez görülen bir olay oldu: Devlet Gaz İşçileri bir genel grev yaptılar.

Federal Almanya'nın kamu işletmeleri nakliye ve trafik sendikasının (G.T.V.) Şubat 1974 tarihinde yaptığı grev eylemine işte bu açıdan bakmak gerekir. Federal Alman Cumhuriyeti, kurulduğundan beri, bu sendikanın ücret talebini kabul ettirmek için greve başvurduğunu ilk kez görüyordu. 1949'dan beri Alman demiryolu ve Posta, telgraf, telefon memurlarının grevlere katıldığını biliyoruz. Almanya'da 1971 yılında yapılan kimya işçileri grevine, firmanın memurları da katıldılar. Ki bu memurlar 50 yıldan beri her grev eyleminden uzak durmuşlardı. Norveç'de, 1929'daki dünya ekonomik bunalımından beri ilk kez bazı meslek grupları yeniden grevlere başladılar. (22) Orta tabakaların büyük bölümleri, özellikle de şimdiye dek sermayenin sosyal dayanağı ve yürekten savunucuları olan kentli orta tabakalar da tekelci burjuvazi

ve onun kâr, iktidar, kesin egemenlik savaşı karşısında, sosyal çatışmalara katılıyorlar. F.K.P'nin teorik organında R. Piguet şöyle yazıyor: «Öteki sosyal kategoriler de çeşitli nedenlerden ötürü, çeşitli biçimlerde, eylemlerini gerçekleştiriyorlar. Bu durum, örneğin gazete, adliye ve kamu görevlileri, memurlar için olduğu kadar, Fransızların öbür tabakaları için de geçerlidir. (23)

İtalya ve Fransa'da kitle eylemlerine, ücret eşitsizliği içinde olan aydınların büyük kısmı katılıyor. Fransa'da «Ulusal Savaş Günü»nün kurucu ve örgütleyicileri arasında C.G.T., ve C.F.D.T.'nin yanı sıra öğretmenler sendikası F.E.N. de yer alır. 1974 ilkbahar eyleminde Japonya'da öğretmenler sendikası da yer aldı. Aynı durumları öbür kapitalist ülkelerde de görüyoruz. Böylece, tekelci sermayeye karşı verilen savaşın kitle temeli gitgide genişliyor ve kapitalist ülkelerdeki kitle savaşının sosyal ve politik yapısı güçleniyor. (24)

Hiç kuşkusuz, kapitalist ülkelerdeki kitle savaşlarının canlanışı düzenli, otomatik ve uyumlu bir süreç değildir. Kapitalizmde işçi sınıfının olgunlaşma süreci, birlik, çok yönlülük, ve farklılık diyalektiğine uygun olarak gerçekleşiyor. Sınıf savaşı sırasında, işçi sınıfı niteliksel olarak da güçlenmektedir. Bu güçlenişin temel eğilimini bir çok karmaşık sosyal ve politik olaylar etkilemekte ve bu olaylar küçümsenmeyecek engeller, zorluklar çıkarmaktadır. Bu arada genel olarak kapitalist toplumun, özel olarak da işçi sınıfının sosyal yapısının birbirinden son derece farklı olan tarihsel gelişimi; teşvik edici eğilimleri ve engelleyici karşı eğilimleri doğuran objektif bir kaynak oluyor. Evvelce endüstri proletaryası ile işçiler ve memurlar arasındaki yaşama biçimlerinde, ücretle, iş gücünün yeniden üretiminde ortaya çıkan önemli farklar giderek azalıyor. Belirli bazı işçi kategorilerinin ön hakları, yaşama standardının yükselmesi, işçi kitlelerinin demokratik haklarının kısıtlanması karşısında yavaş yavaş eriyip gidiyor.

Aynı zamanda tüm kapitalist ülkelerdeki sınıf savaşlarının pratiği de şunu gösteriyor ki, sendikaların kitle savaşlarına yeni tabakaların da katılması, emperyalizmin özünün sosyal açıdan birdenbire ve otomatik olarak kavranmasına yol açmaz Ayrıca biliyoruz ki, yeni birtakım burjuva ya da küçük burjuva görüş ve davranışları, işçi hareketleri içinde filizlenebiliyor. Kitle savaşlarında yer alan işçi sınıfının ve diğer bazı ücretli tabakaların oldukça büyük bir kısmı, az ya da çok küçük burjuvaziye özgü düşünceler ile hareket edip, sosyal - eşlik (emek-sermaye birliği teorilerine yakınlaşan tutumlar gösterebiliyorlar.

Bu tabakların üretim sürecindeki durumları ve buna bağlı olarak sosyal kökenleri, gelenek görenekleri, aile bağları, sınıf savaşındaki ye-

tersiz deneyleri; sık sık tekelci burjuvazi ile sert kavgalara girmelerine engel olur. Ama göreceli sakin ve barışçıl zamanlarda ise tereddüte, dengesizliğe düşmelerine yol açar. Siyaseti kavrama seviyelerinin farklılığını, kapitalist toplum düzenine karşı takındıkları siyasî tutumlarının farklılığını hesaba katmak gerekir. Sonuçta bu gruplar, savaşan işçi sınıfının eylem ve taleplerine çok farklı biçimlerde yaklaşırlar, çok farklı biçimlerde tepki gösterirler. Benzer durumları belirli bazı ayrıcalıklarını yitirmiş işçi gruplarının kitle savaşlarına katıldıkları zaman da ortaya çıkar.

«Çelişkilerle ve çelişkiler sayesinde oluşan toplumsal gelişim», işçi sınıfının politik yaşam ve savaşlarına şimdiye dek katılmamış olan bazı kesimlerde, sınıf savaşının sertliği karşısında bir ürkme duygusu ve bir küçük burjuva radikalizmine yönelme eğilimi yaratıyor. Lenin bu duygu ve eğilimin işçilerin birleşmesini yavaşlatacağını fark etmişti. (25)

Kuşkusuz yukarıda sözünü ettiğimiz engeller ve zorluklar — özellikle de oportünist etkiler — kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının ileriye doğru gelişmesini zorlaştırabilir, karmaşıklaştırabilir, hattâ zaman zaman belirli bir süre için geriletebilir. İşin özü, temeli, işçi sınıfının kendi sınıfına özgü örgütlülük, disiplin, birlik ve bütünlük gibi karakter özelliklerinin sürekli olarak gelişmesidir. Genellikle işçi sınıfının sermayeye karşı verdiği yığın savaşlarında ortaya çıkan bu karakter özellikleri, tekelci sermaye iktidarıyla mücadele eden bu sınıfın yeni ve daha ileri bir niteliksel büyümesinin ifadesidir.

Hâlâ direnen ve bazı kapitalist ülkelerde şimdi bile egemenliğini sürdüren reformizmin, işçi sınıfının büyük kısımlarına yaptığı etkiyi küçümsemeden, durumu kısaca gözden geçirirsek şunu görürüz: İşçi sınıfının devrimci birliğinin belirginleşmesi, pekişmesi, güçlenmesi, belirleyici temel eğilim olarak ortaya çıkmaktadır. Bazı ülkelerde bugün oportunizm, işçi sınıfı üzerindeki ideolojik tekelini yitirmiştir. İşçi sınıfı sosyalistleri ve «sosyalistler» temelde tekelci sermayeye karşı çıkan bir program üzerinde anlaşarak sermayenin egemenliğini kısıtlamak ve ortadan kaldırmak için birlikte çalışıyorlar.

Tabii, bu konuda işlerin hiç de öyle çelişkisiz, çatışmasız yürümediğini gösteren en iyi örnek, Fransa ve Portekiz'deki sosyalist partilist düzenin pratik görevlerini halledebilme yeteneğini kazandırıyor. Le-G. Marchais şöyle söylüyor: «Sosyalist parti bizimle birlikte ortak program mı uygulayacak, yoksa büyük sermayenin davetlerine mi uyacak?». (26)

Kapitalist ülkelerdeki sınıf savaşlarının pratiği şunu kesinlikle

göstermektedir: İşçi sınıfı talep ve eylemleriyle daha olgun ve entellektüel bakımdan yetişmiş, pişmiş bir toplumsal güç olarak tekelci sermayeye karşı daha örgütlü ve daha kararlı bir tutumla karşı çıkmaktadır. Bizzat işçiler arasındaki ve tek tek ülkelerdeki işçi sınıfı arasındaki örgüt ve bilinç olgunluğu farkına ve sınıf savaşını zayıflatan bir çok etkene rağmen, işçi sınıfı yalnız nicelik bakımından artmamış, aynı zamanda nitelik bakımından da çok önemli bir büyüme göstermiştir. İşçi sınıfı bugün kapitalist ülkelerde tekelci devlet sistemine karşı her alanda savaşabilmek için çok daha elverişli koşullara sahiptir. Bu koşulları da, insanın üretim gücü ile ilgili objektif talepleri, sosyal varoluş koşullarını elde etme savaşı, ve değişen uluslararası durum sayesinde elde etmiştir. Bu durum; kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfına, sermaye egemenliğini devrimle yıkınca, toplumu politik ve ekonomik bakımdan yönetecek bilgi ve tecrübeyi hemen elde etmek, antimonopolist ve sosyalist düzenin pratik görevlrini halledebilme yeteneğini kazandırıyor. Lenin'in 1919 yılındaki öngörüşü, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının bugünkü yığın savaşları açısından çok büyük bir önem kazanıyor.

Yığınları, gerçek tayin edici, son, büyük devrimci savaşa götürecek o somut yolu ya da olayların o özel dönüm noktasını, bir yığın yollar, bir yığın dönüm noktaları arasından isabetle seçip bulmak, sezip ortaya koymak, doğru olarak saptamak, işte Batı Avrupa'da ve Amerika'da uluslararası sosyalist hareketin bugünkü ana görevi budur.» (27)

BEİTRAEGE ZUR GESCHİCHTE DER ARBEİTERİSEWEGUNG (İŞÇİ HAREKETİNİN TARİHİNE KATKILAR) dergisinin, 1975 - 3 sayısından çevrilmiştir.

1 — Noues Deutschland (ND) Gazetesi 19 Mart 1975.

2 — F.K.P.nin XXI Kongresinde alınan karar - ND. Kasım 1974. Kapitalizmin bugünkü genel bunalımı. I.P.W. Haberleri, 9, 1974, S. 57.

3 — Komünist ve İşçi Partilerin Varşova Danışma toplantısı 16-18 Ekim. Haber Günlüğü. Viyana 1974, S. 8-9.

4 — H. Neubert. Kapitalist ülkelerdeki Komünist Partilerin tekelci devlet kapitalizmini yıkma, demokrasi ve sosyalizm yolunda izleyecekleri strateji ve taktik üzerine temel sorular.
5 — Sermaye dünyasında sınıf kavgaları: Barış ve Sosyalizm Sorunları. 5 - 1974. S. 607.
6 — Bunalım ve Sınıf Savaşları. ND. 6. Şubat. 1975.
7 — Sermaye Dünyasında Sınıf Savaşları S. 607.
8 — Kuzey Avrupa Ülkelerinde Grevlerin Artması. N.D. 12. Şubat. 1975.
9 — Federal Almanya'da Proletarya 1975. S. 516.
10 — L'Humanite, 11. Şubat. 1975.
11 — Federal Almanya'da Proletarya. S. 56.
12 — Die Zeit - (Hamburg), 30. Mart. 1973.
13 — Handelsblatt (Düsseldorf) 1. Ağustos. 1974.
14 — CGIL İtalyan Çalışma Genel Konfederasyonu - CISL. İtalyan Bağımsız Sendikalar Konfederasyonu. UIL. İtalyan İşçiler Birliği.
15 — C.G.T. Genel İş Konfederasyonu, CFDT Fransız Demokratik İş Federasyonu, FEN Ulusal Eğitim Federasyonu.
16 — Ana emperyalist ülkelerde Sınıf Savaşları. I.P.W. Haberleri 9-1974 S. 63-64.
17 — K. Pickhaus, D. Raulf. Bugünkü İngiltere'deki Sınıf Savaşları, Frankfurt-Main 1973 S. 86.
18 — Le nouvel Observateur (Paris) 18. Şubat. 1974.
19 — W. Goldschmidt. L. Peter. Fransadaki Gelişmeler Üzerine. Uluslararası ve Almanya Politikası dergisinden. 8. 1974. S. 794.
20 — Sermaye dünyasında sınıf savaşları.
21 — E. Fromm - W. Paff. Değişen Dünya Güçler Dengesi ve Anti-Komünizm, Einheit dergisi, 5. 1974. S. 526.
22 — Kuzey Avrupa Ülkelerinde Grevlerin Artması, N.D., 12. Şubat. 1975.
23 — R. Piquet, Bunalımlar - Nedenleri ve Çözümleri, Cahiers du Communisme dergisi, Paris, 12. 1974.
24 — K. Steinhaus. Federal Almanya'da Savaşın ve İşçi Sınıfının Bilincinin Gelişmesi, 1973. Marksistische Blatler. (Frankfurk/M) 1-1974, S. 52.
25 — V.İ. Lenin, Bütün Eserleri, Cilt: 16., S. 355.
26 — L'Humanite 11. Şubat. 1975.
27 — V.İ. Lenin, Bütün Eserleri, Cilt: 31., S. 84.

PROLETARYA ENTERNASYONALİZMİ NEDİR?

III. ENTERNASYONAL

Bundan önceki sayılarımızda tarihsel ve bilimsel bir etüt olarak hazırladığımız yazı serisinin, Birinci ve İkinci Enternasyonal hakkındaki ilk iki bölümünü yayınlamıştık. Üçüncü ve son bölümde 2 Mart 1919'da kurulup, 13 Mayıs 1943'de lağvedilen Üçüncü Enternasyonal (Komintern) örgütü hakkında tarihsel ve belgesel bilgiler vereceğiz. 1919-1943 yılları arasındaki dünya olayları sırasında, dünyanın karşılaştığı büyük sosyal olaylar zincirinde ve Nazizmin, Faşizmin çizmeleri dünyayı önce tehdit edip, sonra kana bularken ve bütün kapitalist ülkelerde büyük ekonomik krizler, sosyal altüstlükler devam ederken kısacası iki dünya savaşı arasındaki en çok önemli bir tarihi ve sosyal dönemi etkileyen en önemli faktörlerden, olgulardan birisi olan Üçüncü Enternasyonal vakıasını, kongrelerini, ilkelerini, kararlarını bir tarihsel olaylar zinciri, birer tesbit ve aktarma olarak özetlemek tarihi süreç içinde Üçüncü Enternasyonalin ne olduğunu kavramak bilimsel ve kültürel bir önem taşımaktadır. Ayrıca, 1976'nın Mart ayı, III. Enternasyonal'in kuruluşunun 57. ci yıldönümüne rastlamaktadır. Bu tarihsel bir olayın yıldönümünde, bu objektif vakıayı inceleyen, bu bilimsel etüdün yayınlanması da yararlı olacaktır.

İLKE

ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONALİN KURULUŞUNA DOĞRU

1914 yılında, birinci emperyalist dünya savaşı sorununun ortaya çıkışı İkinci Enternasyonal için bir sürpriz olmamıştır. Çünkü Stuttgart ve Kopenhag kongrelerinde savaş meselesi çok açık bir biçimde ele alınmıştı ve çıkması muhtemel olan bu savaşın emperyalist, talancı niteliği, işçi sınıfına getireceği zararlar açısından tesbit edilmişti. Oysa İkinci Enternasyonal aldığı kararların hiçbirini tatbik etmemiştir; onları tatbik etmemekle kalmamış, onların aleyhine girişimlerde bulunmuştur. İkinci Enternasyonal görev başında yenilmemiş, doğrudan doğruya görevden kaçmıştır. Daha önce emperyalist olarak nitelendirdiği bu savaşı «doğru» bir savaş ve bir «savunma» savaşı olarak desteklemiştir. Ayrıca II. Enternasyonale bağlı partilerin parlamentolardaki temsilcileri savaş kredileri (silahlanma için gereken para) için oy kullanmışlardır.

İkinci Enternasyonal liderlerinin ihanetine rağmen, işçi hareketinin özü olan uluslararası dayanışma kaybolmamıştır.

Bolşeviklerden başka proletarya enternasyonalizmine sadık kalmış olanlar şunlardır: Sırb Sosyal - Demokrasisi - dar - Sol Bulgar Sosyal-Demokrat Partisi, R. Luxembourg ve F. Mehring etrafında toplanmış olan Alman solu, (4 ağustos günü K. Liebknecht yanlış bir parti disiplini duygusuyla savaş kredileri için oyunu kullanmışsa da daha sonraları arkadaşlarına katılmıştır.) Letonya Sosyal-Demokratları, Polonyalı bir fraksiyon, İngiltere sosyalist partilerinin içindeki küçük sol muhalefet, Hollandanın «tribünistleri». İtalya'da da ihtilâlci sosyalistler, şovenizme karşı mücadele ediyorlardı. Romen sosyal-demokrat partisi ağustos 1914 kongresinde enternasyonal ruhtaki kararlara sadık kalmış ve emperyalist savaşın devrimci çözüm yolunu göstermişti. Ama proletarya enternasyonalizmi bayrağını gerçekten dalgalandıran ve sonuna dek vargücüyle savunan tek parti Bolşevik Partisi olmuştur.

Ekim 1914'ten itibaren Lenin diğer ülkelerin bilinçli işçilerini mutlaka savunulması gerekliliğinden söz ediyordu. Lenin *Kapitalizmin en yüksek aşaması, emperyalizm* adlı kitabında emperyalizmin sosyalist devrim arifesi olduğunu ispatlıyordu. Rusya'da savaşa karşı kitle gösterileri yükselmişti. Bu ülkenin işçi sınıfı, uluslararası görevini yerine getirmeğe hazırdı. Kitlelerin baskısı, o dönemde o kadar güçlü idi ki, bolşevik milletvekilleri ile beraber menşevik milletvekilleri de savaş aleyhine bir deklarasyon kabul etmek zorunda kalmışlardı.

6 ve 8 eylül (1914) günlerinde bolşeviklerin Bern seksiyonunun toplantısında Lenin emperyalist savaş karşısında partinin alması gereken tavrı açıklamıştı; ve böylece, emperyalist savaş karşısında leninist taktiğin temelleri saptanmış oldu. Bir müddet sonra Lenin, Merkez Komitenin Manifestosunu kaleme almış «Savaş ve Rus Sosyal-Demokrasisi» adlı makalesini yazmıştır. 1 Kasım 1914'te çıkan bu yazıda savaşın anlamı ve niteliğini açıkça ortaya koyuyordu; bu savaş her iki taraf için de emperyalist, haksız ve talancı idi. Kapitalist güçlerin çok önceden beri sürdürdükleri gerici politikanın bir tezahüründen başka bir şey değildi. Bu yazıda Lenin, İkinci Enternasyonal liderlerini sosyalizme ihanetle suçluyor ve özellikle Enternasyonalin en güçlü ve en etkin partisi olan Alman Sosyal-Demokrat Partisinin liderlerini itham ediyordu. Lenin, Stuttgart ve Bale kongrelerinin ana düşüncelerini geliştirerek emperyalist savaşın bir iç savaşa dönüştürülmesi için çağrıda bulunuyordu. Tüm güçlerin bu hedef et-

rafında toplanmasını öneriyordu; kapitalist güçlerin kurdukları Kutsal İttifak politikasına karşı sınıf mücadelesi politikası yer almalıydı.

Birkaç ay sonra, 12 aralık 1914'te Lenin «Büyük-Rusların ulusal gururu» adlı ünlü makalesini yazmıştır. Bu yazıda vatanı sömürücülerden kurtarmak isteyen, ulusa özgürlük sağlamak isteyen sosyalistlerin en iyi vatanseverler olduğunu yazıyordu. Böylece «bolşevikler uluslarını sevmiyorlar» ithamına karşı vatanseverliğin gerçek niteliğini, halkçı ve sosyalist anlayışını ortaya koyuyordu.

«Merkezcilerin» karşılıklı tavizler vermek suretiyle, İkinci Enternasyonali tekrar kurma çabaları olduysa da, Lenin, artık oportünizmden kurtulmuş ve devrimci bir plana bağlanmış, yeni bir Enternasyonalin kurulması gerektiğini her tarafa açıklıyordu. 1 Ağustos 1914 gününün sosyalizmin değil, çürük sosyalizmin, oportünizmin ve reformizmin fiyasko günü olduğunu; savaşın enternasyonalizmi mahkûm etmediğini, savaşın hain Enternasyonali mahkûm ettiğini ilerisürüyordu Lenin. Böylece sol sosyalist hareketinin yeni örgütünün kurulabilmiş olmasının bolşeviklerin ve Leninin kesin direktifi altında mümkün olduğu tarihi bir olgudur. O dönem gibi çok karışık bir dönemde uluslararası bir solun oluşabilmiş olması ve ondan doğacak olan yeni Enternasyonalin yavaş yavaş oluşabilmesi ancak Leninin öğretileri sayesinde gerçekleşebilmiştir. Bolşevikler partilerin mutlaka bölünmesini önermiyor ama oportünizmden kesinkes kopmalarını istiyorlardı. Bolşeviklerin taktiği hiç bir zaman «bölünme için bölünme» olmamıştır. Lenin, oportünistlerden ayrılmanın ne kadar gerekli olduğunu açıkladıysa, aynı şekilde İkinci Enternasyonal partilerine üye olan ve sosyalizm düşüncesine sadık kitleden kopmamanın gerekliliğini de savunuyordu; bu kitlenin eski liderlerine bağlı kalmasının tek nedeni bu liderlerin tavırlarının gerçek niteliğinin bilincine henüz varmamış olmalarıydı.

Zimmerald Konferansı

Bu konferanstan önce uluslararası düzeyde toplantılar, konferanslar olmuştur. Çeşitli ülkelerin sosyalistleri arasında ilişkiler, temaslar kurulmuştur. Bu ilişkilerin ve konferansların sonucunda İkinci Enternasyonale bağlı olanlarla yani merkeziyetçiler ve oportünistlerle gerçek sosyalistler ve işçi sınıfına ihanet etmeyenler arasındaki uçurum büyümüştür.

Birinci uluslararası sosyalist konferansı 15 eylül 1915 yılında bir İsviçre köyü olan Zimmervald'de toplanmıştır. Bu konferans 12 Avrupa ülkesinin sosyalistlerini bir araya getiriyordu. Ama bu konferansta «sol kanat» azınlıkta idi; 38 delegeden sadece 8'i solu temsil ediyordu. Burada bir soru ortaya çıkmaktadır: Hem bu konferansın adı sosyalist konferans hem de «sol» azınlıkta idi diyoruz. Çelişki yok mu? Daha önce İkinci Enternasyonal'le ilgili olarak da anlatıldığı gibi, kendilerine «sosyalist» diyenler hâlâ İkinci Enternasyonale bağlı ve onu canlandırma çabası içinde olanlardı. Kendilerini solda görenler ise marksizme ve işçi sınıfı bilimine sadık kalmış olanlardı; bu ayırım buradan doğmaktadır. Sosyalist geçinenler sosyalist slogan ve cümleler kullanmakta, ama tüm tavır ve davranışları sosyalizmin özüne ihanet etmekteydiler. Oysa diğerleri yani «sol sosyalistlerin» söz ve davranışları arasında hiç bir fark olmadığı gibi aralarında tam bir birlik vardı; zaten «Zimmervald solu» tabiri de buradan doğacaktır ve Üçüncü Enternasyonali kuracak olanların çekirdeğini teşkil edecektir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, solu sadece 8 delege temsil ediyordu; ama nicelikleri az olmakla birlikte, kongredeki etkileri çok büyük olmuştur. Onların düşünce ve önerilerine en fazla

karşı çıkan Alman merkeziyetçi Ledebour olmuştur. En alçak oportünistlerle işbirliği teklif eden bu kişi şöyle diyordu :

«Eğer burada toplandıysak.. (bu) Üçüncü Enternasyonali kurmak için değildir.» (G. Coquiot, L'Internationale Communiste, s. 29, Editions Sociales.)

Konferansın sonunda bir Manifesto yayınlanacaktı. Bu Manifestonun taslağı hazırlanırken, Lenin bir çok önemli devrimci tez koymayı başarmıştır. Buna rağmen, metinde tutarsızlıklar ve tereddütler vardı. Zimmervald'ın çoğunluğu özellikle İkinci Enternasyonalin iflâs ettiğini kabul etmiyen ve aynı zamanda bu fenomenin bütün Avrupa'da oportünist akımın ortaya çıkışının ve gelişmesinin uzun tarihi ile olan ilişkilerini ortaya koymayı da reddediyordu. Buna rağmen Lenin ve solda bulunanlar, sekter ilkelere göre hareket etmedikleri için ve konferansı tek başına iflâs etmiş olan Enternasyonalin savunucularına indirilmiş bir darbe olarak kabul ettikleri için bu Manifestoyu imzalamışlardır : «Her şeye rağmen bu tasarının «oportünizme karşı mücadelede, ondan kopmaya doğru ileri bir adım» olduğunu söylüyordu Lenin. Fazla yavaş ve tereddütlü olduğu bahanesini öne sürerek sosyal - şovenizme karşı gitgide büyümekte olan uluslararası muhalefet hareketi ile beraber yürümeyi reddetmek çok yanlış bir taktik olurdu. (Lenin, toplu eserler. Cilt 21, sf. 401 - 402)

Zimmervald'de, yedi ülkenin temsilcisini içine alan sol grup, özel bir toplantı yaparak yönetici bir organ seçmiştir. Zimmervald'in bu solu Üçüncü Enternasyonalin çekirdeği, İkinci Enternasyonalden Üçüncü Enternasyonale tarihi geçişi teşkil ediyordu. Lenin bu grubun sağlamlaşmasını konferansın en önemli sonuçlarından bir tanesi olarak görüyordu.

1 Ocak 1916 günü, Berlin'de, «Enternasyonal» adını taşıyan Alman Sol gruplarının konferansında, savaş sonrasına ertelenen Üçüncü Enternasyonalin kurulacağı açıklanıyordu.

«Bu günlerde Zimmervald soluna, her gün biraz dah fazla, mütereddit enternasyonalistler katılıyorsa, bu Lenin'in sayesindedir. O zaman Krupskaya Şliapnikov'a «gelecek Enternasyonal» için verilen mücadelede bolşeviklerin yaptıklarının değerlendirilmesi gerektiğini yazarken yanılmamaktadır.

«Eğer savaştan beri Enternasyonalin gidişatını incelerseniz, Merkez Komitesinin hareket içinde oynadığı büyük rolü görmemeniz imkânsızdır.»

Gene Şubat ayında, Zimmervald'de seçilmiş olan komisyonun geniş bir toplantısı sırasında, Zimmervaldcilerin uluslararası yeni bir konferans çağrısı tartışılıyordu. İkinci uluslararası konferans ya da Kiental Konferansı 24 Nisan günü 41 delegenin katılmasiyla açıldı; bu delegelerin arasında on ile onikisi Zimmervald soluna taraftar olan delegelerdi.»

«Bütün enternasyonalist güçleri çıkarıp biraraya getirmek gayesiyle, bolşevikler, Zimmervald'de olduğu gibi Kiental'de de, aralarında devrimci marksizme gelebilecek insanları bulmayı umdukları için, yarı merkeziyetçi unsurlarla geçici uzlaşmaları kabul ettiler. Aynı zamanda, bolşevikler, «bataklığın» karşısına, kesinlikle, solun gerçekten enternasyonalist platformunu dikiyorlardı.

Başlıca iki sorun, proletaryanın barış için mücadele sorunu ve Uluslararası sosyalist büro ile ilişkiler oldu. Zayıf kalan taraflarına rağmen, savaş aleyhine çıkan karar, Zimmervald Manifestosundan daha devrimci olmuştur; bu karar, daimi bir demokratik barış mücadelesinin ancak sosyalizm için mücadele ile mümkün olduğunu söylüyordu. En çok tartışılan sorun ikincisi olmuştur : temelde İkinci Enternasyonalin iflâsını kabul etmek ya da etmemek meselesi vardı. Eski Enternasyonal bürosuna karşı, sağ delegeler sa-

birli olmayı öneriyorlardı; Lenin ise, siyasi cesetlerle Enternasnoyalin diriltilemiyeceğini söylüyordu. Konferans bir uzlaşma metnini kabul etti; ama metin, yürütme organının uluslararası kongrelerin kararlarını reddettiğini ve işçi sınıfını utanç verici bir güçsüzlüğe mahkûm eden kutsal birlik politikasının suç ortağı olduğunu açıklıyordu; metinde bir de, Uluslararası büronun, sosyalizmle ilgisi olmayan bütün tekliflerini benimsediğini ve Enternasyonal içindeki devrimci unsurlara karşı var gücüyle mücadele ettiğini de söylüyordu.

Kiental Konferansında çoğunluk iflâs etmiş yöneticilerle ilişkileri kesmeyi reddediyordu: bolşeviklerin parolası olan Üçüncü Enternasyonalin kurulmasını konferans kabul etmemiştir. Ama çeşitli ülkelerde enternasyonalistlerin saflarının güçlenmesini kabul ediyordu : Kiental kararlarının yankısı, Zimmervald belgelerinin yankısından çok daha büyük olmuş, sol kanat böylece sağlamlaşmıştır.

Lenin bu dönemde şunları yazmak tadır : «Bugün dünyada fiilen iki parti vardır. Esasında şimdiden iki Enternasyonal vardır. Eğer Zimmervaldın çoğunluğu bu gerçeği kabul etmekten çekiniyorsa, sosyal - şovenlerle bir birlik hayal ediyorsa, bu birliği gerçekleştirmeye hazır olduğunu söylüyorsa, bu «hayırlı dilekler» pratikte dilek olarak kalmakta ve sadece bu çoğunluğunun düşüncesinin ne kadar tutarsız ve ne kadar çekingen olduğunu ispatlamaktadır.»

Bir çok ülkede enternasyonalist gruplar oluşmuştu : Almanya, Fransa, İngiltere, Amerika Birleşik Devletler, Hollanda, İskandinav ülkeleri, İtalya, İsviçre, Polonya, v.s.; sayıları bazen az olmakla birlikte bu gruplar gelecek Enternasyonalin çekirdeğini teşkil ediyorlardı.

Savaştan alınan dersler, 1917'de kitlelerin politik faaliyetlerinin gelişmesi ve devrimci eğilimleri, sol sosyalistlere eski eylem normlarıyla yetinmenin imkânsızlaştığını gösteriyordu. Sosyalist hareketin sol kanadının bağımsız uluslararası bir örgüt olarak kurulması bütün ülkelerde normal karşılanıyordu. Gelişme yavaş gitmekle birlikte artık geri dönülemezdi. 17 Şubat 1917'de Lenin, Alexandra Kollontay'a şu satırları yazıyordu : «Zimmervald'ın sağı Zimmervald'ı gömmüştür.» Ayni tarihlere doğru Krupskaya da şunları yazmaktaydı : «Yeni Enternasyonalin hareket noktasının Zimmervald olmıyacağı açıkca görülmektedir.» Dünya işçi hareketinin tarihsel kaderi, savaşan ülkelerdeki ve önce Rusyadaki kitlelerin devrimci atılımın elindeydi.

Rusya'da Şubat İhtilâli, emperyalist savaşın iç savaşa dönüşmeye başladığını ispatlıyarak, enternasyonalist hareketin gelişmesine dev bir hız vermiştir. Uluslararası ilişkilerin yeniden başlatılması için Fransız komitesinin Rusya'ya yolladığı mesajda dendiği gibi, Şubat İhtilâli, «Avrupa'da devrimci gücün uyanması»na katkıda bulunuyordu. Uluslararası düzeyde *yeni tip partinin* yaratılması asla İkinci Enternasyonal tipinde olmaması gereken *Yeni Enternasyonal* sorunu bundan böyle âcil bir hedef niteliğine bürünüyordu. Avrupanın çeşitli ülkelerinde devrimci enternasyonalistler bir azınlık olmalarına rağmen bilinçli proletaryanın düşünce ve politikalarını ifade ediyorlar, diyordu Lenin. Artık beklemek değil Zimmervald'den kopmak gerekiyordu; Almanya'nın ve diğer savaşan ülkelerdeki grevcilerin ve işçilerinin arzu ettiği yeni örgütü kurmak gerekiyordu.

Lenin'in düşüncesi bütün yoldaşları tarafından paylaşılmıyordu. Bolşevik partisinin Nisan konferansında, Zinoviev Enternasyonal içindeki durum hakkında raporunu verirken, Üçüncü Enternasyonalin kuruluşu için girişimleri sırasında Zimmervald Birliğinde kalmanın gerekliliği üzerinde

de ısrar ediyordu. Konferans Zinoviev'in düşüncesinden yana çıktı ve Lenin'in değişiklik önerisini reddederek, bolşeviklerin Zimmervald'de sadece «olup bitenlerden haberdar» olmak için kaldıklarını ileri sürdü. Lenin de Zimmervald'de kalarak, Üçüncü Enternasyonalin kurulmasının geciktirildiği, dolaylı olarak bu kuruluşun frenlendiği kanısındaydı. 17 Haziran'da Lenin'in Radek'e yazdığı gibi, Zinoviev «Zimmervald Enternasyonalini ele geçirmeyi» hayal ediyordu; ama bunu yapmak, ölü bir nesneyi kautskizmi ve «merkezciliği» ele geçirmek, «aşırı-oportünist» bir taktik uğruna, tüm enternasyonalistlerin ilkelerini, merkezci uzlaşmacılara karşı onların bütün yazdıklarını ve söylediklerini alaşağı etmek olurdu.

Üçüncü Zimmervald konferansı 5 Eylül 1917'de Stokholm'de toplandı. Bu konferansın tek somut sonucu savaşa karşı uluslararası genel bir grev çağrısı yapan bir manifesto olmuştur. Merkeziyetçilere göre bu parola, işçi sınıfının hükümetler üzerine uygulayacağı bu «baskı» yetecek ve devrime gerek kalmıyacaktı. Bir de üstelik, merkeziyetçilerin ısrarı üzerine, konferans, bu manifestonun yayınlanması için orada bulunmayanların, yani ittifak ülkelerinin sosyalistlerinin manifestoyu desteklediklerini açıklayıncaya kadar beklemeyi kararlaştırdı; bu da manifestonun yayınlanmasını bilinmeyen bir tarihe ertelemek demekti. Daha bir çok ertelemelerden sonfa Manifesto nihayet Ekim Devrimi haberi alınınca yayınlanmıştır.

Zimmervald blokunun siyasal ölümü üzerine Lenin'in tezi, üçüncü konferansta tamamiyle doğrulanmış oldu. Bu grup biçim olarak varolmaya devam ettiyse de mahkûm edilmişti. (L'Internationale Communiste, G. Coqniot, les Editous Sociales, Paris 1969, s. 28 - 29)

1917 Ekim Devrimi uluslararası işçi sınıfının meselelerine ve Enternasyonali kurma çabalarına bambaşka bir nitelik ve bir hız kazandırdı. Yeryüzünde ilk kez işçi sınıfı iktidarı alıyordu. Bu hareketin öncüsü Rusya işçi sınıfı olunca, doğal olarak bundan sonraki konferans ve toplantıların merkezi de Moskova olacaktı. Ve nitekim de böyle olmuştur.

2 - 6 Mart 1919 arasında Moskova'da Üçüncü Enternasyonalin 1 nci kongresi toplanmıştır. Hazırlık çalışmalarını yöneten Lenin'dir. Yeni Enternasyonalin ilkelerinin açıklandığı «Birinci Komünist Enternasyonalin Kongresine» çağrının hazırlanmasına katılmıştır. 1919 Ocak ayında Moskova'da, bazı grupların, komünist ve sos yalist partilerinin bir toplantısı olmuştur. Bolşevik Partisi Merkez Komitesi temsilcileri de bu toplantıya katılmışlar, Konferans «Uluslararası bir Kongrenin toplanması ile ilgili tartışmaya» başlamak üzere 39 örgütü çağırmayı kararlaştırmıştır. «Komünist Enternasyonalin Birinci Kongresine» çağrı 24 Ocak 1919'da yayınlanmıştır; aynı zamanda *Pravda* Lenin'in «Avrupalı ve Amerikalı İşçilere Mektub»unu yayınlamıştır. Bu mektupta Lenin, sosyal-hainleri teşhir ediyor ve proleterlere emperyalizme karşı birleşmeleri için çağrıda bulunuyordu. (Toplu Eserler, Paris - Moskova, cilt 28, s. 450 - 458.)

Kongrenin arifesinde, Lenin'in ida re ettiği bir konferansta bir kaç delegasyonun mensupları ile gündem saptanmış, komisyonların raportörleri ve üyeleri seçilmiştir. Kongre, çalışmalarına konferans biçiminde başlıyacaktı ve bu oturumlar sırasında III. Enternasyonalin oluşması ile ilgili sorunları inceleyecekti.

Şubat ayının sonunda delegeler savaş şartlarının doğurduğu binbir güçlüğü yenerek Moskova'ya gelmeye başladılar. 30 ülkenin 52 temsilcisi, solun komünist ve sosyalist partilerini, gruplarını ve örgütlerini temsil ediyordu; bunların 34'ü oy hakkına, 18'i söz

hakkına sahipti.

Açılışa Lenin başkanlık ediyordu. Yerel örgütlerin raporları dinlendikten sonra, Komünist Enternasyonalin platformu tartışılmış ve saptanmıştır. Kongre gündeminin temel sorunu olan burjuva demokrasisi ve proletarya diktatoryası üzerine Lenin'in raporu 4 Mart 1919 oturumunda sunulmuştur. Lenin'in sunduğu tezleri Kongre oy birliği ile kabul etmiş ve onları bütün dünyaya yaymak amacıyla III. Enternasyonalin Yürütme Komitesi bürosuna iletmiştir. Aynı gün, Kongre, III. Enternasyonali kurmaya karar vermiştir. Lenin'in bir önerisi üzerine, Zimmervald Birliğinin feshi ile ilgili bir karar oy birliği ile kabul edilmiştir.

Kongre platformunda, özetle emperyalizmin leninist teorisi ve sosyalist devrim konusunun en önemli noktaları üzerinde durulmuştur. Proleterya diktatoryasının bir hedef değil kesin ekonomik ve sosyal değişiklikleri gerçekleştirmek için bir araç olduğu ileri sürülmüştür. Komünizmle reformizm arasındaki kesin fark açıklanmış ve bu iki yolun dışında başka bir yolun olamıyacağı açıkca konduktan sonra bunun dışında kalan her şeyin küçük burjuva hayalleri olduğu belirtilmiştir. Böylece Komünist Enternasyonal proletarya enternasyonalizminin ve sınıf mücadelesinin en iyi geleneklerî ile bağlarını tekrar kurmaya başlamıştır.

Lenin 2 Mart 1919'da Kongrenin açılış konuşmasını yaptıktan sonra 4 Mart günü de ünlü *«Burjuva demokrasisi ve proletarya diktatoryası üzerine tezler»* adlı konuşmasını yapmıştır.

II nci Kongre

II. Enternasyonalin II. Kongresi 19 Temmuz - 7 Ağustos 1920 arasında yapılmıştır. Kongre Petrograd'ta açılmış, diğer oturumları Moskova'da olmuştur. Bu kongrede 200'den fazla delege, 37 ülkenin işçi örgütlerini temsilen bulunmuştur. Sovyet Komünist (Bolşevik) Partisi bu Kongrede 67 delegeyle temsil edilmiştir. Bunların arasında Lenin, Andreev, Armand, Gopner, Dzerjinski, Kalinine, Kollontai, Kroupskaya, Lounatcharski, v.s. vardı. Almanya bağımsız sosyal - demokrat partisinin, Fransa ve İtalya sosyalist Partisinin, «Dünya sanayi işçileri»nin (Avustralya, İngiltere, İrlanda), İspanya Ulusal Emek Konfederasyonunun ve diğer komünist ve sosyalist örgüt ve partilerinin temsilcileri çalışmalara katılmışlardır. Kongrenin çağrısı ile ilgili bütün ön çalışmaları Lenin idare etmiştir.

Birinci oturumda, Lenin uluslararası durum ve Komünist Enternasyonalin temel görevleri ile ilgili bir rapor sundu. Oportünizme ve merkezciliğe şiddetle karşı çıktı, anarko - sendikal eğilimlerin sol sektarizmin ve bir kaç komünist örgütün sıkı bir eleştirisini yaptı. 23 Temmuz günü Komünist Partinin rolü üzerine bir konuşma yaptı, 26 Temmuzda ulusal sorunlar ve sömürge sorunları ile ilgili komisyonun raporunu sundu; 30 Temmuzda Enternasyonale kabul edilme koşulları üzerine raporu, 2 Ağustosta parlemantarizm ve 6 Ağustosta İngiliz işçi Partisinin örgüte kabulü üzerine raporları sundu. Uluslararası durum ve III. Enternasyonalin temel görevleri, ulusal sorunlar ve sömürge sorunları, tarımsal sorun Enternasyonale kabul edilme koşulları üzerine Komisyonların çalışmalarına Lenin katılmış ve bu konularda Lenin'in tezleri kabul edilmiş ve Kongre kararı oldukları ilân edilmiştir.

O günlerde, Kızıl ordu, Polonya'nın karşı - devrimci saldırısını püskürtüp Varşova'ya yaklaşıyordu. Bu arada Kongre büyük bir hararetle bir başka mücadelenin nasıl verileceğini tartışıyordu : sendikaları ve onların vasıtasıyla işçi kitlelerini sınıf mücadelesine

kazandırmak; bu kitlelerin eğitimini başarabilmek için parlemantarizmi kullanmak; onların arasından çıkacak olan en iyi elemanlarla güçlü bir Parti kurmak; sermayeye ve emperyalizme karşı mücadeleye köylü kitlelerini kazandırmak... İşte tartışılan meselelerin en önemlileri bunlardı.

O anın görevi proletaryanın devrimci eylem hazırlığını yoğunlaştırmak bütün ülkelerde yeni tip işçi partileri kurup onları güçlendirmekti; III. Enternasyonalin II. Kongresinin başlıca sorunu buydu işte. «Örgüte kabul edilmenin 21 şartı» adı ile bilinen belge yeni tip işçi partisinin ideoloji, taktik, ve örgütsel konulardaki ilkelerini özetliyordu. Bu 21 şart, oportünizme karşı mücadelenin temelini teşkil ediyordu. II. Kongrenin çalışmaları arasında işçi sınıfının ittifakları —köylülük— problemi ile ulusal ve sömürge sorunu çok büyük bir yer alıyordu. Komünistlerin köylülerle ilgilenmemeleri gerektiğini savunan bir muhalefete karşı leninizmin temel düşüncesi olan işçi ve köylülüğün ittifakı meselesi üzerinde önemle duruldu. Aynı zamanda Lenin, Batının kaderinin sadece Doğu ülkelerindeki devrimci hareketin gücüne ve gelişme derecesine bağlı olabileceğine kesinlikl karşı çıkıyordu. Lenin tezlerini zafere ulaştırmak için ulusal bağımsızlık için bölgesel burjuvazinin hareketini ve sömürüye karşı işçi ve köylü kitlelerinin hareketini çelişkili ve bir arada gelişemez olarak gören sekterlere karşı mücadele etmek zorun da kalmıştır. Kongre, Lenin'in bu düşüncelerini onaylamıştır; bu düşünceye göre «ileri ülkelerin proletaryasının yardımıyla geri kalmış ülkeler kapitalist gelişme aşamasından geçmeden, sovyet sistemine ve bazı gelişme aşamalarından geçerek sosyalizme geçebilecekler»di. Daha sonraları Orta Asya ve Moğolistan Sovyet Cumhuriyetlerinin gelişimi bunu en parlak biçimde ispatlamıştır.

21 şart nedir?

Daha önce sözünü ettiğimiz Komintern'e kabul edilebilmenin 21 şartına daha yakından bakalım ve bu şartları gerektiren nedenlere biraz daha eğilelim. 1919'danberi batı ülkeleri de dahil olmak üzere sağcı veya solcu binlerce yayın organında yayınlanmış-hakkında binbir türlü yorum ve spekülâsyon yapılmış bu 21 şartı burada bir *belge olarak* yararlı olacak kanısındayız.

Kominter'in 1. Kongresi sırasında III ncü Enternasyonale girecek çeşitli partilerin kabul edilme koşulları saptanmamıştı. II. Enternasyonalin kuruluşu sırasında, bir çok ülkede, sadece komünist eğilimler ve gruplar vardı. Ama II nci Kongrenin toplandığı sırada şartlar başkaydı. Daha, kısa bir zaman önce, II. Enternasyonale bağlı parti ve gruplar gitgide artan bir şekilde komünist nitelikte olmadıkları halde III ncü Enternasyonale girmek için müracaat etmekteydiler. II. Enternasyonal o günlerde tam anlamıyla yenilmiştir. Ara partiler ve «merkez» grupları onun artık iflâh olmaz durumunu gördükçe, gittikçe güçlenen Kominterne sırtlarını dayamak; bununla birlikte, eski oportünist ve «merkezci» politikalarını devam ettirebilecek belli bir «bağımsızlığı» da korumak istemektedirler.

Bazı «merkez» yönetici gruplarının Komintern'e üye olmak istemeleri dolaylı bir şekilde bütün dünyanın bilinçli işçi kitlelerinin çoğunluğunun ona duyduğu sempatiyi ve günden güne nasıl bir güç haline geldiğini göstermektedir. Bazı hallerde henüz II. Enternasyonalle bağlarını koparmamış gruplar tarafından Komintern tehlikeye sokulmuş olabilirdi. Ayrıca bazı büyük partilerde (İtalya, İsveç gibi) büyük çoğunluğa rağmen önemli bir sosyal-pasifist reformist kanat vardı; onlar ise proletarya devrimini sabote etmek ve böylece burjuvaziye ve II.

Enternasyonale yardım etmek için hazır bekliyorlardı.

Macaristan Sovyetler Cumhuriyetinin dersleri unutulmamalıydı. Macar komünistlerinin ve reformistlerinin birleşmesi Macar proletaryasına çok pahalıya mal olmuştu. Bütün bunlardan dolayı, II. Kongre, yeni üye olacak partilerin kabul edilme şartlarını çok titiz bir biçimde saptamakla kalmamış aynı zamanda üye olan partilere düşen görev ve sorumlulukları da saptamıştır.

Bu şartlar Komintern'e girmek isteyen bütün parti ve örgütlerce yerine getirilmesi zorunlu şartlardı :

---

1 — Günlük ajitasyon ve propagandanın esas niteliği komünist olmalı ve kendilerini ispatlamış komünistler tarafından yapılmalıdır. Günlük basında, burjuvazinin ve reformistlerin yaptıkları sistematik bir şekilde eleştirilmeli; bu organlar direkt olarak partiye bağlı olmalıdırlar.

2 — III. Enternasyonale girmek isteyen partiler işçi hareketi içinde sorumlu görevler taşıyan (örneğin parti örgütleri, yazı işleri, sendikalar, parlamenter fraksiyonlar, kooperatifler ve belediyelerden) reformistleri ve merkezcilik taraflarını kesinlikle uzaklaştıracaklar ve «uzman» idarecilerin yerine yetişmiş işçiler koymaktan geri durmayacaklardır.

3 — Sıkıyönetim ve olağanüstü haller içinde yaşıyan ülkelerde, komünistlerin legal ile illegal çalışmayı bir arada yürütmeleri gerekmektedir. Komünistler, burjuva legalitesine güvenemezler. Paralel bir illegal örgüt, gerektiği zaman partinin devrime karşı olan görevini yerine getirmesine yardımcı olacaktır.

4 — Ordu içinde çalışma (..................)

5 — Köylerde devamlı ve sistematik bir ajitasyon şarttır. Tarım işçilerinin ve yoksul köylülerin bir kısmını kendisine çekmediyse ve köylerdeki geriye kalan halkın bir kısmını siyasetiyle nötralize etmediyse işçi sınıfı zaferini pekiştiremiyecektir. Bundan vazgeçmek ya da bu işi yarı - reformistlerin eline bırakmak devrimden vazgeçmek anlamına gelir.

6 — III. Enternasyonale girmek isteyen her parti sadece sosyal - sovenizmin değil, aynı zamanda sosyal - pasifizmin ikiyüzlülüğünün ve sahteliğinin maskesini düşürmek zorundadır. Ve işçilere sistematik olarak, kapitalizm yıkılmadan hiç bir kurumun, örneğin Birleşmiş Milletler gibi hiç bir «demokratik» örgütün insanlığı emperyalist savaşlardan kurtaramıyacağını anlatmak gerekmektedir.

7 — Bu örgüte girmek isteyen partiler, «merkezcilerin» reformist ve oportünist politikasından kesinlikle ayrılmalı ve bunun propagandasını yapmalıdırlar.

8 — Sömürgeler ve ezilen halklar sorununda, sömürgeye sahip ülkelerin partilerinin bu konudaki çizgileri çok açık olmalı ve hiç bir muğlaklığa sebep vermemelidir. Sömürgeci ülkelerin partileri kendi emperyalistlerini ve burjuvazilerini kesin ve açık bir dille mahkûm etmelidirler. III. Enternasyonale girmek isteyen her partinin sömürgelerdeki ulusal kurtuluş hareketlerini sadece sözle değil fiilen desteklemesi ve kendi ülkelerinin işçi sınıfına bu mücadeleyi candan benimsetmesi gerekir. Aynı zamanma ordunun içinde, sömürge halklarına karşı yapılan tüm baskılara karşı da devamlı bir ajitasyon yapmalıdır.

9 — Komintern'e girmek isteyen her parti sendikalar, kooperatifler ve her türlü kitle örgütleri içinde hiç bir zaaf göstermeden eylem yürütmelidir. Her günkü mücadelede, sosyal - şovenlerin ihanetini ve «merkez»in tereddütlerinin

maskesini düşürmek bir görev olmaldır. Bütün bu çalışmalar direkt olarak partiye bağlı olmalıdır.

10 — III. Enternasyonale bağlı bir parti, Amsterdam sarı sendikalar «Enternasyonal»ine karşı kesin bir biçimde mücadele etmeli; III. Enternasyonal'e bağlı Kızıl Sendikalar Birliğinin uluslararası çapta gerçekleşmesi için bütün çabaları göstermelidir.

11 — III. Enternasyonal'e bağlı olmak isteyen partiler parlâmenter fraksiyonlarını bir daha gözden geçirmeli ve içlerinden sağlam olmayan unsurları çıkarmalıdırlar; bu fraksiyonlar fiilen Merkez Komiteye bağlı olmalı ve her üye bütün eylemini gerçekten devrimci bir propaganda ve ajitasyon çevresinde yapmalıdır.

12 — Partinin, legal yada illegal, ya da periodik olmıyan her türlü yayını tamamen Merkez Komiteye bağlı olmasıdır. Özerkliklerinden istifade eden yayın organlarının parti politikasına ters düşen yayınlar yapması kabul edilmez bir tavırdır.

13 — III. Enternasyonal'e üye partilerin demokratik merkeziyetçilik ilkesine göre örgütlenmiş olmaları gerekir.

14 — Eylemlerini legal bir biçimde yürüten partiler belli aralıklarla organlarındaki üyelerinin kayıtlarını yeniden gözden geçirmelidirler (yeniden kayıt). Böylece parti içine ister istemez giren küçük - burjuva unsurları ekarte etmiş olurlar.

15 — III. Enternasyonal'e girmek isteyen her parti, karşı - devrimci güçlere karşı mücadele eden her Sovyet Cumhuriyetini desteklemekle yükümlüdür. Bunların Sovyet Cumhuriyetlerinin düşmanlarına askeri malzeme taşımaları için, işçileri boykota götürmek üzere sürekli propaganda yapmaları gerekir. İşçi Cumhuriyetlerini ezmeğe giden askerler arasında propaganda yapmaları gerekir.

16 — Bugüne kadar eski sosyal - demokrat programlarını değiştirmemiş olan partilerin, onları en kısa zamanda kendi ülkelerinin özel şartlarına ve III. Enternasyonal'in kararlarına uygun bir biçimde değiştirmelesi gerekir. Bu programlar III. Enternasyonalin olağan Kongresi ya da Yürütme Komitesi tarafından kabul edilmelidir.

17 — III. Enternasyonal'in Kongre ve Yürütme Komitesi kararlarına partiler uymak zorundadır.

18 — Daha önce sıralanan maddelere uygun olarak, III. Enternasyonale girmek isteyen her parti bundan sonra adını da değiştirecektir. Komintern'e girmek isteyen partiler şu ya da bu ülkenin *Komünist* Partisi adını alacaklardır. Bu isim meselesi sadece bir biçim meselesi değildir, çok büyük bir siyasi önem taşımaktadır. Komünist Enternasyonal burjuva dünyasına ve sarı sosyal - demokrat partilere karşı amansız bir mücadeleye kararlıdır ve «sosyalist» partiler arasındaki farkı açıkça görebilmesi için bunu yapmak kaçınılmazdır.

19 — III. Enternasyonalin İkinci Kongresinin sonunda Komintern'e girmek isteyen bütün partiler en kısa zamanda olağanüstü bir kongre çağrısında bulunacaklar ve yukarıda sözü edilen bütün maddelerin tüm partililer tarafından resmen kabul edilmesi işlemi tamamlanacaktır.

20 — Bugün III. Enternasyonal'e girmek isteyen ama şimdiye kadar eski taktiklerine köklü bir değişiklik getirmemiş olan partiler, üyeliğe müracaatlarından önce, Merkez Komitelerinin ve başlıca organlarının üçte ikisinin, Komintern'in II. Kongresinden önce, açık bir şekilde III. Enternasyonle girmenin taraftarları olduğunu ilân etmiş arkadaşlardan oluşması gerekmektedir. III.

Enternasyonalin Yürütme Komitesinin tasvibi ile bazı istisnalar kabul edilebilir. Ayrıca Yürütme Komitesi 7 nci maddede sözü edilen «merkez»in temsilcilerine istisnalar tanıyabilir. (Toplu Eserler, Cilt 31, Paris - Moskova, s. 210 - 217.)

Komintern'e giriş şartları böyle saptandıktan sonra artık oportünizme ve her türlü sağ, sol sapmaya karşı tedbirler alınmış oldu; III ncü Enternasyonal'in içine işçi sınıfı çıkarlarına zarar getirecek unsurların girmesi böylece engellenmiş oldu. Ayrıca 17 nci maddede söylendiği gibi, işçi sınıfı partileri artık bundan sonra çok sıkı kurallara ve prensiplere dayanacak ve marksist - leninist olmanın getirdiği bütün yükümlükleri yerine getirmeğe mecbur olacaklardı.

III üncü Kongre

22 Haziran - 12 Temmuz

II. Kongreden sonra, uluslararası durum ciddi bir şekilde değişecekti. Bir yandan, Sovyet halkları 1920'nin sonuna doğru müdahale savaşına son verdi; devrimin kazandıklarını, sosyalist iktidarı ve ülkenin bağımsızlığını başarılı bir şekilde savunmuştu. Diğer yandan devrimci dalga kapitalist ülkelerde geri çekildi. Objektif şartların yetersiz bir değerlendirilmesinden sonra girişilen 1921 Mart öncü Alman hareketinin kanlı bir şekilde bastırılması çok anlamlı olmuştur. Fransa'da grevci sayısı 1920'de 1.317.000 iken 1921'de 450.000'ne düşmüştür. Her yerde işçi sınıfı savunma durumuna geçti.

Bütün ülkelerde reformist yöneticiler, komünistleri ve sempatizanlarını sendikalardan atarak sınıf mücadelesini kararlı bir şekilde baltalamaya başladılar. Komünist partilerin etkinliğinin genişlemesini kendi deneysizlikleri ve kitle içindeki çalışmalarda gösterdikleri başarısızlıklar da engellenmekteydi; çoğu durumlarda bu partileri işçi sınıfının ancak bir azınlığı destekliyordu.

Lenin eksiklikleri çok iyi anlıyor ve 1921 yazında şöyle yazıyordu : «Bütün dünyada komünist bir ordumuz vardır. Ama bu ordu henüz iyi eğitilmiş ve iyi örgütlenmiş değildir. Bu gerçeği unutmak ya da bu gerçeği görmekten korkmak davamıza en büyük zararı verebilir. Kendimizi azami tedbir ve kesinikle kontrol ederek, kendi hareketimizin deneyini inceliyerek, somut bir şekilde bu orduyu gerekli biçimde eğitmek, doğru şekilde örgütlemek ve onu çeşitli harekâtlarda, çarpışmalarda ve saldırı ve savunma operasyonlarında denemek gerekir. Zafere, bu uzun ve zor okuldan geçmeden ulaşmak imkânsızdır.» (Toplu Eserler, cilt 32, s. 533).

III ncü Enternasyonal'in III. Kongresinin hazırlığı döneminde Lenin «taarruz teorisi»ne karşı çıkmıştır. Ayrıca Lenin Radek'i, ilk tezlerin projesinde «işçi sınıfının çoğunluğunun kazanılması» sözlerini «işçi sınıfının *sosyal olarak tayin edici* unsurlarının kazanılması» ile değiştirdiği için ağır bir şekilde eleştirmiştir. Lenin, genç Komünist Partilerinin proletaryanın en bilinçli kısmı tarafından oluşturulan dar bir çember içinde kalmamalarını istiyordu.

III. Kongre 22 Haziran günü açılmıştır. Bu Kongre 52 ülkenin 103 örgütünü temsil eden 605 delegeyi biraraya getiriyordu. Kongre, savaştan beri kitlelerin kendiliğinden atılımı ve hâkim sınıfların paniği olarak karakterize olan devrimci hareketin ilk döneminin sona erdiğini görüyordu; bütün ülkelerde burjuvazi saldırıya geçmişti. Lenin'e göre bundan sonra «taktiği, tarihin değişen çizgisine (la ligne brisée de l'histoire) : (tarihi süreç doğru bir çizgi takib etmez, zaman zaman değişikliklere uğrar) ayarlamak», Avrupa'da belli bir dengenin oluştuğunu ve

tarihi sürecin zikzak halinde ilerlediğini dikkate almak gerekiyordu. Lenin'in «hazırlık okulu» olarak nitelendirdiği reformizmle kopmadan sonra komünist partiler şimdi bir başka aşamaya, geniş kitlelerin, emekçilerin çoğunluğunun kazanılması aşamasına geçmeleri gerekiyordu. Lenin bu konuda Kongrede şöyle demiştir: «Rusyada küçük bir partiydik ama işçi ve köy lü milletvekillerinin Sovyetlerinin çoğunluğu bizden yana idi. Ya sizin durumunuz nedir? O dönemde en azından on milyon insan ihtiva eden ordunun yarısı bizden yana idi. Ordunun çoğunluğu sizden yanamıdır? Böyle bir ülke gösterin bana!». (Lenin, Toplu Eserler, Cilt 32, s. 501) Lenin devrim zamanında, «kitle» sözünden yalnızca işçilerin çoğunluğunun değil bütün sömürülenlerin çoğunluğunun anlaşılması gerektiğini belirtiyordu.

Kongre, Lenin'in düşüncesinden yana yer alarak komünist partilerinin temel görevinin «işçi sınıfının en geniş kesimi üstündeki etkinin kazanılması» olduğunu ve bunun için «işçi kitlelerinin mücadelesine direkt olarak katılmanın, bu mücadelenin komünist bir biçimde idare edilmesi ve mücadele süresinde büyük komünist kitle partilerinin kurulması» gerektiğini belirtiyordu. Acil talepler konusunda komünistlerin eyleminin tâyin edici önemi açıkça ortaya koyuluyordu.

Acil talepleri hor görme tavrını gösteren goşistlerin aksine Kongre proletaryanın «iktidar alma sürecindeyken hayati, temel ve acil talepler için mücadeleden vazgeçemiyeceğini» vurgulamıştır. Bu noktadan hareketle, kongre «proletaryanın acil çıkarları için ortak mücadele» taktiğinin gerekliliğini kabul ediyordu. Böylece Kongre uluslararası komünist hareketin tarihinde yeni bir aşamanın habercisi oluyordu: Proletaryanın tek cephesi için eylem aşaması idi. Aynı zamanda, Kongre bütün partilere, sermayenin saldırısına karşı geniş bir demokratik cephenin kurulabilmesi için proletaryanın saflarına küçük - köylülük gibi yarı - proleter ve küçük - burjuva tabaka ları, küçük şehir burjuvazisinin unsurlarını, memur ve aydınları çekmeyi öneriyordu. Ayrıca Kongre, demokratik merkeziyetçiliğin —bürokratik merkeziyetçiliğe karşıt olarak— proletarya demokrasisi ve merkeziyetçiliğin gerçek bir sentezi, bir birleşmesi olması gerektiğini hatırlattı. Bütün kararları ile, III. Kongre uluslararası komünist hareketin gelişmesinde çok önemli bir aşama teşkil etmiştir. Kongreden sonra Yürütme Komitesinin yaptığı çağrı Kongre çalışmalarının hangi zihniyet taşıdığını özetliyordu: «İşçi kitlelerinin en vazgeçilmez ve en basit çıkarlarının mücadelesinin içinde burjuvaziye karşı proletaryanın teh cephesini kurabiliriz, burjuvazinin hayatını devam ettirebilmesinin temelini teşkil eden» proletarya içindeki bölünmelere son verebiliriz. (L'Internationale Communiste; Georges Gogniot; Les Editions Sociales, 1969, s. 61 - 69).

Bu Kongrede Lenin «RUSYA KOMÜNİST PARTİSİNİN TAKTİĞİ ÜZERİNE TEZLER» başlıklı önemli raporunu sundu.

III. Kongre döneminde bütün ülkelerin bilinçli proletaryası, III Enternasyonal'e üye olmuş durumdaydı. Dünyada 3 milyon üye barındıran 60 seksiyonu ve onların çıkardığı 700 gün lük gazete vardı. Ocak 1922'de Moskova'da toplanan Uzak - Doğu emekçileri Kongresi, Çin ve Japon işçi sınıflarının Komintern'le bağları kurmuştur.

Ayrıca 18 Aralık 1921'de Komintern'in Yürütme Komitesi tek işçi cephesi ve II. Enternasyonale, iki buçuk'uncu ve Amsterdam sendikal Enternas yonaline üye olan işçilere alınacak tavırlar konusunda tarihi tezleri saptıyordu. İlk kez Yürütme Komitesi tek cephe politikasını açıkça tanımlıyordu: «kapitalizme karşı mücadele etmek isteyen bütün işçilerin birliği». Ayrıca Lenin'in bir teklifi üzerine tez-

lere bolşeviklerin deneyi üzerine bir ek yapılıyordu; onlar reformizmle mücadelelerinden bir an olsun vazgeçmemelerine rağmen bir kaç kez menşeviklerle ittifaklar ya da yarı - ittifaklar yapmak zorunda kalmışlardı. Komintern reformistlerle ittifaklar kuracak olan komünist partilere koyduğu tek şart görüşlerini açıklamak konusundaki ve karşı - devrimci görüşleri eleştirmek konusundaki mutlak siyasi bağımsızlıklarını koruma şartı idi.

İki buçuk'uncu Enternasyonal Friedrich Adler ve Paul Faure'un öncülüğünde kurulmuş ve 1921 - 1922 yıllarında merkeziyetçi bir tavrı temsil etmiştir; verilen bu adının nedeni her iki Enternasyonal arasındaki görüşlerin savunuculuğunu yaptığı içindir. Mayıs 1923'te her yönüyle iflâs etmiş ve tekrar II. Enternasyonale dahil olmuştur. Bugün var olan Sosyalist Enternasyonal onların devamıdır ve dünyadaki reformist görüşün savunuculuğunu yapmaktadırlar.

IV üncü Kongre

5 Kasım - 5 Aralık 1922

5 Kasım'da Komintern'in IV ncü Kongresi 58 ülkeden gelen 408 delegenin katılması ile açılmıştır. Gündem konuları şunlardı :

1 — Yürütme Komitesinin Raporu;

2 — Komünist Enternasyonalin taktiği;

3 — Komünist Enternasyonalin ve Alman, Fransız, İtalyan, Çekoslovak, Bulgar, Norveç, Amerikan ve Japon seksiyonlarının programları;

4 — Tarım sorunu;

5 — Sendikal sorun;

6 — Eğitim;

7 — Gençlik sorunu;

8 — Doğu sorunu.

IV ncü Kongre'nin temel çalışması 3 ncü madde üzerine yoğunlaştı. Komintern'in programını hazırlamak üzere özel bir Komisyon tayin edildi. III ncü Kongre ile IV. Kongre arasında geçen süre içinde Japonya'da, Çin'de, Türkiye'de, Mısır'da, İran'da komünist grup ve partiler kristalleşmeye başlamıştı; bu yeni partiler nicel olarak zayıftı ama çekirdek teşkil etmişti.

Yürütme Komitesi iki kongre arası çalışmaları özetlerken özellikle tek cephe sorunun Yürütme bürosunun gündemine yirmiiki kez getirildiğini belirtmiştir. Kongre, tek cephenin bütün emekçilerin, sosyal - demokratlar ve sosyalist hıristiyanlar dahil, birlikte mücadelesi olduğunu tekrarladı. Onların acil talepleri için komünistlerin reformistlerle aynı masaya oturabileceklerini söylüyordu. Reformistlerin bölünmeye ne kadar ihtiyaçları varsa kapitalizme karşı mücadele etmek için de komünistlerin işçi sınıfının tüm güçlerinin birliğine ihtiyacı vardır.

IV ncü Kongre aynı zamanda sömürge ve yari - sömürge ülkelerinde ulusal kurtuluş hareketlerini incelemiştir. Tek anti - emperyalist cephe sloganını atmış ve anti - emperyalist, anti - feodal ve demokratik devrim programı çizmiştir. Sömürgelerdeki komünistlerin bağımsız sınıf çıkarlarını savunma bahanesiyle emperyalizme karşı mücadeleye iştirak etmemelerini en kötü oportünizm olarak niteliyorlardı; aksine işçi sınıfı demokratik burjuvaziyle olan ulusal ittifakı adına acil taleplerinden vazgeçmiyecekti. Sömürge ve yarı - sömürge ülkelerde Komintern kendine iki görev veriyordu : proletaryanın genel çıkarlarını savunan komünist bir partinin çekirdeğini oluşturmak, emperyalizme karşı yürütülen ulusal devrimci hareketini tüm gücüyle desteklemek onun öncüsü olmak ve ulusal hareket içinde sosyal hareketi öne çıkarmak.

İşçi sınıfı demokrasiyi gerici unsurlardan korumalıdır; Alman Komünist Partisinin programının taslağında bu nokta belirgince vurgulanmıştı.

1923 ile 1928 yılları arasında kapitalizmin belli bir stabilizasyonu karşısında komünist hareketin sağlamlaştığını görüyoruz. 1923 yılının devrimci eylemlerinin başarısızlığa uğramasından sonra (Bulgaristan'da Eylül ayaklanması, Polonya'da Krakovi ayaklanması) tüm kapitalist dünya belli bir istikrarlılığa kavuşuyor. Sosyal - demokrasi, kapitalizm ile sosyaliz min bütünleşmesini önerirken aynı zamanda sınıflar arası işbirliğini güçlendiriyordu. Gerçi tarih kapitalizmi mah kum etmiştir ama o dönemde uzun bir mücadeleyi sürdürebilecek güçte idi. Daves planı (1924) Almanya ile muzaffer emperyalist Devletler arasında ve özellikle Amerikan emperyalizmiyle yakınlaşmanın ekonomik temellerini atmıştır. Stresemann büyük Alman bur juvazisi adına Locarno konferansında (1925) Sovyetler Birliğine karşı bu güç lerle fiili bir anlaşmaya varmıştır.

V nci Kongre

17 Haziran 1924

Komintern'in V nci Kongresi 17 Haziran 1924 günü 504 delegenin katılması ile açılmıştır. Daha önceki kongrelerde atılan «Kitlelere» parolası bugün hala bütün değerini muhafaza ettiğini Kongre görmekte ve mücadele çizgisini iki cephede sürdürmenin geçerli olduğunu söylemektedir : yani bir yandan sağ opotünizme ve diğer yandan goşizme karşı. Komintern kapitalist ülkelerindeki seksiyonlarına sadece komünist partilerin yetersiz gücüyle rejime karşı taarruza geçmemelerini tavsiye ediyordu. Aynı zamanda acil taleplerin de önemli olduklarını ve «ülkümüzün gerçekleşmesi için mücadele ettiğimiz kadar ücretlerin bir kuruş da olsa artması için mücadele etmemiz gerek»tiğini söylüyordu. Ayrıca Kongre şu sorun üzerinde önemle durmaktadır : «tarihsel dönemin temel sorunu proletarya saflarının ve onların komünist öncülerinin örgütlenme derecesidir». Böylece Kongre Komünist Enternasyonal'in seksiyonlarının bolşevikleşme parolasını önerir ve böylece bu seksiyonların içindeki örgütlenme yetersizliğini, kitlelerle olan bağların zayıflığını, deney ve kesinlik yetersizliğini üstesinden gelmeye çağırır. Parti politikası ne kadar kusursuz olursa olsun, o politikayı işçi sınıfı içinde uygulayabilmek için partinin onu uygulayabilecek şekilde örgütlenmiş olması gerekir. Komünist partilerinin kitle partilerine dönüşebil mesi için Kongre yerine getirilmesi ge reken ön koşulları gösterir : partiye temel olarak *işletme hücreleri ağını* veren yeni bir örgütleme —ideolojik seviyenin yükseltilmesi çalışma çabası ve teorik eğitim— reformist hatta gerici sendikalar da komünistlerin ciddi çalışması, köylülükle ilgili siyasetin doğru ve faal olması, ulusal ve sömürge sorununda marksist - leninist bir politika.— Ayrıca Kongre'de sömürge halkları ve ezilen ulusların proleterya ile tek devrimci cephesi üzerine Komintern'in fikirlerinin doğruluğu tekrar tekrar anlatıldı. Komünist Enternasyonal ezilen ülkelerin komünist par tilerine ulusal kurtuluş mücadelesine enerjik bir şekilde katıldıkları takdirde onlara çok büyük olanaklar açılacağını önemle belirtiyordu. Örneğin Çinli komünistlere Kuomitang'ın emperyalizme karşı daha kararlı bir mücadeleye doğru yönelmesine yardım etmek için bu partiye girmelerini tavsiye ediyordu. Ama aynı zamanda sınıfsal karakterlerini kaybettirecek küçük - burjuvazi ile bayağı bir işbirliğin komünist partiler için hiç bir surette ka bul edilemiyeceğini de önemle belirtiyordu Kongre.

VI nci Kongre

17 Temmuz - 1 Eylül 1928

532 delegenin katılması ile VI ncı Kongre 17 Temmuz ile 1 Eylül 1928 arası toplanmıştır.

Komintern'in programında açık faşizmle faşist eğilimler arasındaki fark açıkça formule edildi. Bu programın incelenmesi ve kabul edilmesi kongre çalışmalarının merkezini teşkil ediyordu. Programın başlıca ele aldığı sorunlar şunlardı: emperyalizmin ve devrim güçlerinin değerlendirilmesi, kapitalizmin genel krizinin derin bir incelenmesi, kapitalizmin kaçınılmaz yıkılışı üzerine sonuçlar ve dünya sosyalist devriminin zaferi. Aynı zamanda, Kongre değişik ülkelerin ulaştıkları gelişme seviyeleri arasındaki farkları ve ulusal koşulların özelliklerini vurgulayarak şöyle demiştir: «Bu koşullar tarihi açıdan proletaryanın iktidara geçişinin yollarının ve hızının çeşitliliğini, çeşitli ülkelerde proletarya diktatörlüğüne geçiş kademelerinin gerekliliğini ve değişik ülkelerde kuruluş halinde sosyalizmin çeşitli biçimlerini kaçınılmaz kılmaktadır». VI. Kongre ayrıca savaşa karşı mücadele ile de ilgilenmiş ve bu mücadelenin merkezine Sovyetler Birliğinin savunmasını koymuştur; sömürge sorunuyla da uzunca ilgilenmiş ve bu konuda O. Kuusinen'in bir raporunu dinlemiştir. Bu raporun tezlerinde şunları okumaktayız: «Emperyalist ülkelerin devrimci proletaryası ile S.S.C.B.'nin ittifakı, Çin'in, Hindistan'ın ve diğer bütün sö mürge ve yarı-sömürge ülkelerinin emekçi ve halk kitleleri için bağımsız ve özgür bir ekonomik ve kültürel gelişme olanağı ve kapitalist rejim egemenliği aşamasından hatta genel olarak kapitalist ilişkilerin gelişmesinden geçmeme olanağını verir.»

Ulusal hareket içindeki burjuvazinin rolü büyük bir yer tutmuştur tartışmalarda; Kongre, küçük-burjuvazi, köylülük ve hatta işçi sınıfı kitleleri üzerinde etkisi olan burjuvazinin ulusal reformizmini küçümsemenin komünistlerin tecritine yol açabileceğini belirtti; Kongre ayrıca Sovyetler Birliği komünist partisinin XV. Kongresinin ve Komintern'in Yürütme Komitesinin 9 ncu oturumunun, Troçkist muhalefete katılma ya da bu muhalefetin düşüncelerinin propagandasını bolşevik partisi mensubu olmakla bağdaşmazlığının kararını onaylamıştır. Kongre ayrıca, Troçki'nin yeniden partiye alınması için yaptığı müracaatını reddetmiştir.

1924 ile 1929 yılları arası Komünist Enternasyonal saflarını güçlendirmiş ve Rus komünistlerin deneylerini yaratıcı bir zihniyet içinde uygulayarak kapitalist ülkelerin partilerinde bolşevikleşmeyi gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu dönemde ayrıca sağ oportünizme karşı etkili bir mücadele verilmiştir. Komünist hareketin genel çizgisini değiştirmek isteyen Troçkizmi ideolojik ve politik yenilgiye uğratıp iyice tecrit ederek de önemli başarılar sağlamıştır.

1932 yılının Ağustos - Eylül ayında Komintern'in Yürütme Komitesi toplanmıştır. Bu dönemde Komintern devamlı aynı düşünceleri vurgulamaktaydı:

«Her şeyden önce gerekli olan *kitleleri harekete geçirmektir* ve bunu başarmak için en basit de olsa bütün yöntemleri kullanmak gerek; örneğin belirli bir işletmede çalışan işçilerin en basit günlük ihtiyaçlarından hareket ederek. Zaman zaman bunlar ister bir saatlik grevler, ister atölye grevleri ya da işi yavaşlatma veya gösteri grevleri, direnişler olsun bütün bu çeşitli hareketlerin kesintisiz devam etmesi bugünkü koşullar nedeniyle çok çabuk kısmi hareketlere dönüşebilecek büyük ekonomik mücadelelere çok iyi bir zemin hazırlıyabilir.» Komintern'e göre siyasal mücadele bu geniş ekonomik grevlerin temeli üzerinde olu şacaktı. Yürütme Komitesinin XII nci toplantısında raporunu sunan Kuusinen özetle şu noktalar üzerine durmuştur: bir kez daha komünist partileri kitle çalışmasına çağrılmaları; acil taleplerin savunulması; partisiz ve sosyal-demokrat işçilerle devamlı ilişki-

lerin kurulması gerekliliği. Özellikle üstünde durduğu nokta tek cephe temelinin parolaları oldu; partisizlerin ve sosyal - demokratların anlamadığı komünist parti programının prensiplerine dayanan parolalar değil güncel konularla ilgili parolaların kullanılması gereği üzerinde duruyordu.

VII nci Kongre
25 Temmuz - 21 Ağustos 1935

Komintern'in VII nci Kongresi 25 Temmuz 1935 günü açılıyordu. Çalışmaları 21 Ağustosa kadar devam edecekti. VI ncı Kongreden beri kapitalist ülkelerdeki komünistlerin sayısı 445.000 den 785.000'e çıkmıştı. Çalışmalara 513 delege katılıyordu. Faşizmin saldırısı ve işçi sınıfının birliği için mücadelede Komintern'in görevleri üzerine Dimitrov'un raporu tek cephe ve halk cephesi politikasının en iyi ispatı olmuştur. Leipzig kahramanı, faşizmi, işçi hareketinin ve demokratik hareketin bugüne kadar rastladığı en korkunç ve en gaddar düşman olarak tanıtıyordu. Özellikle Alman faşizmi uluslararası gericiliğin başlıca dümenlerini çeviren, yeni bir emperyalist savaşın başlıca kışkırtıcısı ve S.S.C.B.'nin can düşmanı olarak tanıtıyordu. Faşist diktatörlüğün kendiliğinden bir yıkılması ile ilgili bütün hayalleri mahkûm edilmeliydi.

Dimitrov'un faşizm üzerine belli başlı düşünceleri şunlardı : faşizm, sosyal - demokratların görmek isteği gibi küçük - burjuvazinin bir isyan hareketi ya da «sınıflar üstü» bir iktidar olmayıp, tekelci sermayenin bir ürünüdür. Faşizmin burjuva demokrasisinin karşısında olduğunu öne sürüyordu. Dimitrov ayrıca faşizmin gelişini, bir burjuva hükümetinin bir başka burjuva hükümetinin yerine geçmesi gibi yanlış bir yorumlamaya karşı uyarıyordu, çünkü esasında sınıf egemenliğinin belirli bir devlet biçimiyle —burjuva demokrasisi— ile bu egemenliğin başka bir biçiminin faşizmin yer değiştirmesi demektir. Komünistler, faşizmi, ona zıt olan siyasi akımlardan ayırt etmesini bilmeliydiler. Tehdit altında bulunan kapitalist ülkelerde emekçi kitleleri şimdilik proletarya diktatoryası ile burjuva diktatoryası arasında değil burjuva demokrasisi ve faşist terör arasında bir seçim yapmak zorundadırlar. Faşizmi yenebilmek için işçi sınıfının birleşik bile olsa çabaları yetmiyordu. Anti - faşist ve demokratik mücadele halkın ezici çoğunluğunu içermeliydi, proletarya ile beraber halk cephesi içinde köylülüğü, kent küçük - burjuvazisini, zanaatkârları ve aydın emekçileri bir araya getirmeliydi. Dimitrov Kongre'ye «faşistleri her halkın geçmişinde yüce ve kahraman olan her şeyin mirasçıları ve sürdürücüleri olarak kendilerini gösterebilmek için bu halkların bütün tarihinde nasıl yoğun araştırmalar yaptıklarını» gösteriyordu. (Dimitrov, Seçme Eserler, s. 175 - 180 - 265 - 270).

Çeşitli ülkelerdeki işçi hareketinin sınıf mücadelesinin büründüğü ulusal biçimler proletarya enternasyonalizmi ile çelişmemektedir. Aksine proletaryanın uluslararası çıkarlarını başarıyla savunabilmek bu ulusal biçimlerin aracılığıyla mümkündür. Dimitrov bu konuda şöyle diyordu : «Proletarya enternasyonalizmi, çeşitli ülkelerdeki ulusal kurtuluş için emekçilerin mücadelesiyle bir çelişki meydana getirmemekle kalmaz..., uluslararası proletarya dayanışması ve mücadele birliği sayesinde bu mücadelenin zaferi için şart olan desteği sağlar».

VII nci Kongrenin bütün çizgisi demokrasi mücadelesi ile sosyalizm mücadelesi arasındaki karşılıklı bağın leninist teorisinin üzerine temelleniyordu. Demokrasi kavgasında işçi sınıfı ve müttefikleri sosyalist hedeflere ulaşabilmemek için gerekli olan savaş kavramına bir çok deneyden geçerek yaklaşırlar. Lenin'in dediği gibi temel için mücadele özel için mücadeleden

başlar; proletarya, demokrasi mücadelesinde kitleleri yönetme ustalığına erişir. VII nci Kongre işçi ve köylü hükümeti fikrini yaydı. Ayrıca komünistlere halk cephesi hükümetlerini destek lemelerini kongre talimat verdi. Belirli şartlarda proletarya diktatoryası için mücadele etmeyen, ama gericiliğe ve faşizme karşı kavga veren iktidar organlarına komünistlerin katılması kabul edildi. Kongrenin ana fikri işçi sınıfının anti - faşist mücadeleden, demokratik özgürlükler için mücadeleden sosyalist dönüşümü sağlıyacak koşulları yaratacak yeni bir demokrasiye doğru gitmesi gerektiği idi.

Ayrıca sömürge ve yarı - sömürge ülkelerde komünistler tek anti - emperyalist cepheyi oluşturmak için çalışmaları isteniyordu. Örneğin Çin'de, komünist partisi, ulusal kurtuluş mücadelesinin cephesini genişletebilmek için Japon ve diğer emperyalistlerin talanlarına karşı gelebilecek bütün ulusal güçleri bu cephe içinde birleştirmek için bütün çabalarını sarfetmesi gerektiğini Kongre özellikle belirtiyordu.

Kongre'de kabul edilen kararla, S.S.C.B.'de sosyalizmin zaferinin, sosyalizmin lehine ve kapitalizmin zararına dünya çapında sınıf güçleri ilişkilerinde yeni bir temel değişim anlamına geldiğini, bundan böyle S.S.C.B.' nin dünya politikasını etkileyen büyük bir siyasi, ekonomik ve kültürel güç olduğunu ve gericiliğe, faşizme ve savaşa karşı mücadele eden bütün güçlerin merkezi olduğunu belirtiyordu.

Ezilen uluslar için komünist hareketin yeni stratejisi geniş anti - emperyalist cephe politikası ile belirleniyordu. Çin'deki devrimci mücadele için bu politika çok özel bir anlam taşıyordu. 1935 yılının sonunda Çin Komünist partisi çift bir mücadeleye doğ ru yöneliyordu; bu mücadele Japon istilâcılarına karşı ve Kuomintang'a kar şı olacaktı. Komintern'in çabaları sonunda Çin Komünist Partisinden Japon emyeryalizmine karşı bütün ulusal güçlerin toparlanmasını ve tek cephe içine milli burjuvaziye de dahil etmesini kabul ettirmişti. Bu nedenle «İşçi ve köylü Cumhuriyeti» parolası «Halk Cumhuriyeti» parolası ile değiştirilmiştir. Daha sonra, Komünist Partisi iç savaşın sona ermesi için Kuomintang'a teklifte bulunuyordu ve «Demokratik Cumhuriyet» parolasını kabul etmeğe hazır olduğunu ilân ediyordu. Bu tarihlerde Komintern Çin Komünist Par tisinin oluşumu ile ilgileniyordu. Güneyde kaybettiği devrimci temellerden dolayı kırsal bölgelere çekildiği ve sanayi bölgelerinden uzak çalıştığı için üyelerinin yüzde 90'ı köylü idi. Bu nedenden Komintern böyle bir sosyal oluşumun getirdiği büçük - burjuva eğilimler üzerine dikkati çekiyordu. Komintern, anti - japon ulusal cephe için de ve özellikle büyük şehirlerin işçi sınıfı içinde Partinin rolünü artırmağa çalışmaktaydı. Aynı zamanda, Komintern Çin halkının kurtuluşu için uluslararası yardımı örgütlemek için büyük çabalar harcamaktaydı.

Bu dönemlerde aynı zamanda Latin Amerika'da anti - emperyalist halk cephesinin parolası demokratik mücadele ve ulusal kurtuluş için savaştır. Özellikle Şili'de Komünist Partisinin katılmasıyla bir halk cephesi kurulmuştur. Sosyal ve siyasal hayatın demokratlaşması, ulusal bağımsızlık ve emekçilerin ekonomik talepleri için halkın bütün ilerici tabakalarını birleştiriyordu; ama bu cephe içinde işçi sınıfı yönetici durumunda olmadığı için zayıf kalıyordu. Arjantin'de, Küba'da ve Meksika'da halk cephesi politikasının yankıları büyük olmuştur. Bu politika, proleter, köylü, küçük - burjuva kitlelerini ve milli burjuvazinin ilerici unsurlarını harekete geçirmiştir. VII nci Kongrenin düşünceleri bütün dünyaya yayılmaktaydı.

Kasım 1936'da, Japonya, Alman - İtalyan anlaşmasına katılıyor ve böylece meşhur «Anti - Komintern anlaş-

ması» oluşmuştur; bu anlaşma Sovyetler Birliği, uluslararası işçi hareketi, sömürge ve yarı - sömürge ülkelerin ulusal kurtuluşlarına karşı yöneltilmişti. Durumun acilliği «bütün sosyal tabakaların içindeki barış dostlarını» bir leştirmek gerektiriyordu. Brüksel'de 1936'da her türlü düşünceye mensup 4500 delege barış için uluslararası Kongreyi toplamış ve pratik çözümler getiren bir program getirmişti. Bütün bu gelişmeler içinde II nci Enternasyonalin gerici liderleri savaşa karşı tek cepheye girmeye direnmektedirler ve barışı tehlikeye sokmamak gibi sahte bir bahane öne sürerek faşizmi bile desteklemişlerdir.

Komünter'nin kapanması ve Komünternin mirası

Sovyetler Birliğinin savaşa girmesiyle hem savaşın gidişatı değişti hem de tam anlamıyla bir anti - faşist nitelik kazandı. Bütün dünya halkları Hitlerizmi yıkabilecek tek güç olarak Sovyetler Birliğini görüyordu. Stalingrad savaşı Sovyetler Birliği lehine savaşın kaderini değiştirdi. İşgal edilmiş tüm ülkelerde mukavemet hareketi daha da yaygınlaştı; bütün ülkelerde komünistlerin otoritesi ve Sovyetler Birliğinin prestiji artıyordu.

Komünist partilerinin büyümesi ve anti - faşist mücadele sırasında git gide anında ve bulunulan yerde kararlar alma zorunluğu bu partileri Komintern'den daha bağımsız olmayı mecbur kılıyor ve aynı zamanda onların daha çok kendilerinin karar vermeleri gerektirdiği durumlar oluyordu. 1919 yılında Komintern'in kuruluş yılında kapitalist ülkelerin Komünist Partileri ideoloji ve örgüt bakımından zayıftılar; kadroları deneysizdi ve üyelerinin sayısı azdı. Bu nitelikteki partiler doğal olarak tek başlarına var olamazlardı ve devrimci hareketi idare edemezlerdi; elli yıl içinde Komintern'in sayesinde bu partiler her açıdan büyümüş ve gelişmişlerdi.

Çeşitli ülkelerin iç ve dış durumları karıştıkça tek bir merkezden işçi hareketinin problemlerini halletmek çok güçleşiyordu. Savaşın ve bazen bir birinden çok uzak olan partilerin son derece başka olan şartları ve problemleri yüzünden, önceleri gerekli olan uluslararası bir örgüt biçimi şimdi bir engel teşkil etmeye başlıyordu. Komintern görevini yerine getirmiş, büyük ve sağlam partilerin kurulmasını sağlıyarak kendisini ortadan kaldıracak koşulları hazırlamıştır. Böylece Komünist Enternasyonalin lağvedilme si sorunu 13 Mayıs 1943 Yürütme Komitesi bürosununu bir toplantısında ortaya konmuş oldu. Bu toplantının başkanlığında Dimitrov bulunuyordu. Oturumda Thorez de öneriyi desteklemiş ve Komünist Enternasyonalin lağvedilmesinin «Fransa'da anti - hitlerci ulusal cephenin genişlemesine yardım cı olacağını» söylemişti.

Ulusal partilere müracaat edildikten sonra ve onların da bu öneriyi kabul etmesi üzerine Komünist Enternas yonalin lağvedilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca, kararda bunun hiç bir zaman dünya komünist hareketinin ideolojik birliğinin ve proletarya dayanışmasının zayıflaması anlamına gelemiyeceğini de ekliyorlardı. Yürütme Komitesinin üyeleri Komünist Enternasyonalin lağvedildiğini ilân ettikleri zaman Marks'ın çizdiği yoldan gittiklerini biliyorlardı. Çünkü Marks artık geçersiz olan çalışma biçimlerine hiç bir zaman bağlı kalmamış ve çalışma yöntemlerini her zaman hareketin temel çıkarlarına, somut bir tarihi durumun verilerine göre ayarlamıştı. Marks Emekçiler Derneğinin lağvedilmesine karar verdiği zaman 1 nci Enternasyonalin tarihi görevini yerine getirdiği ve ulusal işçi partilerinin gelişmesi için gereken temellerin atılmış olduğunu biliyordu.

Bilindiği gibi savaş sırasında ko-

münist partilerinin politikası bütün halkların saygısını kazanmıştır. En iyi anti - faşist savaşçıların da katılması ile komünist saflar güçlenmiştir. Savaştan önce 4.200.000 komünist varken savaş sonunda sayıları 20 milyonu buluyordu. Böylece sosyalizm tek bir ülkenin çerçevesinden çıkıyor ve bir dün ya sistemi haline geliyordu.

«İşçi sınıfının çoğunluğunun kazanılması, acil çıkarlar ve son hedef için, mücadele arasında kurulması gereken organik bağ düşüncesi; işçi dünyasanın bölünmesini önlemek ve sınıf mücadelesi temeli üzerine onu birleştirme gerekliliğinin bilinci; büyük ser mayeye karşı bütün demokratik ve ulu sal güçleri toparlama ülküsü; devrimin gerçekleşmiş olduğu yerde sosyalizmi sarsılmaz savunma arzusu; dünya devriminin, bütün unsurları arasında eylem birliğini gerçekleştirmenin sarsılmaz kararlılığı; biri sağ oportünizme karşı diğeri küçük - burjuva sözde devrimciliğe ve sol maceracılığa karşı, iki cepheden mücadele, bütün bunlar III ncü Enternasyonalin paha biçilmez mirasını ve geleneğini teşkil eder.» diye yazar, Komintern'in tarihçisi G. Gogniot.

III. Enternasyonal bütün ülkelerin komünistlerine uluslararası dayanışmasının değerini daha da iyi öğretmiştir. Bu gün Komintern yoktur, fakat onun geleceği, proleter enternasyonalizminin yaratıcı özü olarak bütün güç leriyle sürmektedir.

AÇIKLAMA

İç sayfalarda yer alan MC'nin 1 yılı yazısı CHP' deki son gelişmelerden önce yazıldığı için, genel bir değerlendirme olarak bu yanıyla eksik kalmıştır.

Önümüzdeki sayıda bu boşluğu dolduracağımızı okuyuculara bildiririz.

TAN - DA

TAN (İstanbul ve Anadolu) Dağıtım
Dergi — Kitap — Broşür, Poster

Dağıtımını yaptığımız dergiler :
İlke - Ürün - Özgürlük Yolu - Birikim - *Yeni Toplum*
Dağıtımı yaptığımız yayınevleri :

Kitle, Temel, Ürün, Sorun, Ser, TİB, Ulusal Kurtuluş, Odak, Öncü, Gözlem, Yöntem, Ant, Koral, Yücel, Oda, Suda, Maya, Köz, May, Sosyal Bilim, Konuk, Habora, Ararat, Teori, Günce, Yol, Payel, Hür, Vardiya, Ekin, Birlik, Toplum, Özgün.

Tek dağıtımını yaptığımız poster
Umut poster

Adres : TAN - DA

Başmusahip Sokak Aras İş Hanı No. 5/201

Cağaloğlu - İstanbul

anadolu [A] yayınları

Türkiye Komünist Partisi Gerçeği ve Bilimsellik
Rasih Nuri İleri (çıkıyor) 15 TL.
1948 Devrimi
G. Martin - S. Belli (İlk işçi sınıfı devrimi) 10 »
J.P. Sartre Kübayı Anlatıyor
J.P. Sartre - Ş. Alpay (BERAAT) 15 »
İlk Çağ Materyalizmi
G. Cogniot - S. Belli 15 »
Karl Marx - Hayatı ve Eserleri
(Cilt I) — H. Lefebvre - Reşat Fuat Baraner 15 »
Karl Marx - Hayatı ve Eserleri
(Cilt II) — H. Lefebvre - R.F. Baraner (toplatıldı) 10 »
İran - Hür Dünya Diktatörlüğü
B. Nirumand - A. Gelen (Petrol ve CİA Oyunu) 15 »
V.İ. Lenin I
V.İ. Lenin II 25 »
H. Lefebvre-R.N. İleri (Mahkemece İade Edildi) (2. Baskı) 25 »
Roza Lüxemburg
T. Cliff - Y. Fincancı (Alman devriminin büyük şehidi) 10 »
En Güzel Dünya
J. Baby - M. Öçmen (3. Baskı)
(Sosyalizmde üst yapı ve yaşantı) 15 »
İttifaksızlar Dünyası
Y. Etigner, O. Melikyan - Y. Fincancı
(Sovyet yazarlarına göre nötralizm meselesi) 15 »
Teoride ve Pratikte Politika
A. Bebel - A. Gelen
(Alman işçi liderinin Revizyoniz me karşı savaşı) 15 »
Atatürk ve Komünizm
Rasih Nuri İleri 25 »
Kurtuluş
Türkiye İşçi ve Çiftçi Partisinin organı 1919-1920
(Millî Güvenlik Mahkemesi tarafından toplattırıldı) 25 »

Anadolu Yayınları Ltd. Şti
P.K. 323 Osmanbey - İstanbul

GENEL DAĞITIM: CEMMAY DAĞITIM; Babıâli Cad. 19, Cağaloğlu - İstanbul

ANKARA: AYDIN KİTABEVİ - EGE BÖLGESİ: DATİC

İŞ - EKMEK - HÜRRİYET MÜCADELEMİZDE

GERÇEK

10. Sayı Çıktı

- MC'nin bütçe tasarısı, Halkın amansız sömürüsünün belgesi.
- Rüşvet ve yolsuzluk olayları, çöken emperyalizmin ve çürüyen kapitalizmin belirtileridir!
- TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmazla röportaj : 12 Mart faşizminin tahlili
- İşçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın mücadelesi yükseliyor... Grevler... Direnişler...

Kitle

haftalık sosyalist gazete

●

bağımsızlık
demokrasi
sosyalizm
yolunda
ilerliyor!

●

101. sayı çıktı !

●

İsteme adresi :

Başmuhasip Sokak Tan Apt. No. 10/11
Cağaloğlu - İSTANBUL

ilke 10 LİRA
AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ